Cena egz. 20 groszy. Nakład 40000 egzemplarzy. Dziś 20 stron.

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika" dołącza się co tydzień „TYGODNIK SPORTOWY".
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17 w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.15 zł. miesięcznie, 9.45 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.54 zł. miesięcznie, 10.61 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.15 zł., za granicę 9.65 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, 699. Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 57. | BYDGOSZCZ, niedziela dnia 9 marca 1930 r. | Rok XXIV.

W Gdyni nie wszystko dobrze się dzieje.

Dlaczego port gdyński zbyt drogo budujemy?

Nie wystarczy sam zapał dla spraw morskich, mało głosić społeczeństwu o ważności morza i Pomorza dla Polski. Potrzeba jeszcze, aby wszystko, co się w tym właśnie tak ważnym punkcie dzieje, miało charakter akcji najzupełniej **uczciwej**. Z przykrością atoli stwierdzić trzeba, że i tu nie wszystko jest w porządku, o czem niejednokrotnie mieliśmy sposobność pisać, a choć za wykrywanie niewłaściwości i szkodliwej dla kraju roboty spotykają nas przykrości (p. Schab w Toruniu zarzucił nam, że powodujemy się—łapówką), jednak przed spełnieniem obowiązku się nie cofniemy. Ufamy bowiem, że czynniki miarodajne tolerują pewne poczynania jedynie dlatego, że nie znają sprawek zakulisowych. Otwieramy więc im oczy.

Zamieszczamy dziś artykuł o konsorcjum budującem port. W poniedziałek zamieścimy drugi na pokrewny temat.

Na posiedzeniu komisji budżetowej dn. 21 stycznia, przy preliminarzu Ministerstwa Przemysłu i Handlu, referent tego budżetu pos. Kaczanowski przytoczył krytyczne uwagi Najw. Izby Kotroli dotyczące budowy portu w Gdyni oraz przedsiębiorstwa państwowego „Żegluga Polska".

Uwagi te dotyczyły anormalnych stosunków, jakie **N. I. K.** ujawniła nietylko w stosunku urzędników na decydujących stanowiskach do francusko-polskiej spółki budowlanej, budującej port gdyński, lecz także co do dziwnych familijnych stosunków panujących w „Żegludze Polskiej" i Min. H. i P.

Z satysfakcją stwierdzić zatem musimy, że mimo zaprzeczeń i sprostowań ze strony urzędowych czynników, **krytyczne uwagi, wyrażone na łamach naszego pisma, w kilku artykułach, potwierdzone zostały w zupełności przez najautorytatywniejszą instancję t. j. przez Najwyższą Izbę Kontroli Państwowej**, oraz przez referenta budżetu Min. Przemysłu i Handlu.

Fakt ten uwalniałby nas od obowiązku przyjmowania jakichkolwiek sprostowań i wyjaśnień, nadsyłanych nam przez odnośne sfery urzędowe, gdyż opinja N. I. K. jest dla nas miarodajniejszą, aniżeli jednostronne wyjaśnienia, krytyką dotkniętych dygnitarzy.

Dla nas, ani dla szerokiej opinji społeczeństwa, nie może być uspokajającem ani miarodajnem samo zapewnienie p. ministra P. i H., że ma zupełne zaufanie do pp. Nosowicza i „inżyniera" Rómla i że uważa p. inż. Nosowicza za szczególnego znawcę w dziedzinie budowy portów.

Mimo całego szacunku, jaki mamy dla p. ministra przemysłu i handlu, **miarodajniejszą musi dla nas pozostać opinja N. I. K.** co do moralnych kwalifikacyj funkcjonarjuszów państwowych, aniżeli wyraz zaufania p. ministra, zaś co do fachowych wiadomości i uzdolnień, to sądzimy, że sąd miarodajny wydać może tylko wybitny fachowiec w budowie portu, a chyba p. minister przemysłu i handlu jako inżynier-chemik, nie zechce się uważać za fachowca w zakresie budownictwa portów.

Natomiast rzeczywiście wybitni fachowcy w budownictwie portów, tak nasi, jak zwłaszcza obcy, są wręcz odmiennego zdania o fachowych zdolnościach p. inż. Nosowicza, o czem jeszcze obszerniej i szczegółowiej będziemy pisać.

Co do innych kwalifikacyj **obu pp. szwagrów**, tak ściśle interesami związanych, t. j. p. Nosowicza i p. Rómla, to oprzemy nasz sąd ściśle na samej enuncjacji p. min. przemysłu i handlu.

Otóż p. inż. Kwiatkowski sam przyznaje, że p. Nosowicz i p. Rómel(?) należeli do polsko-francuskiego konsorcjum budującego port gdyński. Pierwszy z nich rzekomo z konsorcjum „faktycznie i formalnie" ustąpił, drugi zaś t. j. **szwagier p. Nosowicza** p. „inż." Rómel — wedle wyjaśnienia p. ministra, — nadal w konsorcjum pozostaje, zaś — o ile nam wiadomo — udział p. inż. Nosowicza syna, przejął **formalnie** p. Nosowicz ojciec.

Jak w takich warunkach wyglądać może ścisła objektywność nadzoru rządowego nad robotami konsorcjum polsko-francuskiego, a faktycznie holenderskiego, pozostawiamy ocenie opinji społeczeństwa.

Sprostować jednak musimy nieścisłość w wyjaśnieniu p. ministra, że budowa portu Gdyni ukończona została rok wcześniej przed wstąpieniem p. inż. Nosowicza do Min. P. i H. jako dyrektora departamentu morskiego, albowiem laikowi nawet jest wiadomo, że budowa portu w Gdyni, dotychczas nie jest ukończoną, i że przy rozpisaniu przetargów na budowę dalszych basenów i nadbrzeży portowych, **roboty te otrzymało znów to samo polsko-francuskie konsorcjum**, jakkolwiek do konkurencji stanęły także **bardzo poważne i godne zaufania polskie firmy budowlane, składające oferty prawie o 50—60% niższe** od konsorcjum polsko-francuskiego, lecz mimo to robót tych nie otrzymały, bo nie miały tego szczęścia, aby mieć w Departamencie Morskim szwagrów lub ojców, na decydujących stanowiskach.

Nowym dla nas i dotychczas niewiadomym był fakt, podany w rewelacji p. min. Kwiatkowskiego, że w Min. Przem. i Handlu zajętym jest **ojciec p. Rómla, starzec 75-letni.**

Jakto? Więc z jednej strony mnoży się w nieskończoność i ze szkodą dla skarbu państwa **młodych, pełnych sił, a często z wybitnemi zdolnościami fachowemi, emerytów**, a z drugiej strony zatrudnia się w ministerstwie **staruszków 75-letnich**, którzy, conajmniej od dziesięciu lat, powinniby zażywać dobrze zasłużonego odpoczynku, i pozostawić pole pracy i możność egzystencji dla sił młodszych.

Chyba 75-letni starzec, p. Rómel ojciec, nie jest znów tak **„wybitnym fachowcem"** w sprawach morskich, aby nie był do zastąpienia przez młodszą siłę fachową, a to tem bardziej, że nie zajmuje, — jak twierdzi p. minister — stanowiska „mogącego wywierać wpływ na bieg kontroli"(?). A więc w jakim celu p. Rómel ojciec siedział w Departamencie Morskim? Może nam to p. Minister zechce łaskawie wyjaśnić.

Nie otrzymaliśmy też dotychczas wyjaśnienia, jakie stosunki wiążą Departament Morski z p. Korwinem Kamińskim, odgrywającym wybitną rolę przy zakupnie starych okrętów.

Zapytanie to jest tem więcej uzasadnione, że otrzymujemy ze sfer polskiej młodzieży technicznej, posiadającej fachowe wykształcenie techniczno-morskie (budowa okrętów, maszyn i budowa portów) liczne i uzasadnione faktami skargi, że tak Departament Morski, jak i „Żegluga Polska" odnoszą się do absolwentów gdańskiej politechniki, Polaków, wcale nieprzychylnie.

Do redakcji naszej napływają liczne artykuły i listy od osób dobrze obznajomionych z temi smutnemi stosunkami gdyńskiemi, wyrażające redakcji naszej gorące uznanie za podjętą akcję w zwalczaniu nepotyzmu i korupcji, rozpanoszonej w Gdyni. Ze względów państwowo-oportunistycznych, nie możemy jednakże wszystkich tych pism publikować, i ograniczamy się tylko do ściśle rzeczowej i koniecznej dla dobra państwa krytyki.

Obserwator.

Rómel ojciec, o którym w artykule jest mowa, zmarł w ostatnich dniach. Uwagi powyższe pisane były przed jego śmiercią. Nie ujmuje im to oczywiście znaczenia).

Baron von Rheinbaben za traktatem handlowym z Polską.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 8. 3. W dniu wczorajszym toczył się dalszy ciąg dyskusji z okazji drugiego czytania planu Younga w parlamencie. Partje rządowe wystąpiły z wnioskiem **o konieczności obrony mniejszości niemieckiej w Polsce**. Mniejszość ta znajduje się rzekomo w ciężkiem położeniu. Poseł baron von Rheinbaben, członek niemieckiej partji ludowej (przemysłowców), referował sprawę umowy wyrównawczej z Polską, a potem przemawiał w tej sprawie już jako przedstawiciel swojej partji. Umowa wyrównawcza z Polską, zaznaczył baron Rheinbaben, stanowi **pierwszą praktyczną możliwość pomocy dla mniejszości niemieckiej w Polsce**. Locarna wschodu niema się czego obawiać. Prusy ze swej strony muszą stosować **łagodną politykę wobec mniejszości polskiej w Niemczech**. Traktat handlowy z Polską jest bardzo ważny dla przemysłu niemieckiego, gdyż zawarcie traktatu daje zajęcie przemysłom eksportowym i **zmniejszy bezrobocie w Niemczech**. Rolnictwo niemieckie nie powinno naturalnie być poszkodowane przez zawarcie traktatu. **B.**

Największa powódź, jaka dotknęła Europę od 200 lat.

Liczba ofiar katastrofy w południowej Francji sięga tysiąca.

(Własna służba telegraficzna Dz. Bydg.)

Paryż, 8. 3. Katastrofa powodzi w południowej Francji rozrasta się do coraz większych rozmiarów. Okazuje się, że jest to największa katastrofa powodzi, jaka nawiedziła Francję, a może nawet całą Europę od niemal dwóch wieków. **Cała okolica miasta Moissac**, odległego o 150 km. od Tuluzy, **jest zalana**. Na długości 100 km. szaleją fale. W mieście Montaubanc, liczącem 30 tys. mieszkańców, jest **7 tys. bez dachu nad głową**. Podczas najścia powodzi rozegrały się **wstrząsające sceny**. Dzieci zostały odcięte od swoich rodziców. Były wypadki, że **biedni rodzice bezradnie widzieli, jak tonęły ich dzieci we wzburzonej wodzie**. Ogółem wzrosła liczba ofiar powodzi do **tysiąca tragicznie zmarłych**. Izba francuska uchwaliła wysokie **dredyty na pomoc dla powodzian. W.**

Tuluza, 7. 3. (Pat). Sytuacja w departamencie Tarn et Garonne jest coraz poważniejsza. W miarę, jak wody Tarn i Garonne opadają, szkody wyrządzone przez powódź, występują **coraz jaskrawiej**. Liczba topielców przekroczy tutaj z pewnością 300 osób. Poszukiwania, rozpoczęte w Moissac doprowadziły do odnalezienia **72 trupów**. Akcja ratownicza w Montauban przedstawia ogromne trudności. Dotychczas odnaleziono tam około **20 ciał**. Ogólna liczba ofiar w tej miejscowości nie jest jeszcze znana, ponieważ nie udało się dotrzeć do wielu osad i domów, położonych w dolinie, gdzie zginęły w wielu wypadkach **całe rodziny, zaskoczone powodzią**. W okolicy Montauban znaleziono przeszło **3.000 trupów zwierząt domowych**. Tysiące domów leży w gruzach.

Prezydent Doumerque i premjer Tardieu wyjechali dziś wieczorem do okolic, dotkniętych klęską powodzi.

Ojciec św. na rzecz powodzian francuskich.

Rzym, 8. 3. (AW.) Ojciec św. ofiarował 100 tys. lirów na rzecz ofiar klęski powodzi w południowej Francji.

Nowe rozruchy komunistyczne w Berlinie.

Berlin, 7. 3. (Pat.) Dziś wieczorem doszło w dzielnicach wschodnich Berlina do krwawych starć między policją a demonstrującymi. Wbrew wyraźnemu zakazowi policyjnemu, komuniści wywołali zamieszki, w czasie których dwóch urzędników policyjnych odniosło ciężkie rany postrzałowe.

Tygodniowy przegląd polityki zagranicznej.

Dymisja pruskiego ministra Grzesińskiego. — Tardieu ponownie u władzy. — 80-lecie Masaryka.

Niespodzianie zupełnie ustąpił pruski minister spraw wewnętrznych Albert Grzesiński, noszący nazwisko polskiego rzemieślnika z Trzemeszna, który osiadłszy w Berlinie poślubił Niemkę, mającą nieślubne dziecko z jakimś rzemieślnikiem Niemcem. Minister Grzesiński ujawniał ten fakt ubiegłego roku we „Voss. Ztg.“ gdy mu nacjonaliści pruscy zarzucali że jest polskim renegatem. Prusy obejmują ¾ obszaru Niemiec, przytem pod pruskiemi rządami mieszkają Polacy na Opolskiem, w Prusach Wschodnich, wzdłuż Sary oraz w Westfalji i Nadrenji. Pod opieką dawnych ministrów np. Severinga organizowano bojówki, Czarną Reichswehrę i dokonywano licznych nadużyć przeciw Polakom. Za Grzesińskiego, który w 1927 r. został pruskim ministrem spraw wewnętrznych, nastały zmiany; Grzesiński słowem i czynem zwalczał nacjonalizm niemiecki, a tem samem naraził się opinji nacjonalistycznej, która nie mogąc wysunąć braków w urzędowaniu, zaczęła wyciągać sprawy z życia prywatnego ministra, który rozszedł się z żoną, a drugiego związku prawnie nie usankcjonował. Wogóle znamienne jest, że obecny rząd pruski, na którego czele stoi od 1925 r. Otto Braun z Królewca, jest w stosunku do Polski bardziej skłonny do porozumień niż rządy katolickie z Bawarji czy Nadrenji np. Wirtha i Marxa, nie mówiąc już o katolickich politykach, typu prałatów Kaasa czy Ulitzki. — Jaki będzie następca Grzesińskiego, minister Waentig, z zawodu profesor ekonomji, a od lat kilku nadprezydent pruskiej prowincji Sachsen, trudno przewidzieć. Prof. Waentig z pochodzenia nie jest Prusakiem, bo urodził się w królestwie saskiem, w 1909 r. był profesorem uniwersytetu w Tokio, co pozwala wnioskować, że nie jest zakutym łbem. Liczy lat 60. Po Severingu i Grzesińskim, którzy byli samoukami, ministrem zostaje wybitny uczony, ale z przynależności partyjnej również socjal - demokrata jak jego poprzednicy.

We Francji Tardieu ponownie w tym tygodniu utworzył rząd i uzyskał poparcie 316 głosów przeciw 263. Wobec tego może Konferencja Londyńska w sprawie rozbrojenia na morzu podjąć na nowo obrady, przerwane wskutek nieobecności delegatów Francji. Spełzły na miejscu nadzieje nacjonalistów niemieckich, którzy licząc na chaos we Francji, opóźniali przyjęcie planu Younga i umowy z Polską. Jednak coraz bardziej staje się jasnem, że w obecnym okresie błyskawicznej komunikacji, a z tem związanego zbliżenia narodów, i licznych konferencji międzynarodowych, państwa z rządem parlamentarnym stanowić będą wielką przeszkodę dla obrad. Republiki będą więc musiały wybrać między systemem rządów prezydenta jak w Stanach Zjedn. albo systemem szwajcarskim, gdzie rząd wybierany jest na ustalony okres czasu. Rząd parlamentarny, nie znający dnia ani godziny swego upadku zależny od dobrej, a raczej złej woli jakiejś grupki posłów, jest przeżytkiem w okresie naukowej organizacji pracy.

Dowodzą tego Niemcy, gdzie wisi w powietrzu przesilenie, choć chodzi o sprawy, od których zależny jest pokój. Wrogowie pokoju, czy to ks. Ulitzka, ks. Kaas, oczywiście chcą zapobiec uspokojeniu Europy i w tym celu wyzyskują słabe strony konstytucji niemieckiej, aby wywrócić rząd. Jeśli Niemcy przez tyle lat nie mogą dojść do porozumienia z Polską, to głębsza przyczyna tkwi w słabości systemu rządów parlamentarnych. Rząd niemiecki musi liczyć się z opinją, którą rozpalili przeciw Polsce nawet katoliccy politycy z Bawarji i Nadrenji. Jest to bardzo powierzchowny sąd, jeśli z jednej strony grzmi się na rząd niemiecki, a z drugiej broni systemu rządów parlamentarnych, które w całej Europie umożliwiają małej grupie posłów zerwanie pokoju. Sądzimy przeto, że Liga Narodów powinna zwołać komisję celem obmyślenia środków dla zabezpieczenia pokoju przed groźbą, jaką stanowią braki parlamentarnego systemu rządów.

W tym tygodniu obchodzi 80-lecie urodzin **prezydent Czechosłowacji prof. Masaryk.** Jest to typ naczelnika państwa wedle wzoru, jaki przed przeszło dwoma tysiącami lat nakreślił grecki filozof Platon w swym traktacie „Rzeczpospolita“.

Przeto cały świat intelektualny, wykształcony na filozofji greckiej, zwraca oczy na jubilata w Pradze. Dla nas Polaków warto zapamiętać, że Masaryk wprawdzie jest synem fornala folwarcznego, ale rozległością wiedzy nie wielu ma równych sobie wśród żyjących. Robotnikom i włościaństwu a także mieszczaństwu zabezpieczy się wpływ na politykę kraju nie przez powoływanie prostaków do rządów, ale przez kształcenie wybitnie uzdolnionych dzieci z ludu na przywódców narodu. Nie jest to karjera przyjemna, a tem mniej usłana różami. Masaryk nie mniej był narażony na oszczerstwa pewnych kół swych rodaków niż w Polsce Piłsudski. Pewnemu Poznańczykowi, który w 1920 r zjawił się w Pradze na wystawie rolnej jakiś przeciwnik Masaryka z obozu nacjonalistycznego wyraził uczucie zazdrości, że Polacy mają „takiego Piłsudskiego naczelnikiem“. — Jakto? — odparł Poznaniak — „Kurjer Poznański“ zazdrości Czechom Masaryka“. — Ależ to żyd“ — brzmiała odpowiedź endeka czeskiego, poczem nastąpiło szerokie opowiadanie ohydne w swej treści w niczem nie różniące się od podobnych oszczerstw wobec nowych czołowych ludzi ze strony opozycji nacjonalistycznej. Przed wojną prof. Masarykowi rodacy tak dopiekli, że nosił się z myślą emigracji do Stanów Zjednoczonych. Stąd pochodziła jego żona. Dziś opozycja nacjonalistyczna w Czechach otwarcie nie atakuje Masaryka, ale podczas gdy w Polsce Nowaczyński chwali prezydenta czechosłowackiego jako ojca ojczyzny“, to czeski paszkwilant z obozu nacjonalistycznego zacina zęby jak Nowaczyński na wspomnienie Piłsudskiego.

A. P. B.

Dr. Schacht ustępuje.

Zagranica nie bierze sobie tego zanadto do serca.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 8. 3. Sensacją dnia wczorajszego było oświadczenie prezesa Banku Rzeszy dr. Schachta, że ustępuje ze swojego stanowiska, ponieważ nie zgadza się z obecnemi warunkami planu Younga. Postanowienie prezydenta Schachta wpłynęło przygnębiająco na koła giełdowe w Berlinie, zagranica zaś przyjęła tę wiadomość dość spokojnie. Prezes Schacht twierdzi, że Niemcy nie mogą wykonać planu Younga, ponieważ obciążenia są zbyt wysokie.

Korespondent „New York Times“ uzyskał wczoraj wywiad u dr. Schachta i postawił mu jedno zapytanie: Czy stabilizacja marki niemieckiej jest zapewniona, na co Schacht odpowiedział potakująco.

Wśród kandydatów na następcę Schachta wymieniają m. in. byłego kanclerza Rzeszy dr. Luthra oraz jednego z energicznych dyrektorów Deutsche Bank, 42-letniego dr. Kehla. **B.**

*

Ustąpienie dr. Hjalmara Schachta z odpowiedzialnego stanowiska prezesa Banku Rzeszy było do przewidzenia. Pomiędzy nim a rządem zaznaczyły się bowiem ostatniemi czasy tak poważne rozdźwięki, że rada ministrów nawet zmieniła statut Banku celem ukrócenia samowoli jego naczelnego dyrektora.

Rozdźwięki pomiędzy dr. Schachtem a rządem Rzeszy przybrały przykre rozmiary, szczególnie podczas ostatniej konferencji odszkodowaniowej w Hadze, gdzie dr. Schacht pozwolił sobie na robienie polityki przeciwnej rządowi i nawet wyraźnie starał się unicestwić pracę niemieckich mężów stanu. Nietakt jego został też swego czasu należycie napiętnowany.

Że dr. Schacht jest jako polityk dyletantem najgorszego gatunku i bez cienia zmysłu dyplomatycznego, pokazał już przedtem w Paryżu, gdzie podczas wstępnych obrad nad ostatecznem ustaleniem odszkodowań wysunął ni stąd ni zowąd kwestję Pomorza i zażądał rewizji granic.

Niema więc czego żałować, że Schacht idzie. Niemcom może to być tylko na rękę, że pozbywają się urzędnika, który ma o sobie aż nazbyt duże wyobrażenie a przytem jako polityk podobny jest do słonia w składzie porcelany. (js.)

Cała ludność Pragi czeskiej składa hołd swojemu prezydentowi państwa.

Praga, 7. 3. (Pat.) Przedstawiciele korpusu dyplomatycznego, akredytowani w Pradze, zjawili się in corpore u prezydenta Massaryka, składając mu życzenia i ofiarując wspaniały adres. Dziękując, prez. Massaryk wspomniał o swych wysiłkach, aby **uzgodnić politykę Czechosłowacji z ideałem doskonałej harmonji pomiędzy narodami.** Po południu **ludność Pragi,** uprupowana według przynależności partyj, korporacyj i stowarzyszeń, z niezliczonemi chorągwiami udała się **w pochodzie na zamek,** gdzie złożyła prezydentowi Massarykowi pełen entuzjazmu hołd. Pochód przez wspaniale udekorowane miasto trwał **przeszło 3 godziny.**

Wielkie nieszczęście lotnicze podczas uroczystości massarykowskich.

Praga, 7. 3. (Pat.) W czasie wczorajszej rewji garnizonu praskiego przed prezydentem Massarykiem doszło do katastrofy lotniczej aparatów, krążących nad miastem i tworzących w powietrzu inicjały prezydenta. Z przyczyn dotychczas niezbadanych, zderzyły się w powietrzu dwa samoloty. Oba spadły na wolną przestrzeń na jednem z przedmieść Pragi, **grzebiąc 4 lotników.**

Mac Donald wierzy w powodzenie konferencji morskiej.

Londyn, 7. 3. (Pat.) Konferencja morska **wznowiła bieg prac.** Dziś rano Briand odbył naradę z Mac Donaldem, poczem odbyło się posiedzenie szefów delegacyj, poświęcone dotychczasowym wynikom prac konferencji. Po południu zaczęło się posiedzenie rzeczoznawców, którzy badają w dalszym ciągu **sprawę łodzi podwodnych.**

Premjer Mac Donald udzielił korespondentowi PAT. kilkuminutowego wywiadu, w czasie którego wyraził swe **zadowolenie z podjęcia ożywionych prac przez konferencję,** zapewniając, że pomiędzy delegacjami panuje zupełne **wzajemne zaufanie.** Konferencja — mówił premjer Mac Donald — jest trudna, jak każda konferencja międzynarodowa, ale **do celu doprowadzi.**

Co do czasu trwania konferencji premjer odpowiedział, że do połowy kwietnia najpóźniej zostanie ona zakończona.

Nadmiarowi energji dano upust.

„Złe gwiazdy“ — mówią astrologowie.

(Własna służba telegraficzna Dz. Bydg.)

Warszawa, 8. 3. W Sejmie obradowały wczoraj liczne komisje. Na dwóch z nich nastrój był dość burzliwy. Komisja administracyjna miała wybrać nowego przewodniczącego na miejsce posła Polakiewicza, któremu uchwalono votum nieufności. Lewica wysunęła swego kandydata posła Putka z. Wyzwolenia, co było rzeczą bardzo niepomyślną wobec radykalnego stanowiska jakie lewica zajmuje w stosunku do omawianych obecnie w komisji ustaw samorządowych dla Małopolski Wsch. Ze względu na to zarówno Ch. D. popierała stale klub BB. i byłby go poparł także narodowy, gdyby nie to, że klub BB oparł się przy kandydaturze posła Polakiewicza, wobec czego endecja wstrzymała się od głosowania i Putek dostał 14 a Polakiewicz 13 głosów. Klub BB. nie chce uznać tego wyboru i zgłosił z miejsca wniosek o votum nieufności dla posła Putka. Posiedzenie odroczono do godziny 5 po południu a gdy otwarto je na nowo członkowie klubu BB. żądali natychmiastowego głosowania nad wnioskiem o votum nieufności dla posła Putka. Poseł Putek nie chciał dopuścić do głosowania dowodząc, że posiedzenie popołudniowe jest dalszym ciągiem posiedzenia rannego. A wniosek tego rodzaju może być oddany pod głosowanie dopiero w następnem posiedzeniu. Następnie zamknął posiedzenie i wyznaczył następne na dzień dzisiejszy. Dziś zapewne wniosek będzie uchwalony i sprawy stojące na porządku dziennym zostaną załatwione dopiero na następnem posiedzeniu.

Głównym celem jest, ażeby nie dopuścić do załatwienia ustaw samorządowych do 10 marca, tak jak sobie to uchwaliła lewica. Dotąd bowiem nie znaleziono w komisji formuły, któraby zapewniła ludności polskiej w Małopolsce Wschodniej należytej reprezentacji w samorządach. **Uchwalenie projektu lewicy byłoby zupełnem oddaniem samorządu w Małopolsce w ręce mniejszości.**

Gwałtowniejszy przebieg miało posiedzenię w komisji reform rolnych. Na porządku dziennym stała **nowelizacja ustaw osadniczych.** Posłowie ukraińscy i białoruscy domagali się odroczenia posiedzenia, a kiedy wnioski ich odrzucono, urządzili **burzliwą demonstrację i opuścili posiedzenie wraz z PPS.** Ponieważ została dostateczna liczba członków komisji projekty uchwalono.

Nawet na posiedzeniu senatu nie obyło się bez burzliwych momentów. Senator Szafranek (Str. Chł.) przedstawiał groźne położenie na wsi i mówił, że „fala ninawiści wzbiera“.

Zaburzenia w Sanoku.

Komuniści strzelają do policji.

Sanok, 7. 3. (Pat.) W związku z organizowaniem w dniu 6 marca br. przez elementy wywrotowe t. zw. dnia walki z bezrobociem na terenie Sanoka urządzili miejscowi przywódcy PPS-lewicy w godzinach popołudniowych pochód, złożony z około 400 ludzi. Po rozproszeniu pochodu przez oddziały policji, zebrały się ponownie tłumy zwiększone do tysiąca osób, które usiłowały przedostać się na rynek miasta. Z powodu rzucania kamieni i **strzałów rewolwerowych** policja zmuszona została do użycia białej broni, skutkiem czego kilka osób zostało w czasie rozpraszania poturbowanych. Energiczna postawa organów policyjnych w krótkim czasie przywróciła spokój. Aresztowano kilkanaście osób, stawiających opór.

(Uw. red. W Sanoku, w Małopolsce, mieszczą się wielkie warsztaty kolejowe i znajduje się podobnie jak w Bydgoszczy wielu bezrobotnych, którymi komuniści posługują się do swych zbrodniczych celów.)

Dr. Kubacz — prezesem gminy polskiej w Gdańsku.

(Pat.) Dnia 7 bm. odbyło się plenarne posiedzenie rady delegatów gminy polskiej W. M. Gdańska, na którem dokonano wyboru nowego prezesa gminy polskiej na miejsce niedawno zmarłego ks. Miszewskiego. W głosowaniu wybrany został prezesem gminy polskiej dr. Kubacz.

O fundusze drogowe.

Warszawa, 6. marca.

Na dzisiejszem posiedzeniu Sejmu, wystąpił rząd z ciekawym projektem ustawy **o państwowym funduszu drogowym.** Projektem tym, względnie ustawą pragnie rząd zapewnić środki **na utrzymanie, budowę i wzmocnienie dróg państwowych,** oraz fundusze, z których udzielanoby samorządom zapomóg na te same cele w stosuuku do dróg samorządowych. W obszernem uzasadnieniu swego przedłożenia rząd powołuje się na to, że w ostatnich latach nastąpiło duże ożywienie ruchu automobilowego, wskutek czego okazuje się konieczność budowy nowych dróg i wzmacniania istniejących dla wzmożonego ruchu.

Według statystyki podanej przez rząd ilość mechanicznych pojazdów w Polsce wynosiła w 1924 r. — **8,481,** zaś w dniu 1. lipca 1929 r. doszła do **39.363,** w czem 24,160 samochodów osobowych, 3.499 autobusów osobowych, 5.908 samochodów ciężarowych, 5.426 motocykli i 370 pojazdów innych gatunków. Niemniej szybko wzrasta rozwój komunikacji autobusowej. Gdy z dniem 1. stycznia 1928 r. było w Polsce 984 linij autobusowych, to z dniem 1. stycznia 1929 r. było ich już **2041.** Ilość osób przewożonych na dobę wynosiła na dzień 1. stycznia 1928 — 99.400, w dniu 1. stycznia 1929 już **138.750.** W roku 1928 korzystało z komunikacji osobowej 36½ miljona osób, w r. 1929 już **50 milj. 640.000.**

Ten szybki rozwój ruchu samochodowego musiał — rzecz oczywista — spowodować w pierwszym rzędzie znaczne zniszczenie nawierzchni dróg, a tem samem wielkie zwiększenie kosztów ich konserwacji. Ponadto ruch automobilowy wymaga trwalszej drogi, niż ruch wozowy. Wzmacnianie istniejących dróg jest zatem koniecznością i to tak ze względu na interes publiczny, bo chodzi o dalsze ożywienie ruchu, jak i na interes prywatny, gdyż złe drogi niszczą prędko pojazdy, a przez to podnoszą się koszta przejazdów. Ministerstwo Skarbu oblicza roczne straty właścicieli pojazdów mechanicznych, spowodowane szybszem zużyciem samochodów na skutek złych dróg na kwotę **81 miljonów złotych.** Do tej sumy trzeba doliczyć zużycie benzyny, która spala się nadaremnie wskutek złego stanu dróg. Ta strata wynosi **25 milj. zł.,** wcześniejsze zużycie opon 12 milj. zł. Razem zatem wynoszą straty **118 miljonów złotych.**

Celem uniknięcia tych strat, oraz w interesie rozwoju automobilizmu w Polsce, należy przystąpić jaknajrychlej do rekonstrukcji istniejących dróg, oraz do budowy nowych. Na to potrzeba dużych sum, których z dotychczasowych źródeł budżetowych nie da się pokryć. Dlatego to projektuje rząd utworzenie osobnego funduszu, który pod nazwą „Państwowego Funduszu Drogowego", pozostającego pod zarządem ministra robót publicznych służyłby powyżej wymienionemu celowi. Fundusz ten ma powstać: 1) z opłat od pojazdów mechanicznych, 2) z opłat od biletów za przejazd, 3) z grzywien za przekroczenia przepisów porządkowych na drogach publicznych, 4) z dotacji skarbu państwa.

Opłaty **roczne** od pojazdów mechanicznych przedstawiałyby się według projektu rządowego następująco:

1) od samochodu osobowego, służącego do własnego użytku;

a) po 40 zł. od każdych 100 kg. wagi własnej samochodu, którego waga nie przewyższa 1500 kg.,

b) po 50 zł. od każdych 100 kg. wagi własnej samochodu, którego waga przewyższa 1500 kg.

2) Od samochodu osobowego, użytkowanego przez przedsiębiorstwa przewozowe w celach zarobkowych, po 50 zł. od każdych 100 kg. wagi własnej samochodu.

3) Od samochodu ciężarowego lub traktora, służącego do własnego użytku:

a) po 25 zł. od każdych 100 kg. wagi własnej samochodu, którego waga nie przewyższa 1500 kg.,

b) po 35 zł. od każdych 100 kg. wagi własnej samochodu, którego waga przewyższa 1500 kg.,

4) Od samochodu ciężarowego lub traktora, użytkowanego w celach zarobkowych:

a) po 35 zł. od każdych 100 kg. wagi

Jeśli w Sejmie nie ustaną rękoczyny,

to restaurator sejmowy chyba zbankrutuje!

Oświadczenie.

W związku z wytoczonym nam procesem o zniewagę Sądu bydgoskiego na tle artykułu Poczekaj (zobaczysz Figla), w którym wykazano zupełnie prawidłowe postępowanie władz sądowych w sprawie, w tym artykule omawianej, pragniemy ponadto, ze względów lojalności, podkreślić, — że nigdy nie mieliśmy zamiaru rzucić choćby cień podejrzenia na Sąd lub osobę p. Prezesa Sądu Okręgowego, jakoby działali pod wpływem postronnych osób, jak również zaznaczyć, że dalecy jesteśmy od tego rodzaju podejrzenia.

Pana Prezesa Sądu Okręgowego możemy zapewnić o naszym pełnym szacunku dla jego objektywizmu w kierownictwie powierzonym mu okręgiem sądowym i przepraszamy, jeśli omawianym artykułem uczuł się, czy to osobiście, czy to jako szef urzędu dotkniętym.

Redakcja „Dziennika Bydgoskiego".

...rek Romański. 29

PAJĄK

Sensacyjna powieść współczesna.

(Ciąg dalszy).

— Przypuszczam — pisała piękna nieznajoma — że umiera pan z ciekawości, kto ja jestem. Niech pan się uspokoi, dyplomato. Dzisiejsza popołudniowa poczta przyniesie ci moją fotografję. Moją prawdziwą, autentyczną fotografję. Ciekawa jestem, czy bardzo surowo oceni pan moją urodę. Proszę tylko o jedno. Nikt nie śmie widzieć mojej fotografji. Byłabym na wieki skompromitowana. Proszę więc otworzyć przesyłkę dopiero wtedy, gdy będzie pan sam, zupełnie sam, w swym gabinecie. Jeżeli uzna pan, że jestem ładna, może mnie pan nawet ucałować... naturalnie na fotografji.

Olaf Olafson był mężczyzną. Jakiegoż mężczyznę nie zainteresowała by w najwyższym stopniu wiadomość, że nareszcie zobaczy fotografję kobiety, która od dwu tygodni oznajmiała mu, między wierszami listów, że nie jest jej obojętny.

To też młody Szwed, z niecierpliwością, oczekiwał nadejścia popołudniowej poczty. Nadeszła nareszcie. Wśród pism i listów z dalekiej ojczyzny przesyłka zaadresowana znanem mu pismem.

Olaf Olafson był sam w eleganckim małym gabinecie. Odsunął lekko ręką na bok resztę poczty i kilkakrotnie obejrzał przesyłkę, która miała zawierać fotografję tajemniczej nieznajomej.

Olaf Olafson odczuwał ów miły, drażniący niepokój, jaki odczuwamy wówczas, gdy wiemy, że czeka nas miła niespodzianka. Zdziwiło go tylko to, że fotografja była opakowana w tak grubą tekturę i opieczętowana tak starannie.

Z uśmiechem dobył scyzoryka i poprzecinał sznurki umocowane lakowemi pieczątkami. Szybkim ruchem energicznych palców rozerwał tekturę.

Wydobył dużego formatu fotografję, nalepioną na gruby karton. Była to fotografja młodej blondynki, olśniewającej urody.

Olaf Olafson nigdy na oczy, nie widział tej kobiety. Nachylił się nad fotografją.

I naraz jakiś dziwny, nieznośny, mdło-kwaśny zapach, mocny i duszący zarazem uderzył go w nozdrza. Uczuł lekki zawrót głowy. Powieki jego stały się nagle i zupełnie niespodziewanie ciężkie, jakby z ołowiu.

— Co... to znaczy?... — wyszeptał z trudem.

Były to ostatnie już słowa Olafa Olafsona. Muskularna postać mężczyzny pochyliła się bezwładnie nad biurkiem.

Niewidzące już oczy patrzyły dalej uparcie na fotografję, na której promienna postać młodej kobiety bladła i żółkła szybko.

* * *

Była godzina piąta po południu, gdy Edward Durski świeży i wypoczęty udał się do hotelu „Bristol". Szedł pełen wzruszenia, miał bowiem od Marty Schylling otrzymać owe wyjaśnienie, które tak go niepokoiły. Jakiego rodzaju miały być te wyjaśnienia? Co znaczył jej wczorajszy wybuch! Jak dalej ułoży się ich stosunek?

Oto były pytania, na które Edward Durski nie mógł dać sobie jeszcze odpowiedzi. Gdy jednak znalazł się przed hotelem „Bristol" radość, iż za chwilę ujrzy ukochaną dziewczynę przemogła w nim głuchy niepokój...

Skierował się do portjera.

— Czy panna Schylling jest u siebie...?

Stary portjer rzucił na niego badawcze spojrzenie z za grubych szkieł binokli.

— O kogo pan pyta?...

— O pannę Martę Schylling! — z niecierpliwością odparł Durski.

— Pokój 247? Ta pani nie mieszka już u nas...

Stary portjer zaniepokoił się nagle wrażeniem, jakie na Durskim wywarły jego słowa.

— Nie mieszka?...

Portjer skinął głową:

— Tak! Wyprowadziła się wczoraj o 11-ej w nocy...

W oczach Durskiego zamigotała iskra nadziei.

— Zostawiła zapewne dla mnie jakąś wiadomość?

Portjer zaprzeczył ruchem głowy:

— Jakieś polecenie, list, kartkę, wiadomość, gdzie się udała?...

Durski gorączkowo wyrzucił te słowa.

— Niestety, proszę pana, nie odebrałem żadnych takich poleceń.

Urzędnik policji stał niezdecydowany w hallu hotelowym. Przesunął ręką po czole, pod którem myśli zwinęły się w jeden ciasny kłąb.

— Czy pokój ten jest jeszcze wolny? — zapytał bezcelowo i bezsensownie.

— Nie! W pół godziny po tej pani wynajął go jakiś Chińczyk. Mam zapisane w książce jego nazwisko.

Ale Durski nie czekał aż portjer odnajdzie w książce hotelowej nazwisko Chińczyka. On wiedział, kto był ów Chińczyk.

— Czy ten pan jest w domu?

Portjer skinął głową, zaniepokojony na dobre, czy znany mu detektyw nie dostał pomieszania zmysłów.

— Boy! Winda!!...

Bez pukania Durski otworzył drzwi znajomego mu pokoju.

Nie mylił się. Dr. Feng siedząc przy stoliku, zajęty był jakąś dziwaczną pracą. Delikatnym, jak puder, proszkiem, obsypywał marmurowy blat stolika.

Durski momentalnie zrozumiał, że Chińczyk przeprowadza badanie odcisków palców na blacie stolika.

— Co pan tu robi, dr. Feng? — zapytał wzruszonym głosem Durski.

— Co pan tu robi, mr. Durski? — powtórzył jak echo Chińczyk, prostując swą drobną figurkę.

Przez chwilę milczeli obaj i spoglądali wzajem na siebie. Durskiemu naraz uczyniło się ogromnie nieprzyjemnie. Dlaczego właściwie przyszedł tutaj?

Chińczyk nie kwapił się wcale z przerwaniem tego milczenia. Patrzał na Durskiego swym przenikliwym, do głębi sięgającym wzrokiem, a w wzroku tym było wiele współczucia. Wąskie wargi Chińczyka uśmiechały się swym zwyczajnym, dobrotliwym uśmiechem.

— Czen-Li-Feng wie wszystko i rozumie wszystko, — ozwał się wreszcie zwyczajnym swym półgłosem.

(Ciąg dalszy nastąpi).

własnej samochodu, którego waga nie przewyższa 1500 kg.,

b) po 45 zł. od każdych 100 kg. wagi własnej samochodu, którego waga przewyższa 1500 kg.

5) Od przyczepek do pojazdów mechanicznych tak dla przewozu osób, jak i ciężarów po 25 zł. od każdych 100 kg. wagi własnej przyczepki.

6) Od motocykla po 40 zł.

7) Od motocykla z przyczepką oraz trzykołowych pojazdów mechanicznych (cyklonetek) po 60 zł.

Przy obliczaniu wagi pojazdów mechanicznych nie uwzględnia się ilości mniejszych niż 50 kg., a ilości większe niż 50 kg. liczy się za 100 kg.

Dla pojazdów mechanicznych i przyczepek na kołach o obręczach gumowych podwyższa się określone w niniejszym artykule stawki opłaty o 25%, zaś na kołach o obręczach żelaznych — o 100%.

Opłata od pojazdów mechanicznych używanych do zarobkowych przewozów towarów będzie pobierana w kwocie o 50% wyższej od norm ustalonych powyżej.

Od powyższych opłat byłyby zwolnione pojazdy rządowe i samorządowe, pojazdy instytucyj i zakładów użyteczności publicznej (szpitale, straże ogniowe, pogotowia ratunkowe i t. p.) oraz traktory używane dla celów rolniczych.

Dochód z opłat powyższych przewidywany przez rząd wyniósłby 22¼ milj. złotych.

Opłaty, a raczej dopłaty do biletów za jazdę wynosiłyby 30% od ceny biletu. Dałoby to rocznie kwotę 20 milj. zł. Grzywny przyniosłyby ½ milj. zł. Razem zatem wpłynęłoby do funduszu drogowego **42¾ milj. zł.** rocznie. Kwota powyższa zwiększałaby się w miarę rozwoju ruchu samochodowego.

Wymiar i pobór opłat od pojazdów przeprowadzają w miastach magistraty, po wsiach wymiar wydziały powiatowe, pobór zaś zarząd gmin wiejskich. Projektowana ustawa weszłaby w życie 1. stycznia 1931 r. Z tym też dniem ustałoby prawo pobierania opłat od pojazdów z mocy obecnie obowiązujących ustaw (ustawa z 10. grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publi. Rzpl. — i ustawa z 11. sierpnia 1923 o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych).

Tak przedstawia się projekt rządowy o Państw. Funduszu Drogowym. Przewidziane w tym projekcie opłaty są właściwie **nowym podatkiem, przeważnie pośrednim,** bo cały ciężar spadnie na barki ludności, korzystającej z pojazdów mechanicznych, a zwłaszcza autobusów. Za utworzeniem takiego funduszu zdaje się jednak przemawiać obecny zły stan dróg, tamujący rozwój ruchu automobilowego. I choć skarb państwa łoży na drogi poważne sumy (około 80 miljonów zł. rocznie) to one jednak nie wystarczają. Zapewne Sejm zastanowi się dokładnie nad projektem rządowym, a biorąc pod uwagę konieczności rozwojowe komunikacji samochodowej nie odmówi na ten cel środków. Samochód bowiem przestaje już i w Polsce być środkiem komunikacyjnym luksusowym tak jak przestał już być nim zagranicą.

Zabrzeski.

Odkrycie szczepionki przeciw tyfusowi plamistemu.

Z Krakowa donoszą: W akademji umiejętności prof. Klecki referował doniosłe odkrycie szczepionki przeciw tyfusowi plamistemu, dokonane przez prof. Weigla we Lwowie. Próby dokonane na kilkuset osobach dały wyniki pomyślne.

Ponura tragedja małżeńska w Wieluniu.

Nie byłoby tych tragedyj na świecie, gdyby nie było alkoholu. Ile to ojców rodziny wskutek nałogowego pijaństwa wydaje ostatni grosz na kieliszek wódki, gdy tymczasem rodzina pozostaje w skrajnej nędzy. Na tem tle dochodzi dość często do strasznych i rozpaczliwych nieraz scen rodzinnych. Ostatnio w Wieluniu rozegrała się na takiem tle krwawa tragedja, której bohaterka była niejaka Józefa Zadworna, żona szewca w Wieluniu.

Pożycie małżeńskie tej pary byłoby wprost idealne, gdyby nie nałóg pijaństwa, któremu oddawał się Zadworny.

Na tem tle dochodziło nieraz do bardzo poważnych scysji między małżonkami. W dniu onegdajszym Zadworny, chcąc iść na wódkę, usiłował się wykraść cichaczem z domu, zabierając ze sobą kilka par cholewek na przepicie. Żona zauważyła to i uzbrojona w tasak, wybiegła za mężem, usiłując nakłonić go do powrotu. Na ulicy między małżonkami wywiązała się gwałtowna scena, w wyniku której zdenerwowana Zadworna zadała kilka ciosów w głowę mężowi.

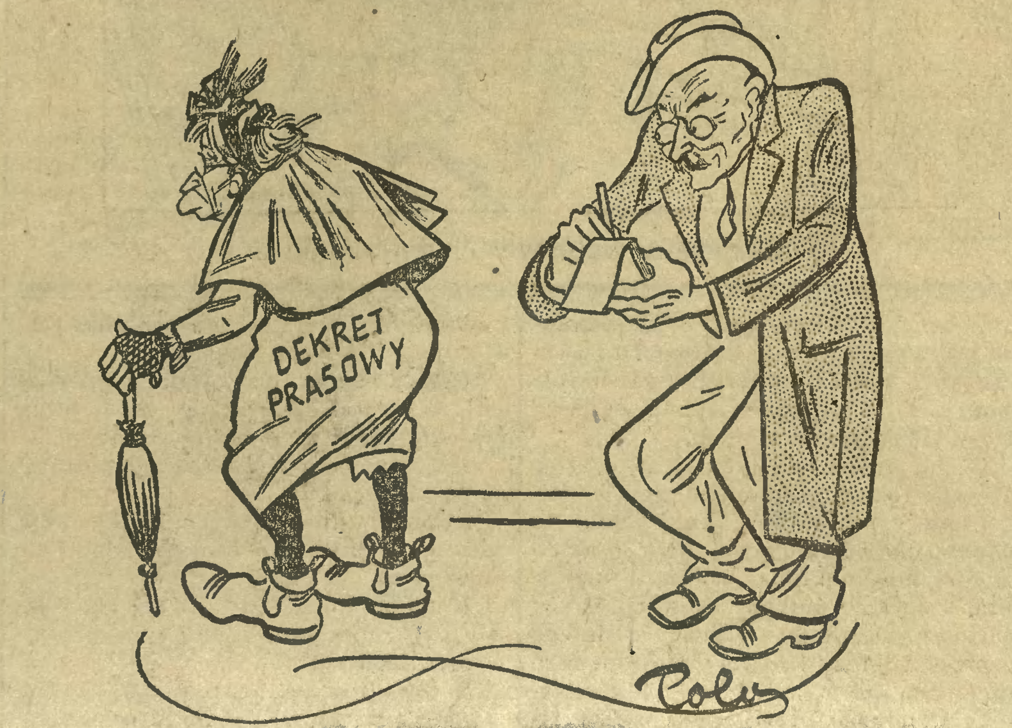
Zadworny zalany krwią runął na ziemię.

Po dokonaniu krwawego czynu Zadworna udała się do komisarjatu, gdzie wręczyła dyżurnemu policjantowi tasak zakrwawiony, oświadczając, iż zabiła męża.

Pogotowie ratunkowe, po udzieleniu pierwszej pomocy ciężko rannemu Zadwornemu, przewiozło go do szpitala, gdzie po kilku godzinach zmarł.

Zadworną aresztowano.

Niewczesna ciekawość dziennikarza.

— Ciekawym co się pokaże po uchyleniu dekretu prasowego.

W przyszłość możemy spoglądać bez trwogi.
Taka jest opinja senatu.

Warszawa, 6. 3. (PAT) Senator Pluciński Maksymiljan (Kl. Nar.) wstępujący na miejsce senatora Hedingera, złożył ślubowanie.

Przed przystąpieniem do obrad nad budżetem zabrał głos przewodniczący komisji skarbowo - budżetowej wicemarszałek Gliwic, stawiając wniosek imieniem komisji, aby przy obradach nad budżetem nie były dopuszczone wnioski o zmiany cyfrowe prócz wniosków ważnych, zgłoszonych na komisji.

Marszałek odesłał wniosek ten do komisji regulaminowej, poczem Izba przystąpiła do obrad nad preliminarzem budżetowym.

Sprawozdawca generalny senator Szarski (BB), charakteryzując przedłożenia rządowe, konkluduje, że mamy niezależnie od rządu **wzrost wydatków na emerytury i długi o sumę 60 milj. zł.** Suma globalna wydatków została w porównaniu z rokiem poprzednim obniżona o miljon zł. Omawiając sytuację gospodarczą mówca widzi przyczynę przesileń głównie:

1) w oddziaływaniu światowej sytuacji gospodarczej,

2) w przecenianiu przez rząd i przez społeczeństwo siły kapitalistycznej naszego gospodarstwa.

Dlatego też najważniejszem jest stworzenie siły kapitalistycznej.

Sen. Roman (BB) stwierdza, że budżet jest oszczędnościowy. W przyszłość możemy spoglądać bez trwogi, gdyż dzięki polityce gospodarczej rządu polskiego widać wzmaganie się siły gospodarczej ludności.

Z KRAJU.

WARSZAWA. Usiłowanie samobójstwa z braku środków do życia. Z mostu kolejowego przy cytadeli skoczył do Wisły niejaki Borenstein. Jeden z przechodniów pospieszył desperatowi na pomoc. Tonącego uratowano i przewieziono do komisarjatu rzecznego. Borenstein podał jako powód usiłowania samobójstwa brak środków do życia.

KATOWICE. Fatalne następstwa pijaństwa. W nocy na powracające z zabawy tanecznej towarzystwo najechał rowerem kolejarz Artur Kopiec, który skutkiem tego spadł z roweru. Kopiec będąc w stanie nietrzeźwym, gdy podniósł się z ziemi wyjął rewolwer i począł strzelać, przyczem trafił w głowę Antoniego Kąska, który po kilku minutach zmarł. Kopca przytrzymano i oddano władzom sądowym.

SOSNOWIEC. Aresztowanie komunistów. Miejscowa policja śledcza aresztowała dwóch kolporterów komunistycznych: Józefa Pawelca i Antoniego Stokowskiego, którzy rozrzucali odezwy na pryncypalnej ulicy 3 Maja w Sosnowcu. Obu aresztowanych przekazano władzom śledczym.

CZĘSTOCHOWA. Ujęcie młodocianych bandytów napadających na pociągi. W tych dniach dokonano napadu na pociągi Częstochowa-Katowice i Częsochowa - Herby. Dzięki energicznej akcji śledczej policji udało się szajkę sprawców napadu przychwycić. Na czele bandy rabusiów stał niejaki Adolf Mrozek, zasądzony na 15 lat więzienia. Po odsiedzeniu 4 lat otrzymał przestępca t. zw. „sześciomiesięczny urlop zdrowotny" W tym czasie zorganizował Mrozek szajkę chłopców 18, 19 i 20-letnich, napadając z nią na pociągi towarowe. Banda składała się z 8 osób. Pozatem aresztowano również odbiorców paserów, którzy odbierali kradzione towary.

Jan Jacek Furdyga donosi:

Belweder, 7 marca.

Szanowna Redakcjo!

Pisałem w ostatnim liście, jak to w dłuższem exposé zwróciłem Dziadkowi uwagę na niekorzystne położenie gospodarcze w kraju, i radziłem zawczasu podjąć jakieś kroki zaradcze. Ten mój alarm był nie na rękę panom pułkownikom, którzy rywalizują ze mną o wpływy w Belwederze. Postanowili więc sparaliżować u Dziadka moje pesymistyczne na sytuację zapatrywania, a ponieważ sami nie mają już u Pana Marszałka wiary ani kredytu, więc wysunęli Devey'a, jako że jemu Dziadek jeszcze zdziebko wierzy, i choć nie dużo, ale zawsze coś na jego słowa daje.

To też Devey, podpuszczony przez pułkowników, począł pleść niestworzone bujdy o tych różowych perspektywach gospodarczych, jakie nas czekają, że aż Dziadek odzywa się do mnie:

— Posłuchaj, Jacku, co tu mister Devey opowiada. Wcale tak źle nie jest, jak ty mówisz. W powietrzu jest tylko dużo sadzy, i dlatego wszystko takie czarne się widzi. Byle jednak kobiety nasze w perkalach chodziły, zamiast we francuskich jedwabiach, to się u nas wszystko na lepsze odmieni.

Trzeba Szanownej redakcji wiedzieć, że Dziadek daje się łatwo nabujać, mianowicie gdy Mu kto jego ukochaną Polskę pod niebiosa zachwala. Jest to, mojem zdaniem, niezdrowy bo sztuczny optymizm. To też dałem Panu Marszałkowi następującą replikę:

— Powinieneś, Dziadziu, wiedzieć, że syty głodnemu nie wierzy. Tak i pan Devey, który się upasł na bankowej synekurze w Polsce. Myśli on, że każdy ma na dziesięć cali sadła na kałdunie. Tymczasem naród cienko śpiewa. Bezrobocie jak ta szarańcza rozłazi się po kraju. A to jest ze złego najgorsze. Fabryki stoją, z kupiectwem krach, grozi generalna plajta, niema dziś weksla bez protestu, — nie o takim raju gadało się w maju. Jest więc źle, a zanosi się na jeszcze gorzej. Wyprodukowanie centnara żyta kosztuje ziemianina piętnaście złotych, a na targu dają mu siedem! Choć w rachunkach, Dziadziu, nigdy tęgi nie byłeś, ale tyle chyba zrozumiesz, że to nie jest żaden interes. To zupełnie tak, jakbyś skręcił sobie prezydenta kosztem dziesięciu groszy, a po siedem groszy go sprzedawał. Devey mówi, że to dlatego, bo się czarno patrzymy. Nieprawda. Ja np. lubię na Belweder patrzeć przez butelkę wiśniówki, ale mimoto nie widzę, aby sytuacja była różowa. Do Ciebie, Dziadziu, naród żalu nie ma. Wiedzą przecie, że Ty byś sobie to najpotrzebniejsze uciął, a narodowi dał. Także spekulantem nie jesteś, i byle Ci miskę kołdunów na obiad postawić, to o resztę nie dbasz. Myśl jednak o tych, którzy przed próżnemi miskami siedzą, albo lada dnia będą się musieli bankerot ogłosić. Ty, Dziadziu, nie zbankrutujesz, bo nie masz nawet żadnej takiej substancji, którąby Ci komornik mógł opieczętować. Chodzi jednak o to, aby Twój pomajowy system nie plajtnął. Tu ja na straży stoję, nasze wspólne ideowe dobro ponad wszelką, choćby i płynną materję wyżej stawiając.

Nabożeństwa przebłagalne za Rosję.

(KAP) Zgodnie z życzeniem Ojca św., J. Em. ks. kardynał Kakowski, arcybiskup metropolita warszawski, polecił, aby księża proboszczowie i rektorzy kościołów w archidiecezji odprawili w dniu 16 marca rb. ekspijacyjne nabożeństwa za Rosję. Suma winna być odprawiona z wystawieniem Najświętszego Sakramentu i odśpiewaniem Suplikacyj; zamiast kazania ma być odczytany list Ojca św. Piusa XI do J. Em. kardynała Bazylego Pompili w sprawie prześladowań religijnych.

Ks. kardynał zalecił pozatem urządzić po południu tegoż dnia akademję, masowe zebrania lub wiece, na których należy wskazać dobitnie na niebezpieczeństwo bolszewizmu u nas i na jego straszliwe skutki. Zaleca się także, na wzór innych krajów, uchwalać rezolucje protestujące przeciw bolszewickiej walce z Bogiem i wiarą i przesłać je Ministerstwu Spraw Zagranicznych. W całej tej akcji należy bardzo silnie podkreślić stronę religijną, o którą Ojcu św. chodzi, a unikać koniecznie momentów politycznych.

Zgon admirała Tirpitz'a.

Człowiek, który Anglję i Amerykę nasadził na Niemcy. — Jeden z głównych winowajców wojny.

W czwartek, dnia 6 bm. zmarł w 81 roku życia wielki admirał niemiecki Alfred Tirpitz, który przez 30 lat głośną był polityczną figurą. W związku z obecną konferencją londyńską w sprawie **rozbrojenia** na morzu, należy sobie uprzytomnić, że nikt inny jak właśnie Tirpitz spowodował nagły wzrost zbrojeń na morzu. Na tym punkcie miał jakby obłęd. W 1884 r. jako młody oficer sztabu marynarki przedłożył memorjał parlamentowi, żądający kredytu na wybudowanie 150 torpedowców (Polska ma ich w obecnej chwili 7). Wedle Traktatu Wersalskiego Niemcom wolno mieć tylko 12 torpedowców. Te zestawienia dowodzą, jak warjackie pomysły rzucał Tirpitz. Jednak dopiął swego. W 12 lat później, będąc już kontradmirałem przedłożył Wilhelmowi II projekt budowy floty, który w parlamencie wywołał wielką burzę. Jednak to właśnie zjednało przychylność Wilhelma II Tirpitzowi, który 1897 r. został ministrem marynarki cesarskiej, a 1898 także pruskim ministrem. Urządził on w ministerstwie biuro prasowe, w rzeczywistości kuźnię propagandy, przy pomocy której omotał całą prasę niemiecką i powikłał w łgarstwach, z których nie mogła się ona już później wywikłać. Przeciw tej propagandzie Tirpitza protestowali posłowie — ale nadaremnie.

W listopadzie 1897 r. Tirpitz przepchnął program budowy floty niemieckiej: 19 okrętów linjowych, 12 krążowników dużych i 24 małych kosztem 1 miljarda marek; budowę rozłożono na lat 6. W kwietniu 1898 r. Tirpitz założył osławiony Flottenverein. Propaganda głośna budowy floty niemieckiej zaniepokoiła Anglję, której politycy zwracali się do niemieckich mężów stanu, aby zaniechali tych prowokacji; gdy jednak Tirpitz postawił na swojem, Anglja pogodziła się z Francją.

Dla nas **Polaków** okres ten jest o tyle pamiętny, że **Koło Polskie** w Berlinie głosowało za powiększeniem floty niemieckiej, a prezes koła p. Józef Kościelski, członek pruskiej izby panów przez opozycyjną prasę niemiecką z racji swego bywania na dworze cesarskim i popierania polityki morskiej Tirpitza nazywany był Kościelski-Admiralski. Zwyczajem utartym zajmowała się prasa demokratyczna niemiecka personaljami Polaka nagle tak mile widzianego na dworze cesarskim i szeptano sobie, że jest on właściwie synem Hohenzollerna, który około 1843 r. umarł w Bydgoszczy. Kościelecki urodził się 1845, co dowodzi bezpodstawność plotki. Odświeżył tę plotkę znany profesor Willamowitz-Möllendorf, który zazdrościł powodzenia Polakowi z tych samych Kujaw, które ich obu rodziły. Teść Willamowitz-Möllendorffa, prof. Momsen był prześladowany za udział w ruchu demokratycznym 1848 r. — tą drogą animozja do Möllendorffa, prof. Momsen był przeniosła się na ich ówczesnego poplecznika w dziedzinie polityki morskiej p. Kościelskiego.

Istotnie nie było chyba wypadku, aby koło polskie w Berlinie odmówiło rządowi pruskiemu kredytów na armję czy marynarkę. Niedobitki dawnego koła, siedzący dziś w sejmie polskim, całkiem inną stosują politykę, jak świadczy postępowanie np. posła Trąmpczyńskiego, Korfantego itd.

Tak oto umiał Tirpitz zaprząc do rydwanu swej polityki Polaków, których nienawidził.

Stworzył wielką flotę, która jednak w czasie wojny nie odważyła się wyjść. Później zaczął Tirpitz, uwikłany w metody swej kłamliwej propagandy, zmyślać o licznej flocie łodzi podwodnych, przy pomocy których mógłby Anglję wygłodzić. Całe Niemcy wierzyły, że istnieją setki owych łodzi, podczas gdy w rzeczywistości w 1914 r. było 18 starych naftą opalanych pudeł z 1909 roku i około tuzina nowych. Genialne kłamstwo Tirpitzi o wielkiej sile łodzi podwodnych jeszcze dziś pokutuje w opowiadaniach polityków kawiarnianych, którzy straszą tem przysłuchujących się jak się straszy dzieci kominiarzem lub „babokiem“.

Storpedowanie amerykańskich statków handlowych wreszcie wepchnęło Stany Zjednoczone do wojny z Niemcami. Tirpitz tymczasem już w 1916 r. pokłócił się w cesarzem i kanclerzem i odsunął się od polityki. Wtenczas zaczął pisywać **pamiętniki**, które są najciekawszym dokumentem obrazującym stopniowy wzrost Niemiec Bismarcka przez człowieka, który z bliska na sprawy patrzał. Czytając wściekłe uwagi Tirpitza rozżalonego na rząd cesarski, za to, że go odsunął od działalności państwowej, mamy klucz do psychologji każdej upadłej wielkości, czy to będzie Oleśnicki, ojciec warcholstwa politycznego, czy Korfanty, Trąmpczyński, Lloyd George itd.

Tirpitz pod koniec wojny założył „Vaterlandspartei“, na której chyba wzorowano się zakładając Obóz Wielkiej Polski. Rozżalone emeryty wojskowe, politykujący prokuratorzy i sędziowie, pominięci w awansach, pastorzy i prałaci, typu Ulitzki, profesorowie szkół średnich i akademickich to wszystko agitowało za zaborem Polski, Belgji, Holandji, pół Francji itd., nie krępując się w wyzwiskach na rząd.

Kiedy wybuchła rewolucja Tirpitz umknął do Szwajcarji. W 1919 r. ogłosił swoje „Erinnerungen“ (Wspomnienia), a w 1924 r. zbiór dokumentów, mających usprawiedliwić jego program polityki morskiej. Publikacja ta wywołała ostry atak na Tirpitza, który usunął liczne dokumenty z archiwów państwowych i zużył do publikacji. Od 1924—28 r. Tirpitz był posłem do parlamentu na skrajnie prawem skrzydle.

Urodził się w Kistrzynie nad Odrą, ojciec jego był adwokatem w Frankfurcie n. Odrą.

Młody Tirpitz w 16 r. życia wstąpił do pruskiej marynarki, która wówczas nie była większą niż obecna polska. Dla tego pamiętniki Tirptza przedstawiają wartość dla każdego Polaka, który interesuje się rozwojem Gdyni, Gdańska i przyszłej floty polskiej. Z Tirpitza dowiadujemy się, że Hamburg jeszcze po 1871 r. był tak angielski jak Gdańsk jeszcze dziś jest niemiecki. Zmarły był indywidualnością nieprzeciętną, kulturę posiadał rozleglejszą niż Ludendorff, ale obydwom brak było wielkości umysłu, dla którego świat podziwia np. Hannibalu, choć ostatecznie również przegrał wojnę.

A. P. B.

Kronika katolicka.

Przyjęcie dyplomatów przez kardynała Pacelli'ego.

(KAP) W dniach 13 i 14 ubm. nowy kardynał sekretarz stanu Pacelli przyjął cały szereg dyplomatów.

Prywatnym sekretarzem kardynała Pacelli'ego mianowany został Mgr. Rossigani, szambelan kościoła św. Wawrzyńca w Lucina i oficjał Kongregacji Kościołów Wschodnich.

Emigranci rosyjscy dziękują Ojcu św.

(KAP) Mieszkający w Medjolanie prawosławni emigranci rosyjscy zwrócili się do kardynała arcybiskupa Schustera z prośbą o użyczenie im kościoła, by mogli wysłuchać dziękczynnej Mszy św. na intencję Ojca św. i Mszy żałobnej za dusze ofiar bolszewizmu.

Prośbie ich na szczególne polecenie Papieża stanie się zadość.

Nawrócenie się córki b. biskupa anglikańskiego.

(KAP) Donoszą z Madras w Indjach Wschodnich, że p. Mayne, córka byłego biskupa anglikańskiego w Madras, przeszła na katolicyzm. P. Mayne przyjęta została do Kościoła katolickiego przez ks. Newtona T. J. w Kodaikanal w wigilję Bożego Narodzenia. Ojciec konwertytki, Caldwell, rządził anglikańską diecezją Madras od r. 1877 do 1899. W ciągu tych 22 lat liczba protestantów we wspomnianem mieście i okolicy wzrosła z 6.000 do 100.000. „Biskup“ Caldwell był autorem wielu dzieł historycznych, etnograficznych i lingwistycznych. Nawrócenie się p. Mayne na katolicyzm w kołach protestanckich w Indjach wywarło wielkie wrażenie.

Zmiana ślubów zakonnych w klasztorze SS. Benedyktynek w Przemyślu.

(KAP) Stolica Apostolska na skutek prośby SS. Benedyktynek w Przemyślu, popartej przez JE. ks. biskupa A. Nowaka, zamieniła im dotychczasowe śluby zakonne uroczyste na śluby proste wieczyste oraz klauzurę papieską na biskupią. Potrzebę tej zmiany wywołały dzisiejsze warunki. Klasztor posiada w swych zabudowaniach trzy własne katolickie szkoły żeńskie, dwie średnie (gimnazjum i seminarjum) i jedną powszechną, zaś klauzura papieska, obowiązująca dotąd, utrudniała im czynniejszy udział w tych szkołach.

Wybory nowej ksieni klasztoru po śmierci poprzedniej odbyły się w dniu 7. ubm. pod przewodnictwem JE. ks. biskupa Nowaka. Została nią siostra Gabriela Wiśniowska.

Przy zgłoszeniach o przyjęcie do klasztoru pożądane są kandydatki, któreby prócz innych warunków posiadały również kwalifikację do dalszego kształcenia się na wyższych uczelniach.

Władze pruskie przeciwko bluźnierczemu malarzowi.

Dużo kłopotu mają władze pruskie ze znanym malarzem Jerzym Grossem, którego obrazy budzą u jego zwolenników podziw, u drugich zaś odrazę z powodu brutalnego ujęcia tematów. Szczególnie wielką sensację wywołała swego czasu afera z obrazem, na którem przedstawiony jest Chrystus z maską gazową na twarzy. Podczas wystawy doszło do burzliwych scen i policja musiała zakazać malarzowi dalszego wystawiania obrazu.

W ubiegłym tygodniu nastąpiło z polecenia sądu okręgowego zajęcie dalszych trzech płócien Grossa z powodu publicznego bluźnierstwa i obrazy instytucyj religijnych. Jeden ze skonfiskowanych obrazów przedstawia papieża z browningiem w ręku. U dołu obrazu znajduje się napis: „Ratujcie chrześcijańską cywilizację od djabła i bolszewika“. Na drugim obrazie zatytułowanym „Proboszcz i owieczki“ widnieje sylwetka księdza na kazalnicy i tłum, który zamiast głów ludzkich ma głowy owcze. Trzeci obraz zawierał inne bluźnierstwa w karykaturze.

Na marginesie sprawozdania p. Deveya.

Zamiast Kroniki Niedzielnej.

Bydgoszcz, 7 marca.

Orzekł pan Devey, że raj w Polsce mapełen rozkoszy i różnych korzyści, [my
lecz tego szczęścia my nie doceniamy,
jesteśmy bowiem skrajni pesymiści...
Wre spór od strony i prawej i lewej
czy to jest prawda, co twierdzi pan Devey.

Pozwólcie, drodzy, że ja to orzeknę
bez hipokryzji i krętackiej swady,
żali w Ojczyźnie mamy życie piękne
lub czy jesteśmy odpustowe dziady.
Wiem, że na świecie to nie jest w teatrze
i bardzo trzeźwo na rzeczy się patrzę.

Skądżeż pan Devey może sądzić o tem
że nie na kolcach siedzim, lecz na róży?
kto ciężkiej pracy nie zlewał się potem,
kto je w Bristolu, prezydenckie kurzy,
i'ma sześćdziesiąt tysięcy na czysto,
ten — naturalnie — nie jest pesymistą.

Gdyby on nie był okrągłą baryłką,
gdyby miast pączków musiał jeść zakalgdyby miał dziury i łaty na tyłku, [ce,
gdyby mu z butów wyłaziły palce,
to zamiast Polskę zachwalać bez miary,
zaraz by przywdział czarne okulary.

Gdyby pan Devey poznał i ten światek,
gdzie twarda pracą a mizerna płaca,
gdzie obrotowy składać trza podatek
zato że głód ci wnętrzności obraca,
wnet by na Polskę popatrzył z ukosa
i szkła różowe spadły by mu z nosa.

Gdyby nie palto miał — lecz lichy futor
lub gdyby poznał bezdomnych internat,
gdyby go codzień macał egzekutor,
gdyby ostatni sprzedawał mu piernat,
gdyby na puste musiał patrzeć torby,
wtedy pan Devey „Goddam Poland!“ [kląłby...

Jedź, panie Devey, do Gdyni lub [Gdańska,
skąd mknie za morze mnogi rój tułaczy,
bo w Polsce brakło im chleba i słańska,
w żylastych dłoniach dzierzą kij żebraaby nim obce przegartywać skiby... [czy
gdyby pan Devey to zobaczył, gdyby!

Ulicą miasta płyną ludu krocie,
głód mają w oczach a przekleństwo [w krtani,
że ich Ojczyznę gnębi bezrobocie,
choć oni piersi nadstawiali dla Niej...
Gdy ujrzysz taką desperata postać,
rozkaż-że mu ty optymistą zostać!

I w kaznodziejskim radzisz nam zapaby nasze panie, gdy nas bieda depta, [le,
zamiast jedwabi nosiły perkale —
bardzo poczciwą jest twoja recepta,
ale my mamy perspektywę smutną,
że wnet nam braknie i na zgrzebne [płótno.

A gdy w ten sposób los nam życie [krasi,
gdy nas tak grzmoci po grzbiecie [i kłębach,
w Sejmie tymczasem suwereni nasi
niby szampioni biją się po gębach.
Tu tylko — widząc tę biedę w około,
można na Polskę spoglądać wesoło!

St. B.

Kilka dat z życia prezydenta Masaryka.

W związku z obchodzoną obecnie uroczyście 80-tą rocznicą urodzin prezydenta Masaryka, dajemy poniżej kilka dat z życia prezydenta Masaryka:

7. III. 1850 Masaryk urodził się w Hodoninie na Morawie. Ojciec jego Józef, fornal z zawodu, był Słowakiem z Kopczan na Węgrzech, matka Teresa Kropaczek, pochodziła z Hustopecza. — Młody Masaryk uczęszczał do szkoły realnej w Hustopeczu a następnie do gimnazjum w Strażnicy. Potem uczy się na **ślusarza i kowala**, porzuca jednakże tę pracę i udaje się na studja do niemieckiego gimnazjum w Brnie. 1872 r. Masaryk otrzymuje maturę w Wiedniu. 1876 r. otrzymał promocję na doktora filozofji. W 1878 r. na 1879 r. habilituje się z filozofji w uniwersytecie wiedeńskim. W Lipsku poznał Amerykankę Charlie Garrigue, córkę dyrektora Rud. Garrigue z Brooklyna. Dnia 15. III. 1878 odbył się ich ślub w Nowym Jorku. 1879 r. małżonkom Masarykom urodziła się córka Alicja, 1880 r. syn Herbert, który zmarł podczas wojny. Dnia 16. X. 1882 Masaryk powołany został do Pragi jako profesor nadzwyczajny uniwersytetu praskiego. W 1886 r. urodził się Jan Masaryk, obecny poseł czechosłowacki w Londynie, a 1891 r. Olga Masaryk, która wyszła zamąż w Szwajcarji. W 1891 r. Masaryk obrany został posłem do parlamentu austrjackiego, lecz z czasem zrzeka się mandatu. W 1892 r. obrany został posłem do sejmu krajowego morawskiego. W 1896 r. został mianowany zwyczajnym profesorem uniwersytetu. 1897 r. Masaryk przy wyborach do parlamentu austrjackiego nie kandydował, lecz 1911 r. ponownie był obrany posłem do tego sejmu. Dnia 18. XII. 1914 r. wyjeżdża z córką Olgą zagranicę, by pracować dla **rewolucji czechosłowackiej**. Stopniowo pozyskuje państwa zachodnie dla sprawy uznania niepodległości czechosłowackiej i w ten sposób przygotowuje dzień 28 października 1918 r. Dnia 14. XI. 1918 r. na pierwszem posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego proklamowano republikę czechosłowacką i pierwszego jej przeydenta T. G. Masaryka. Dnia 21. XII. 1918 r. Masaryk zwycięsko powraca do Pragi. Dnia 27. V. 1920 r. na wspólnem posiedzeniu obu izb parlamentu obrano Masaryka ponownie prezydentem.

Nowe morderstwo w Dyseldorfie.

Miasto Dyseldorf zostało wstrząśnięte wiadomością o nowym krwawym napadzie na dwie pielęgniarki, przez pewnego mężczyznę, który w opinji mieszkańców jest nie kto inny, jak znany „upiór“ miejscowy.

Napadnięte kobiety próbowały uciec od napastnika, ten jednak wydobył nóż i rzucił się na nie. Jedna z kobiet raniona śmiertelnie poniosła śmierć na miejscu.

Policja urządziła pościg za sprawcą i w miejscowości Ede pod Dyseldorfem ujęto niejakiego Jana Hoecka, ajenta handlowego, lat 24. Jak się okazało, Hoeck był już kiedyś karany za zbrodnie na tle zboczenia seksualnego. Aresztowany do zbrodni się nie przyznaje i twierdzi, że jest niewinny. Tymczasem pielęgniarka, która uszła śmierci, potwierdza, że ten właśnie mężczyzna zabił jej towarzyszkę.

Znany list rzekomego mordercy z Dyseldorfu nadesłany do redakcji „Wolność“ (Freiheit) został skonfiskowany przez policję u radcy sanitarnego Hirschfelda, gdzie był poddawany ekspertyzie naukowej.

Higjena piękności.

Małe zabiegi higjeniczne i piękności.
(Ciąg dalszy).

Nie wszystkie zmarszczki są dowodem przeżyć i wieku. Niektóre osoby jakkolwiek młode, mają zmarszczki rozsiane po całej twarzy, co im nadaje wygląd o wiele starszy i zmienia wyraz ich fizjognomji, czyniąc ją surową, niemiłą, lub chorowitą. Zmarszczki przedwczesne tworzą rodzaj niemiłej maski, bardziej wyrazistej u osób chudych niż u osób tęgich. I nieraz sami jesteśmy odpowiedzialni (winni) za te zmarszczki przedwczesne...

Np.: **Woda** — jako środek ożywczy i wzmacniający, w niektórych wypadkach, przy nieumiejętnem posługiwaniu się, może być nawet szkodliwą.

Słońce — któremu zawdzięcza swój byt, rozwój i siłę energji wszelkie życie organiczne, może również to życie zniszczyć i spalić na popiół... Tak samo jest rzeczą nierozważną wystawiać skórę, a przedewszystkiem skórę twarzy, na zbyt długie i silne działanie promieni słonecznych. Skóra się wysuszy, zmarszczki się pogłębią, włosy wypłowieją, a nawet częściowo posiwieją.

Powietrze — gwałtowne jego zmiany, jak: zbyt wielki chłód, silne wiatry, lub wielki przewiew (np. przy jeździe w otwartem aucie) ujemnie wpływają na cerę.

Jak wiele jest niebezpieczeństw, których należy unikać, lub umieć się zabezpieczyć na wypadek spotkania się z niemi. Bo w porze letniej, nie jesteśmy wstanie uniknąć gorąca, wiatru, chłodu, lub przewiewu, mając możność korzystania z przemiłych wycieczek na lądzie, wodzie i w powietrzu. Dlatego też, kobieta w pierwszym rzędzie powinna dbać o swoją cerę, przez właściwe, racjonalne i indywidualne jej pielęgnowanie, kierowane przez umiejętną rękę, opartą na systematycznych studjach i doświadczeniu. (Ciąg dalszy nast.)

M. PETRYKOWSKA
wł. Instytutu Higjeny i Piękności
Bydgoszcz, Gdańska 159.

Samobójstwo mężatki w pociągu pospiesznym.

Żona dr. Janowicza z Wilna powracała w towarzystwie męża z Zakopanego pociągiem pospiesznym do domu. W pobliżu Skierniewic dr. Janowiczowa wyszła do toalety, a gdy długo nie powracała, zaniepokojony mąż udał się za nią, zastał jednak drzwi zamknięte. Drzwi musiano przemocą otworzyć.

Dr. Janowiczową zastano już nieżywą. Popełniła ona samobójstwo przez powieszenie, za pomocą szalika umocowanego na żelaznym wieszaku. Przyczyna rozpaczliwego kroku nieznana.

Zarodek choroby papuziej odkryty.

Londyn. (PAT) Lekarze szpitalni londyńscy odkryli po długich badaniach laboratoryjnych istotę zarodku choroby papuziej. Badania bakterjologiczne doprowadziły do stwierdzenia, że zarodek należy do tej samej rodziny bakterji, które wywołują ospę oraz chorobę racic u zwierząt.

Idziemy...

(Przyjaciołom i kolegom po piórze).

Idziemy wszyscy, choć niema do kogo...

[illegible]

Ano, co robić, trza iść znojną drogą
Za czemś słonecznem z sercem pełnem trwóg.

Stanisław Boruń.

Przegląd kobiecy.

Duchowe karły. — 25-lecie strajku szkolnego. — Kobieta współczesna. — Coś niecoś o modzie.

Bydgoszcz, dn. 8. 3.

Zadaniem „Przeglądu Kobiecego“ jest m. i. nawiązanie ścisłego kontaktu z ogółem czytelniczek naszych. Pierwsza odpowiedziała na nasz apel p. Salomeja Nykówna z Gronowa, która pisze co nast.: ja, wychowanka szarej wsi pragnę uwypuklić jedną z bolączek naszych rodzin i jednostek. Słowom tym, może przykrym, lecz prawdziwym daję tytuł „Duchowe Karły“.

Boże! Czyż wiecznie dusze nasze będzie truł jad oszczerstw, i plotek. Jak długo zdeprawowane duchy będą żerowały na opinji ludzi.

Wchodzę do pewnej rodziny, sądząc, że będę mogła mile porozmawiać. Spotyka mnie jednak rozczarowanie. Pani domu poczyna „miłym języczkiem“ bluzgać niby błotem na opinję sąsiadów, rozkoszując się tem i sądząc zapewne, iż i mnie sprawia to zadowolenie.

Siedząc jak na rozpalonych węglach, staram się przerwać mej rozmówczyni potok słów, poniżających godność ludzką, bagatelizując urojone lub wyolbrzymione wady oczernianego człowieka, lecz nadaremnie.

A jednak gangrena obmów i oszczerstw zginąć musi, o ile dążyć chcemy szczerze do świętego wzajemnego zrozumienia siebie.

Powyższe słuszne uwagi, chętnie zamieszczamy, prosząc nasze czytelniczki, aby pisały do nas jak najczęściej.

W lutym b. r. upłynęło 25 lat, od chwili wybuchu w b. Kongresówce, ogólnego strajku szkolnego, w którym wysunięto śmiało hasło walki o szkołę polską.

Była to doniosła chwila, pierwszy krok ku zdobyciu wolnej niepodległej Polski. W tej pełnej poświęcenia walce wziėły udział nauczycielki, jak również polska młodzież żeńska, która opuściła znienawidzoną szkołę rosyjską, aby do niej nie powrócić.

Już z dn. 28. stycznia 1905 r. uczniowie i uczenice szkół rządowych i prywatnych z prawami oświadczali swej władzy przełożonej, że domagają się unarodowienia szkół i dopóki to nie nastąpi, uczęszczać do szkoły rosyjskiej nie będą.

W odpowiedzi na to, władze szkolne poleciły zamknąć wszystkie szkoły państwowe. Rozpoczęła się uporczywa i bezprzykładna walka.

Wbrew nawet woli rodziców rozpoczęto z Warszawą na czele strajk powszechny, wykazując wielką solidarność w walce, zdecydowanie i powagę tak wielką, iż nastrój ten podzielał i na starsze społeczeństwo.

Redakcja „Kobiety Współczesnej“ wydała w 25 rocznicę strajku szkolnego numer poświęcony tym pamiętnym chwilom. Cały szereg kobiet zamieściło w owym numerze szereg artykułów, w formie wspomnień.

Ukazały się więc artykuły pióra p. A. Podgórskiej, H. Radlińskiej, I. Jabłońskie, Cz. Wojeńskiej, W. Nawroczyńskiej i t. d., który to numer (dziesiąty) polecamy uwadze Szan. Czytelniczek. Adres redakcji Warszawa, ul. Górnośląska nr. 20.

Rozkazy mody na wiosenny sezon już wydane. Otóż jak one brzmią: równa linja, wysmukła figura, przyczem ramiona szerokie, biodra wąskie.

Długość żakietów i płaszczów jest rozmaita, najbardziej lubiane będą półdługie i trzyćwierciowe, które są efektowne i odmładzające. Na pierwsze dni wiosny są przeznaczone kostjumy, składające się z 3 części: skromna sukienka, i trzyćwierciowy żakiet, półotwarty dla uwidocznienia jasnej bluzki.

Spódniczki są długości 5—10 cm. poniżej kolan. Fałdy, plisy, różne naszywania są bardzo modne w dalszym ciągu. Ostatnią jednak nowością są wcięte kieszenie.

Bluzeczki są robione z crepe-de-chine'u, jedwabiu do prania i cienkiego jedwabnego płótna. Crepe satin jest stosowany bardzo rzadko. Krój bluzek jest prosty, przeważnie koszulowy. W roku tym odzyskały swe powodzenie kombinowane kostjumy z dwóch gatunków materjału, o zbliżonym deseniu lub kolorze. Najmodniejszem połączeniem jest spódniczka i żakiet z deseniowej wełny z jedwabną bluzeczką, identyczną z materjałem kostjumu pod względem koloru i desenia.

Płaszcze są jeszcze bardziej rozmaite. Wszystkie one mają równą linję i wysmukłą. Najmodniejszemi przybraniami są wstawienia, plisy, zakładki, patki, i zęby. Kieszenie są bardzo duże, umieszczone wysoko. Przy wiosennych płaszczach widzimy zupełny brak futra. Zamiast kołnierza modne są szaliki z tego samego materjału.

Płaszcze sportowe szyjemy przeważnie z paskiem, umieszczonym pomiędzy talją a biodrami.

Wraz z wprowadzeniem nowej mody długiej sukni rozpoczęły się zacięte boje jej przeciwników i entuzjastów. Z jednej strony wysuwano argumenty hygieniczne i ekonomiczne, z drugiej etyczne. Można ją zdefiniować w następującym szemacie: Suknia sportowa na szerokość dłoni za kolanem. Strój do podróży — trzydzieści osiem ctm. od ziemi.

Suknia wizytowa — dwadzieścia pięć ctm. od ziemi, suknia na dancing sięga kostki, zaś toaleta balowa osłania nogi i ciągnie się trenem aż po podłodze. Nosimy więc suknie, aż sześciu rozmaitych długości, nie należy więc narzekać, gdyż jest w czem wybierać.

Jako przybrania do sukien bardzo modne są koronki weneckie, bretońskie i różne imitacje.

Sztuczne kwiaty noszone były zimą bardzo mało, lecz dużą rolę odgrywają przy wiosennym kostjumie, zrobionym w formie bukieciku z materjału tego co płaszcz, lub bluzka. Pomimo zmienionej sylwetki, linja kapeluszy pozostaje bez zmiany. Na lato sygnalizują modę wielkich kapeluszy, których ronda mają być wykonane z koronki, koronkowej słomy, a nawet tiulu, lecz do wiosennego kompletu nadal modny jest toczek, beret lub czapeczka z błyszczącego jedwabiu, albo z lakierowanej słomy. Najmodniejszy kolor czarny, nast. bronzowy i zielony.

Kapelusz nosi się w ten sposób, że odsłania całe czoło, a także loczki z obu stron. Wszystkie kapelusze opadają na tył głowy i z tegoż względu przy okryciach są modne mniejsze kołnierze.

Jaxa.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Pod zarzutem podpalenia.

Inowrocław 7 marca.

W Inowrocławiu aresztowano pod zarzutem podpalenia Jana i Stefana Kaczmarków, synów właścicielki składu galanterji i fajansów przy ul. Kościelnej 11, Magdaleny Kaczmarkowej, celem uzyskania premji asekuracyjnej.

Pod zarzutem dzieciobójstwa

Mogilno, dn. 7 marca.

W Skurbaczewie, pow. mogileńskiego Rzepecka Cecylja z córką swą Ludwiką oskarżyły Jadwigę Wojkowską, że ta zabiła swe dziecię, które następnie poćwiartowała i rzuciła świniom na pożarcie. Również obie Rzepeckie oskarżają o współudział w dzieciobójstwie siostrę Wojskowskiej, Rozalję Czajkową. Wojkowska i Czajkowa do zarzuconego im czynu nie przyznały się. Akta dochodzeń skierowano do sądu okr. w Gieźnie.

Tragiczna śmierć kolejarza.

Gniezno, dn. 7 marca.

Z Gniezna donoszą: Na dworcu pełnił służbę ekspedjent pocztowy Wincenty Kusy, zamieszkały w Róży pod Gnieznem. Po przybyciu pociągu pocztowego Kusy przewoził pocztę z jednego peronu na drugi. W tym momencie nadjechał parowóz, pod który wpadł nieuważny Kusy tak nieszczęśliwie, iż koła przeszły mu przez piersi, rozdwajając go. Śmierć nastąpiła natychmiast. Kusy liczył lat 43, był żonaty i ojcem 4 małoletnich dzieci.

Karambol dwóch cyklistów.

Z Wrześni donoszą: Na szosie, prowadzącej do Wrześni, najechany został jadący rowerem Stefan Wszelaki z Marzenina, przez jadącego motocyklem Kosmalę Franciszka z Wrześni. Wszelaki odniósł ciężkie obrażenia głowy. Stan jego jest beznadziejny.

Zuchwały napad na szosie.

Na szosie między Czarnowem a Piotrowem w pow. szamotulskim 4 zamaskowanych osobników napadło na A. Sobkowiaka, i St. Błaszczyka z Wronek, którym pod groźbą rewolwerów zrabowano 2.372 zł., w gotówce.

OSTROMECKO. Przedstawienie amatorskie. W niedzielę, dnia 2. bm. odbyło się w sali p. Mellera przedstawienie amatorskie, które wypadło ku ogólnemu zadowoleniu. Mimo trudności w wystawieniu „Gwiazdy Syberji“ amatorzy wywiązali się ze swych ról doskonale. Szczególnie nauczycielowi Trojanowskiemu należy się szczera podzięka za trudy i ćwiczenia w wolnych chwilach po nocach. Zaznaczyć należy, że ludność tut. chętnie popiera teatr amatorski.

NAKŁO. Zebranie Tow. Przemysłowego odbędzie się w poniedziałek, dn. 10 bm. o godz. 8 wiecz. w lokalu p. Dąbrowskiego. Szanownych członków upraszа się o liczne przybycie. Zarazem zwraca się uwagę na Mszę św. za zmarłych członków towarzystwa, która odprawioną będzie w czwartek, dn. 13 bm. — Zarząd.

DAMASŁAWEK. Zebranie Inwalidów Woj. odbędziesię dn. 9 bm. o godz. 13, w lokalu p. Mencla.

Zebranie Młodych Polek odbędzie się w niedzielę, dn. 9 bm. w salce parafjalnej.

Koronowo.

„Skalmierzanki“. W ub. niedzielę, dn. 2 bm. w sali Grabiny wystawiło Tow. śpiewu im. św. Cecylji 3-aktową komedjo-operę p. t. „Skalmierzanki“, poprzedzoną występem chóru, na który złożyły się pieśni: „Zamiana“ Troszla, „Madrygał“ F. Nowowiejskiego i „Czemuż ci mi“ pieśń ludowa Wiechowicza, odśpiewane pod batutą dyrygenta p. Fr. Poklękowskiego. Przedstawienie, dzięki dobranemu zespołowi amatorów, pod reżyserją p. L. Lorenca, udało się nadspodziewanie. Szczególnie wyróżnili się pp.: Mosińska, Malikowski i Ed. Nyske. Publiczność dopisała w zupełności. Po przedstawieniu odbyła się ochocza zabawa taneczna. „Skalmierzanki powtórzone będą w niedzielę, dnia 9 bm.

Dowóz świń na targi dozwolony. Obywatelstwo miejsc., a szczególnie kupiectwo, przyjmie niewątpliwie z prawdziwem zadowoleniem wiadomość o uchyleniu zakazu przywozu świń na targi. Jest więc obecnie dowóz świń na targi i jarmarki dozwolony.

Osobiste. Z dn. 1 bm. przeniesiony został do Płocka inspektor miejsc. więzienia karnego p. W. Romanowski, znany i powszechnie lubiany na tut. gruncie ze swej działalności społecznej. Był on od trzech lat prezesem obwodu Tow. Powst. i Woj., członkiem Komisji W. F. i P. W. i t. d. i zyskał sobie powszechny szacunek. Najserdeczniejsze życzenia obywatelstwa niechaj mu towarzyszą na nowej pacówce.

Ruch naturalny ludności. W miesiącu lutym br. urodziło się w mieście Koronowie 8 dzieci, w tem 3 chłopców i 5 dziewcząt. Zmarło 8 osób, ślubów zawarto 6.

Jarmark. W czwartek, dn. 13 bm. odbędzie się w mieście tut. jarmark na konie i bydło. Przywóz świń jest odtąd dozwolony.

Wyrzysk.

Tow. śpiewu „Halka“ odegrało sztukę p. t. „Dożynki“. Odbyły się również popisy chórowe i solowe. Amatorzy wywiązali się ze swych ról bardzo dobrze, za co nagradzano ich rzęsistemi oklaskami. Burze oklasków wywołały śpiewy, które nadzwyczajnie dobrze wypadły. Scenę odpowiednio udekorował p. Stan. Błaszczyński. Salę wypełniła publiczność po brzegi.

Z walnego zebrania Tow. śpiewu „Halki“. Dnia 4. bm. Tow. śpiewu „Halka“ zwołało swę walne zebranie w sali p. Kościerskiego. Zespół ten cieszy się wielkiem powodzeniem. Całoroczna praca wydała obfity plon, o czem świadczą nagrody, zdobyte na zjazdach. Prezesem wybrano nadal p. Nowaka St., sekretarzem został p. Królak, skarbnikiem p. Zandecki, bibljotekarzem p. Bruździński, dyr. p. naucz. Droszcz. Członkowie zarządu naprawdę poświęcają się dla towarzystwa, nie szczędząc czasu i sił.

Inowrocław.

Ze Zw. byłych Zawodowych Wojskowych. Dn. 2 bm. odbyło się w Inowrocławiu zebranie organizacyjne, celem utworzenia Koła Związku. Zebranie zagaił p. Polsakiewicz Marjan, prezes zarządu głównego Związku b. Zawodowych Wojskowych R. P., nast. po przywitaniu członków i gości, przedstawił zebranym cel i zadanie Związku. Sekretarz zarządu głównego p. Spalony Józef wygłosił referat o działalności i organizacji Związku. Ossowicki Franciszek, prezes Koła Bydgoszcz, objaśnił dobitnie główny cel i dążenia Związku. Po przemówieniach otworzył przewodniczący zebrania dyskusję. Przemawiali pp.: Neukam Wincenty, Siatkowski Szczepan, Bystrawski Józef i Borowski. Na czele zarządu stanął jako prezes p. Neukam Wincenty. Przewodniczący zebrania wprowadził nowo wybrany zarząd w urzędowanie, życząc jak największego rozwoju Koła Inowrocław. Zgłoszenia przyjmuje p. Neukam, zam. przy ul. Dworcowej 34.

Towarzysz Pająk i endecka mucha w sieci,

czyli jak pan Trąmpczyński dał się omotać.

Rogoźno.

Z działalności Tow. Kupców. W lokalu p. Jarosza odbyło się walne zebranie Tow. Kupców, które zagaił prezes p. Piergalski, zaś przewodnictwo powierzono p. Strugale. Sprawozdania z rocznej działalności zdali: prezes p. Piergalski, sekretarz p. Wojciak i skarbnik p. Skrzypciak. Ogólnego dochodu było 1084,95 zł, rozchodu 920,60 zł, pozostało w kasie 164,35 zł. Ustępującemu zarządowi udzielono pokwitowania. Nowy zarząd ukonstytuował się nast.: prezes p. Strugała, zast. prez. p. Piergalski. skarbnik p. Skrzypczak, sekretarz p. Jaraczewski, zast. sekr. p. Wojciak, komisja rewizyjna: pp. Jankowski i Branicki. Sąd honorowy tworzą pp.: Grzybowski, Dejewski i Nowak. Na członków przyjęto pp. Adamskiego, Krajniaka i Lechowskiego.

Przedstawienie amatorskie. Tow. Robotników Polskich wystawiło dramat p. t. „Genowefa“. Publiczność wypełniła salę po brzegi Amatorzy wywiązali się ze swego zadania znakomicie. Reżyserja spoczywała w ręku p. Neumanna.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

R. Roguszka — Świecie. 1) W sprawie szkół filmowych udzieli wyjaśnień Zrzeszenie Adeptów Filmowych, Bydgoszcz, Długa nr. 23. 2) Każdy konsulat francuski, które się znajdują — w Poznaniu i w Warszawie.

MOGILNO. Włamanie do sklepu. Z dn. 26 na 27 ub. m. w nocy przybyli samochodem do Mogilna z Poznania na gościnne występy czterej złodzieje i to: M. Karaśkiewicz, A. Zandecki, K. Wleklik i M. Marciniakówna z Mogilna lat 23, celem dokonania kradzieży w firmie H. Sędziejewski, konfekcja męska przy Placu Wolności 5. Przy włamywaniu zostali jednak spłoszeni przez nocnych stróżów. Po godzinnej obławie, na czele której stał komendant tut. pol. państw. p. Andrejan, ujęto wszystkich złodziei i osadzono ich pod kluczem.

Rojewo.

Osobiste. Jan Zakrzewski, urzędnik egzekucyjny przy tut. wójtostwie, przeniesiony został na ten sam urząd do Gniewkowa. Cieszył się on ogólnym szacunkiem i poważaniem i żegnano go z wielkim żalem. Na jego miejsce przybył p. Stremlał z Gniewkowa.

Komitet W. F. i P. W. zawiązał się na tut. wioskę i okolicę. W skład komitetu weszli pp. Fr. Zgodziński przewodniczący, Ig. Groblewski skarbnik, Cz. Woźniak sekretarz, nauczyciel Trzciński ref. oświat. oraz pp. Samojeden,

Kloskowski i Ciszewski. Obradom przewodniczył komendant powiatowy por. Laski.

Niezdrowa woda. Według orzeczenia Państwowego Zakładu Hygienicznego w Toruniu, uznano wodę w studni gminnej za niezdrową. Studnię musiano zaraz wyczyścić.

Zebranie Rady Gminnej odbyło się w ub. piątek, pod przewodnictwem sołtysa Groblewskiego. Na zebraniu tem omawiano drobne, wewnętrzne sprawy.

Na zebraniu Powst. i Wojaków, które zagaił prezes p. Stan. Lewandowski, p. W. Ożmina wygłosił odczyt p. t. „Wara od naszej ziemi“. Na zastępcę sekretarza kooptowano p. Fr. Pijanowskiego. Sprawozdanie z odbytego balu maskowego zdał p. K. Zieliński.

Ostrów.

Kradzieże. Z mieszkania Stanisława Tyca w Przygodzicach skradziono 4 różne rzeczy, wartości około 1300 złotych. — W Kaliszkowicach skradziono dzierżawcy Antoniemu Bruderowi różną garderobę męską, damską i dziecięcą wartości około 500 zł.

Nieszczęśliwy wypadek. Zatrudniony w folwarku Stary Staw (pod Ostrowem) robotnik Wojciech Pawlak, ukłuł się w mały palec u lewej ręki, przyczem nastąpiło zatrucie krwi. Stan chorego jest bardzo poważny.

Szkoła samochodowa. W tych dniach uruchomione zostaną w Ostrowie kursy kierowców samochodowych, pod fachowem kierownictwem p. Penthera, który od szeregu lat prowadzi podobne kursy w Kaliszu.

OKONIN. Przedstawienie amatorskie. Staraniem Tow. Rodzicielskiego zostało odegrane przez młodzież szkolną oraz młodzież z kursu wieczornego przedstawienie amatorskie p. tyt. „Surdut i siermięga“, oraz „W opiece Marji“. Całość powyższej imprezy wypadła bardzo dobrze.

Chełmża.

Osobiste. Zarząd Kasy Oszczędności miasta Chełmży mianował dotychczasowego wicedyrektora p. Jastaka dyrektorem tejże Kasy.

Z Rady Miejskiej. Obrady Rady Miejskiej zagaił przewodniczący p. Kolenda. Na wstępie burmistrz Kurzętkowski wprowadził w urzędowanie p. Dynasa, zaś r. Litkowski zdał sprawozdanie z Kasy Miejskiej za styczeń i luty. Nast. przemawiali pp.: Czerwiński Jan, Brzuskiewicz Leon, Witkowski, Komowski Norbert, radca Orłowski, Gawroński i Szóstakowski. Burmistrz Kurzętkowski dziękował Radzie Miejskiej za oddanie gruntu pod budowę strzelnicy Bractwa Strzeleckiego. Do komisji rewizyjnej Kom. Kasy Oszczędności m. Chełmży weszli pp.: Korthals, Gawroński, Sylla, Witkowski i Litkowski.

Z karty żałobnej. W dn. 4 bm. zmarł syn cenionego mistrza piekarskiego p. Frelichowskiego ś. p. Czesław Frelichowski, współzałożyciel chełmżyńskiego Tow. Wioślarskiego, w 21 roku życia. Wyprowadzenie zwłok odbędzie się w dniu 8 marca br. z domu żałoby do kościoła pokatedralnego, skąd odbędzie się pogrzeb na stary cmentarz.

Teatr Objazdowy z Poznania odegra w środę, dn. 12 bm. w sali „Konkordja“ dramat religijno-propagandowy p. t. „Rycerze Chrystusa-Króla“. Początek o godz. 8 wiecz. Ceny miejsc od 1—3 zł.

Serce matki.

Wstrząsająca tragedja w biurze adwokackiem. — Młoda matka oszalała z bólu po utracie dziecka.

Z Poznania donoszą: Widownią niezwykle wstrząsającej tragedji było biuro adwokata d-ra Raczyńskiego przy ul. Pocztowej 31. Adw. dr. Raczyński prowadził proces rozwodowy dwudziestokilkoletniej mężatki Gertrudy Wypychowej. Obu skarżącym się stronom chodziło najbardziej o jedyne dziecko.

Młoda matka oczekiwała z wielkiem naprężeniem wyroku sądowego i spodziewała się, że prawo do dziecka zostanie jej przyznane. Gdy przyszła do biura adwokackiego, by dowiedzieć się o treści zapadłego wyroku, adwokat oznajmił jej, że niestety dziecko zostało przyznane ojcu. Wiadomości tej młoda matka nie chciała początkowo wierzyć, następnie porwał ją żal i płacząc, zawodziła:

— Moje dziecko! Moje najukochańsze dziecko!

Nie pomogły perswazje i słowa pociechy, któremi adwokat próbował ją uspokoić. Zdruzgotane długim procesem i kłopotami nerwy Wypychowej nie wytrzymały — uległa groźnemu atakowi szału. Wezwano natychmiast Pogotowie Ratunkowe, którego lekarz odwiózł nieszczęsną matkę do Zakładu psychjatrycznego na Grobli.

Oto skutki rozwodów, które nie powinny być tolerowane.

Przyczyny wrzenia i niezgody wśród obywatelstwa m. Margonina.

Na marginesie wielkiej rozprawy sądowej. — Sprawiedliwy wyrok może oczyści zatrutą atmosferę.

(Od własnego sprawozdawcy „Dziennika Bydgoskiego“.)

Rzeczą niezwykle smutną i ubolewania godną jest **kompletne rozbicie zgody i wzajemnej harmonji wśród obywatelstwa m. Margonina.** Widzimy to na każdym kroku, a szczególnie w życiu miejscowych towarzystw. Mamy tam **dwa towarzystwa Kółek Rolniczych, dwa Tow. Powst. i Wojaków, dwa Stow. Pań św. Wincentego a Paulo itd.**

Przyczyną zupełnego rozbicia wszelkiej zgody wzajemnej stał się, **rzecz szczególna...** wspaniały pomnik ku czci poległych. Gdy na czele komitetu budowy pomnika stanęli ludzie niezwykłej energji, hartu woli i chęci do pracy miejsc. ks. proboszcz Napiątek ogłosił ten komitet za samozwańczy i począł go **wszelkimi środkami bojkotować,** a to dlatego, iż w łonie komitetu byli również t. zw. „sanatorzy“, budowę pomnika zaprojektowano na pięknym, przestronnym placu w śródmieściu, a nie w pobliżu kościoła, jak tego żądał ks. proboszcz Napiątek itp.

Mimo wszelkich trudności, **ostrej kampanji prasy endeckiej** a nawet szykan, budowa pomnika posuwała się zdumiewająco naprzód. Wówczas ks. proboszcz ogłosił z ambony uroczyście, **iż pomnika tego nie poświęci i żadnego innego księdza do poświęcenia nie dopuści.**

Rozgoryczeni tem w najwyższym stopniu członkowie komitetu **dali wyraz swemu ubolewaniu** i przy redagowaniu aktu erekcyjnego wstawiono nast. zdanie: „działo się to (budowa — przyp. red.) gdy na czele parafji stał ks. proboszcz Napiątek, który zarówno wobec komitetu, jak i wobec pomnika zajął wrogie stanowisko, co z ubolewaniem stwierdzamy“.

To był punkt kulminacyjny tego gorszącego sporu. Odsłonięto pomnik **bez** poświęcenia. Starano się jednak załagodzić ten stan rzeczy i na jednem z zebrań komitetu ks. prob. Napiątek **podał rękę do zgody i przyrzekł, że pomnik poświęci** z tem, iż **na pomniku zostaną wyryte nast. słowa: „pomnik ten uroczyście poświęcił ks. proboszcz Napiątek“** (aktu erekcyjnego wyjąć się już nie dało, gdyż jest głęboko zamurowany — red.) Radość z powodu zgody była krótka, bowiem za namową miejscowych endeków, którzy zrobili z tego nagonkę polityczną przy pomocy „Gazety Bydg.“ i innych, ks. prob. **cofnął się,** a co gorsze, **na publicznym wiecu w Margoninie, na którym byli obecni endecy:** poseł Wierczak, red. Petrycki z „Gazety Bydgoskiej“ i inni, **wzywał licznie zgromadzonych do manifestacyjnego pochodu i zburzenia pomnika.**

Widząc jednak, iż dał się unieść swej zaciekłości i posunął się **zbyt daleko,** na następnem zgromadzeniu, zwołanem z powodu wyborów do Rady Miejskiej **odwołał swe słowa,** twierdząc, iż **mówił nie o zburzeniu pomnika, tylko o obaleniu komitetu.**

Gdy jednak **adw. Piasecki, M. Mendelski i J. Borucki** — wszyscy z Margonina — **publicznie mu przypomnieli, iż wzywał do gwałtów, ks. proboszcz Napiątek, jak twierdzi, z polecenia i za zgodą Kurji biskupiej wytoczył im wszystkim proces o oszczerstwo i zniewagę.**

*

Rozprawa sądowa odbyła się **w ub. środę,** dnia 5 bm. przed sądem grodzkim w Margoninie Przewodniczył sędzia **p. Ziętek.** Obie strony powołały **powyżej 50-ciu świadków, którzy wszyscy byli słuchani.** Rozprawa trwała od godziny 9.30 do godz. 15 i pół. W imieniu oskarżyciela ks. prob. Napiątka stanął adw. Brzeski z Bydgoszczy, uczestnik owego krytycznego wiecu endeckiego w Margoninie

Świadkowie oskarżyciela ks. Napiątka: red. **Petrycki** z „Gazety Bydgoskiej“, red. **Szymański** (redagował w Margoninie odbitkę endeckiego „Kurjera Poznańskiego“ — red.) i **miejsc. działacz endecki p. St. Bojarski** którzy zeznawali pod przysięgą **wykluczyli wszelką możliwość, aby ks. Napiątek mógł w ten sposób przemawiać.** Inni świadkowie oskarżyciela zeznawali, iż wprawdzie ks. proboszcz wzywał do obalenia, ale komitetu budowy pomnika i dlatego to wołał: **pójdziemy wszyscy, jak jeden mąż pod pomnik i obalimy...** w tem miejscu powstała straszna wrzawa i ks. proboszcz **później dopiero dokończył: obalimy ten samozwańczy komitet.**

Św. Minkiewiczowa zeznaje: Ks. proboszcz podniesionym głosem wołał: pójdziemy wszyscy jak jeden mąż pod pomnik i obalimy go, jeszcze dziś.

Św. St. Drath: Ks. prob. powiedział, iż pójdziemy jak jeden mąż i obalimy pomnik.

Św. J. Bury: Ks. prob. zirytowany krzyczał, iż jeszcze dziś pomnik zburzymy czy też obalimy.

Św. M. Ratajski: Ks. prob. powiedział, iż wszyscy jak jeden mąż pójdziemy i zburzymy pomnik. Krzyknąłem wówczas: my, powstańcy, nigdy na to nie zezwolimy.

Św. Fr. Struta: Ks. prob. bił pięścią w stół i wołał, iż dziś jeszcze pójdziemy i obalimy pomnik. Słyszałem bardzo dokładnie i wszystko zrozumiałem.

Św. St. Kade: Ks. prob. wołał, iż pójdziemy i pomnik obalimy. Krzyknąłem wówczas, iż tak łatwo to się nie da zrobić.

Św. K. Szybowicz: Ks. prob. wołał, iż pójdziemy obalić pomnik.

Św. St. Purman: Ks. prob. nawoływał do zburzenia pomnika. Były to śmiałe słowa, głośno wypowiedziane.

Św. J. Szczepański: Bił w stół i wołał, iż pójdziemy wszyscy i jeszcze dziś pomnik obalimy. Odezwały się wówczas głosy: to kryminał.

Św. W. Bruch: Nie przypomina sobie wiele. Podczas przemówienia ks. prob. powstał hałas.

Św. St. Rakczyński: Nie wiem — do czego słowo „dziś jeszcze obalimy“ się odnosiło.

Św. St. Kreskowiak: Ks. prob. powiedział, iż pójdziemy wszyscy i pomnik obalimy.

Św. Zaiske: Ks. prob. wzywał do zburzenia czy też obalenia pomnika.

Św. J. Kubiak: Ks. prob. mówił o komitecie, który samodzielnie się utworzył i nie jest miarodajny i w końcu wzywał do zburzenia pomnika.

Św. Ig. Matelski: Gdy ks. prob. wezwał do zburzenia pomnika — odezwały się głosy: nigdy, przenigdy.

Św. W. Dziekan: Gdy ks. prob. wezwał do obalenia pomnika krzyknąłem: prędzej się krew poleje, a pomnik nie będzie przewrócony.

Św. K. Garstecki: Ks. prob. mówił, iż pójdziemy pod pomnik i obalimy go. Wtedy powstała ogromna wrzawa i okrzyki: za to kryminał czeka.

Św. J. Piekarski: Do głowy sobie nie brałem wiecu i wszystko zapomniałem.

Św. St. Wegeng: Była mowa o zburzeniu pomnika. Nie wiem — czy to ktoś na sali krzyknął, czy też te słowa wypowiedział ks. proboszcz.

Św. A. Galasiński: Ks. prob. głośno i wyraźnie wzywał do zburzenia pomnika.

Św. St. Galasiński: Kochani parafjanie, wołał ks. proboszcz, pójdziemy jak jeden mąż i obalimy pomnik.

Św. St. Radzimski: Ks. prob. wołał, iż pójdziemy i obalimy pomnik. Na sali powstał rozruch.

Adw. Brzeski zapytuje świadka — czy ks. prob. wzywał do obalenia pomnika, czy komitetu.

Św. Radzimski odpowiada: co innego jest komitet, a co innego pomnik.

Adw. Brzeski odpowiada: pewnie...

Po przesłuchaniu wszystkich świadków (powyżej 50-ciu — red.) mec. Brzeski imieniem ks. prob. Napiątka stawia wniosek o **odroczenie rozprawy i o wezwanie jeszcze kilku świadków.** Sąd wniosek odrzuca i zamyka postępowanie dowodowe.

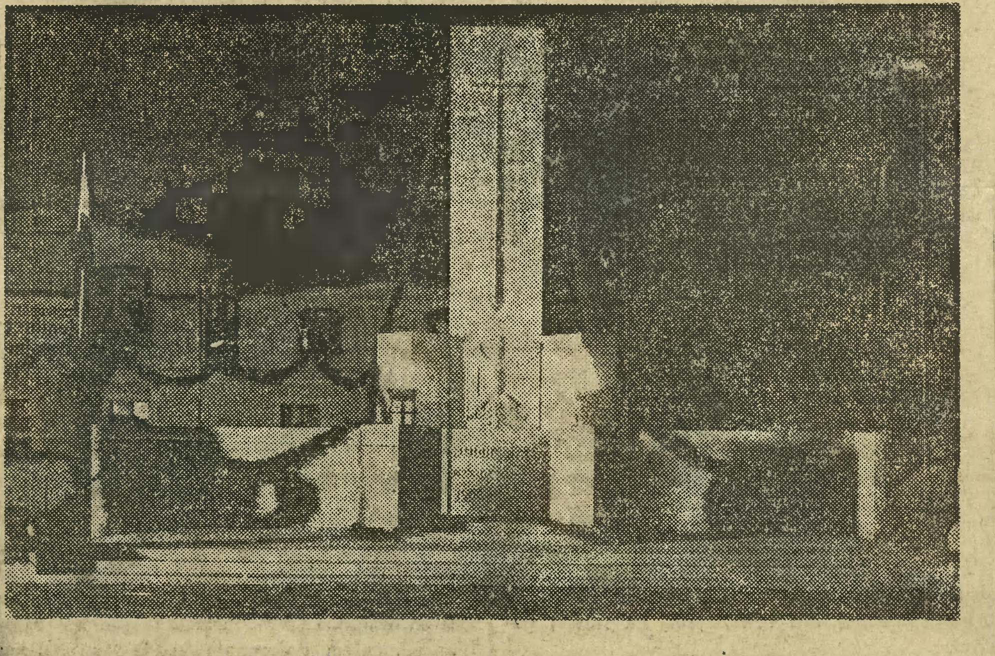
Adw. Brzeski w dłuższem przemówieniu wskazuje na zeznania inteligentnych świadków, a nawet z uniwersyteckiem wykształceniem, którzy wykluczyli możliwość podobnego przemówienia ks. proboszcza, następnie szeroko rozwodzi się nad sporem, jaki powstał z racji budowy pomnika. Ludzie nieżyczliwi i niechętni oczerniają dziś swego proboszcza. Wprawdzie wezwał ks. Napiątek obecnych na wiecu, aby jak jeden mąż poszli **pod pomnik** i tam obalili samozwańczy komitet budowy pomnika.... Ks. prob. Napiątek jest zasłużonym dla sprawy polskiej, „jest też człowiekiem krewkim i umie stanąć w obronie swych ideałów“ (dosłownie powtórzone — red.). Prosi o zasądzenie oskarżonych.

Oskarżony adw. Piasecki w swem przemówieniu zwraca się do ks. proboszcza, aby chciał również szanować godność ludzką i nie naruszać czci i dobrego imienia drugich. Proces ten uważa za niepotrzebny i gorszący. Sprawa sporu około budowy pomnika jest dostatecznie znana ogółowi. Powiedział to, co słyszał na wiecu. Kilkudziesięciu świadków zeznało, iż ks. proboszcz wzywał do zburzenia pomnika. Kto nie chciał, ten tego wezwania nie słyszał. Ks. proboszcz wołał bardzo podniesionym głosem.

Ks. prob. Napiątek wyjaśnia, iż skarży z polecenia Kurji biskupiej. Gotów jest wszystko przebaczyć, prosi o choćby jaknajmniejszą karę dla oskarżonych. Jego wrogowie dokuczają mu i rozgłaszają, iż „dopóki ks. proboszcz Napiątek tu s......i, spokoju nie będzie. Ten stan rzeczy sprzyjać będzie rozwojowi komunizmu.

Po naradzie **sąd ogłosił wyrok uwalniający wszystkich oskarżonych od winy i kary,** koszta sądowe ponosi oskarżyciel prywatny. Wyrok swój uzasadnił sędzia Ziętek nast.: Powyżej 25-ciu świadków zeznało, iż ks. prob. Napiątek wzywał do zburzenia pomnika. Mówił to podniesionym głosem tak, iż każde słowo było słyszane. Oskarżony ks. Napiątek mógł te słowa wypowiedzieć, gdyż był w stanie podniecenia. Jesteśmy tylko ludźmi i nieraz nasze nerwy mówią za nas.

Wyrok ten zrobił w całem mieście wielkie wrażenie Jak się dowiadujemy, ks. prob. Napiątek wytoczył jeszcze kilka procesów różnym ludziom. Czy nie lepiejby było tego zaniechać, już choćby dla powagi sukni kapłańskiej.

Piękny pomnik w Margoninie ku czci bohaterów, poległych w walce o wolność i niepodległość Polski. Ofiarnością wielką obywatelstwa i dzięki niezwykłej energji ludzi dobrej woli — w kilka miesięcy wystawiony.

Kronika kościelna.

Jego Eminencja ks. Kardynał Prymas zamianował ks. prał. i prob. Kazimierza Niesiołowskiego w Pleszewie, dziekanem dek. pleszewskiego, ks. prob. Ign. Kowalskiego w Glesnie dziekanem dek. nakielskiego. Instytucję kanoniczną otrzymali: ks. Maksymiljan Mrugas na beneficjum w Czerniejewie, ks. Stanisław Kowalczyk na beneficjum w Wójcinie. Na wikarjat powołano: ks. Feliksa Błażejewskiego z Łabiszyna na drugi wikarjat przy kościele Matki Boskiej w Inowrocławiu, ks. Tadeusza Stróżynę z Kościelca do Łabiszyna.

Archidiecezja poznańska. W administracje oddano: ks. dziekanowi Beisertowi w Uranowie parafję w Targowej Górze; ks. dziekanowi Dembińskiemu w Dłużynie parafję w Brennie; ks. Marcinowi Lukrawskiemu, wikarjuszowi przy kościele Bożego Ciała w Poznaniu, parafję w Drawsku; ks. Wojciechowi Liberskiemu w Antoninie no o utworzoną parafję w Czarnymlesie; ks. Wojciechowi Kulawemu w Drawsku kapelanję w Marysinie.

Na wikarjaty powołano: ks. Bolesława Jordana z Ostrowa na wikarjusza substytuta do Targowej Górki; ks. Marjana Koszewskiego z Szamotuł na drugi wikarjat przy kościele Bożego Ciała w Poznaniu; ks. Józefa Krycha z Michorzewa na drugi wikarjat w Ostrzeszowie; ks. neopresbytera Alojzego Bekera na wikarjat do Krotoszyna; ks. neopresbytera Stanisława Juszczaka na drugi mansjonarjat w Szamotułach.

Nowy wiceprokurator sądu apelacyjnego w Poznaniu.

Jak się dowiadujemy wyjdzie niebawem nominacja młodszego prokuratora Sądu Najwyższego w Warszawie p. **Habera.** Poznańczyka, absolwenta uniwersytetu poznańskiego, na stanowisko wiceprokuratora Sądu Apelacyjnego, w Poznaniu, opróżnione na skutek nominacji wiceprok. Alfr. Josse'go na stanowisko prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach. Prezes Josse w latach 1920 do 1924 urzędował jako prokurator w Bydgoszczy. Prokurator Haber pochodzi z pow. żnińskiego, gdzie jego ojciec p. Kazimierz Haber jest właścicielem Kołdrąbia, majątku obejmującego 183 ha. obszaru. Nowy wiceprokurator ma dopiero około 30 lat życia; przed pół rokiem z Poznania przeniesiony został do Sądu Najwyższego w Warszawie. Już w Poznaniu miał opinję bardzo uzdolnionego prawnika, a pozatem szereg innych warunków, które tłumaczą, że w młodym wieku osięgnął tak wysokie stanowisko w hierarchji państwowej.

Trzy włamania jednej nocy.

Chełmno, dnia 7. 3.

Z Chełmna donoszą: W nocy z dnia 4 na 5 bm. włamali się nieznani sprawcy za pomocą wyważenia drzwi do lokalu służbowego na stacji kolejowej w Brzozowie pow. Chełmno, gdzie po przeszukaniu biurek i szaf, niczego nie zabrawszy zbiegli.

Tej samej nocy, przypuszczalnie ci sami sprawcy włamali się za pomocą wyjęcia okna nad drzwiami do lokalu służbowego na stacji kolejowej w Starogrodzie pow. Chełmno, skąd zabrali z kasy biletowej 9,04 zł. Następnie włamali się za pomocą otwarcia drzwi wytrychem do magazynu kolejowego, skąd zabrali z przesyłki dwa zegary ścienne (regulatory) wartości 370,— zł, poczem **zbiegli.**

Walny zjazd

Zw. Tow. Przemysłowych i Rzemieślniczych w Poznaniu.

Zwyczajny roczny walny zjazd delegatów Związku Tow. Przem. i Rzem. odbędzie się w niedzielę, dnia 30 marca br. o godz. 11 przed poł. w dużej sali p. Jarockiego w Poznaniu przy ul. Masztalarskiej 8 a.

Walny zjazd delegatów poprzedzi cicha msza św. o godz. 10 w kościele SS. Katarzynek przy ul. Wronieckiej.

Usiłował powiesić swą żonę.

Środa, dn. 7. 3.

Ze Środy donoszą: gospodarz J. Korczyk z Gultów zwabił swą żonę z którą żył w wielkiej niezgodzie do stodoły, i usiłował zarzucić jej na szyję przygotowaną pętlicę i powiesić ją. Krzyk Korczykowej usłyszał sąsiad Nowaczyk, który przybiegł i uratował nieszczęśliwą kobietę. Korczyka aresztowała policja i odstawiła do więzienia.

Lisewo.

Wznowienie działalności Koła L. O. P. P. W Kornatowie odbyło się po długiej, bo dwuletniej przerwie, zebranie Koła L. O. P. P. przy udziale kilkunastu członków, przeważnie pp. nauczycielek i nauczycieli. Zebrani dokonali wyboru nowego zarządu Koła, przyczem zostali wybrani: na prezesa Koła p. Sehnke, kierownik szkoły powsz. w Drzonowie, na zastępcę p. Prabucki z Lisewa, na sekretarki pp. Cywińska i Prabucka, na skarbniczkę p. Boltówna, która sprawuje ten urząd od chwili założenia Koła, zaś do komisji rewizyjnej zostali wybrani pp.: Kociński i Kobędza. W dłuższej dyskusji przyjęto szereg uchwał, mających na celu rozszerzenie miejsc. Koła L. O. P. P. i ożywienie jego działalności.

Osobiste. W kościele parafjalnym odbył się ślub p. Heleny Marji Wojciechowskiej, córki bardzo poważanych i zacnych miejsc. obywateli, z p. Bolesławem Krużyńskim z Łobdowa. Młodej parze „Szczęść Boże".

ZMARLI:

Ś. p. **Franciszek Mądry,** członek rady nadzorczej Banku Ludowego w Witkowie.

Ś. p. **Kazimierz Gawroński,** lat 63, w Poznaniu.

Z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 7 bm. włącznie apteka „Radziecka", ul. Szeroka.

Z TEATRU POMORSKIEGO.

W piątek, dnia 7 bm. teatr nieczynny.

W sobotę, dnia 8 bm. o godz. 20,15 wystawia teatr premjerę doskonałej, pełnej szampańskiego humoru farsy francuskiej L. Verneuil'a **p. t. „Ananas".**

W niedzielę, dn. 9 bm. o godz. 16,15 powtórzona będzie ciesząca się ogromnem powodzeniem rewja p. t. **„Nie damy się".**

O godz. 20,15 drugi raz **„Ananas".**

Delegacja u p. wojewody. Przed kilku dniami przybyła do Torunia delegacja miasta Tczewa z burmistrzem na czele, która udała się do p. wojewody z prośbą o wzięcie udziału w uroczystościach przyjęcia garnizonu.

Kiedy odbywać się będą targi zbożowe? Że względu na potrzebę szybkiego informowania prowincjonalnego kupiectwa na Pomorzu o konjunkturach lokalnych, targi zbożowe w Toruniu odbywać się będą o godz. 11,30 do 12,30 przed południem, a nie jak dotąd od 12-ej do 13-tej.

Za rzucanie kamieniami na autobus stanie przed sądem. Dnia 4 bm. przytrzymany został Konopa Franciszek, zam. we Wrzosach pow. Toruń, za rzucanie kamieniami do autobusu, kursującego do Chełmna.

Złodziej nie miał szczęścia. Dnia 4 bm. przytrzymany został Gołaczewski Józef, zam. przy ul. Kościuszki 48, jako poszukiwany przez V. komisarjat P. P. w Warszawie, za kradzież kolczyków brylantowych.

Przytrzymana za paserstwo. Dnia 4 bm. przytrzymaną została Hofszen Elżbieta, zam. przy ul. Bydgoskiej 104, za paserstwo.

Kradzież zawiodła go za kratki. Dnia 4 bm. przytrzymani zostali: Kasprowski Władysław, robotnik, zam. przy ul. Kościuszki 48 i Świetlikowski Walenty, zam. przy ul. Kościuszki 48, podejrzani o dokonanie kradzieży kasetki wraz z gotówką 1.000 zł na szkodę Sybilskiego Jana, zam. przy ul. Łaziennej 28.

Z Grudziądza.

Kalendarzyk teatralny.

Sobota, 8 bm. **„Dzwony z Kornewillu"**, operetka.

Niedziela, 9 bm. po poł. **„Trzej muszkieterowie"**; ceny najniższe.

Niedziela, 9 bm. wieczorem **„Dzwony z Kornewillu".**

Poniedziałek, 10 bm. **„Panienka z okienka"**, specjalne przedstawienie dla wojska.

Wtorek, 11 bm. teatr nieczynny.

Środa, 12 bm. **Rewja Warszawska,** z Lopkiem Krukowskim na czele.

Z TEATRU POLSKIEGO.

„Dzwony z Kornewillu" ukażą się w sobotę. Przewyborna ta komiczna opera Planquet'a, przygotowana z całym przepychem tak pod względem kostjumowym jak i dekoracyjnym. Próby pod reżyserją Marjana Domosławskiego odbywają się w całej pełni. Role główne wykonują pp.: Orwicz, Halmara, Domosławski, Zakrzewski, Żuczkowski, Banaszkiewicz, Nawrocki, Suwalski i inni. Przy pulpicie Wiktor Sirota, który zarazem przygotował jeden z lepszych utworów z repertuaru francuskich kompozytorów.

Z żałobnej karty. Otrzymaliśmy smutną wiadomość o śmierci ś. p. Kirszteina, burmistrza miasta Radzyna. Ś. p. Kirsztein cieszył się ogólną sympatją u wszystkich tych, którzy mieli sposobność go poznać. Cześć Jego pamięci!

Zaproszenie. W sobotę, dn. 8 bm. o godz. 7 wiecz. odbędzie się w sali posiedzeń Rady Miejskiej zebranie, mające na celu przygotowanie uroczystego obchodu imienin Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w dn. 19 bm., na które uprzejmie zapraszamy. — Za komitet organizacyjny: Chełmicki, prezes Związku Ziemian, Jacuński Antoni, prezes Zw. Leg.; Rachmistruk Włodzim., gen. dyw.; Szychowski Juljan, przew. Pom. Wydz. Kraj.; dr. Szymański Juljan, prezes Zw. Oljc. Rez.; Włodek Józef, prezydent miasta.

Ważne dla bezrobotnych. Bezrobotnym, zam. na terenie m. Grudziądza, którzy wyczerpali z końcem stycznia 1930 r. wszelkie zasiłki ustawowe z funduszu bezrobocia, będzie wypłacał Magistrat z Państwowych Funduszów dla Bezrobotnych jednorazowy zasiłek pieniężny. Wobec powyższego zgłoszą się wszyscy bezrobotni, powyższą akcją objęci, w Ratuszu pokój 113, celem rejestracji w nast. porządku: lit. A — G w poniedziałek, 10 bm. od godz. 8—12; lit. H — N we wtorek, 11 bm. od 8—12; lit. O — T w środę, 12 bm. od 8—12; lit. U — Z w czwartek, 13 bm. od 8—12-ej. Zgłaszający bezrobotni muszą zaopatrzyć się w legitymację Państw. Przedu P. P. z najnowszą datą kontrolną, dowód osobisty wzgl. inne urzędowe zaświadczenie tożsamości, zaświadczenie wydane przez Miejski Urząd Meldunkowy o miejscu i czasie zamieszkania bezrobotnego w Grudziądzu lub domu oraz o jego stanie rodzinnym z wykazem osób, należących do rodziny bezrobotnego. — Magistrat, Wydz. Opieki Społ.

Nowa organizacja gospodarcza. Nazwę nowej organizacji gospodarczej ustalono nast.: „Pomorski Związek Gospodarczy" z siedzibą w Grudziądzu. Jako ławników wybrano pp.: Chudzińskiego z Gruczna, Goryńskiego z Łasina, Ostojewskiego z Gdyni, Gralewskiego, Wasilewskiego, Roznera, Czołka i Ząblewskiego. Do komisji statutowej pp.: Nogowskiego, Makowskiego, Wernera i Szczechowskiego — wszystkich z Grudziądza. Bardzo pochlebnie wyrażono się w wolnych głosach o „Dzienniku Bydgoskim", który bardzo rzeczowo omawiał sprawę kredytów jak i sprawy podatkowe.

Starogard.

Ks. biskup-sufragan Dominik poświęcił nowy ołtarz w Starogardzie. W kościele zebrały się tłumy wiernych. Przybyły delegacje towarzystw kościelnych i społeczno-kulturalnych. Uroczystość poświęcenia nowego ołtarza wypadła nadzwyczaj okazale. Na ulicach wystawiono bramy tryumfalne, na domach powiewały chorągwie papieskie i narodowe.

Wyrodna matka wyrzuciła własne dziecko przez okno pędzącego pociągu. W ub. czwartek kolejarz, mający nadzór nad torem, znalazł w pobliżu Możeszczyny nieżywego noworodka. Zachodzi przypuszczenie, że wyrodna matka wyrzuciła przez okno pędzącego pociągu własne dziecko.

Wyprawa po wódkę i papierosy. Właściciel restauracji p. Kitowski wyjechał na wesele na wieś. Skorzystali z tego młodociani rabusie, którzy włamali się do restauracji i skradli większą ilość papierosów, czekolady i kilkanaście flaszek z wódką.

Uroczyste pożegnanie 2 baonu strzelców. Z okazji przeniesienia 2 baonu strzelców ze Starogardu do Tczewa władze miejskie urządziły specjalny bankiet, na który zaproszony został cały korpus oficerów 2 baonu strzelców. Przemówienia pożegnalne wygłosili: burmistrz p. Czwójdziński, senjor miasta p. Nagórski i zastępca starosty p. Cwinarowicz. W serdecznych słowach odpowiedział dowódca 2 baonu strzelców, p. pułk. Michalski.

Z walnego zebrania Inwalidów Woj. W ub. niedzielę odbyło się roczne walne zebranie Powiatowego Koła Zw. Inwalidów Woj. Zebranie zagaił przewodniczący p. Lazarewicz, marszałkiem zebrania wybrano p. Kamińskiego, prezesa grupy Osieczno, na sekretarza p. Herbasza, na ławników p. Pawelca i Kochańskiego. Po krótkiem przemówieniu marszałka zdawali kolejno członkowie zarządu swe sprawozdania. Nowych członków przybyło 44, tak że obecnie liczy Koło 232 płatnych członków. Koło posiada 9 grup a mianowicie w Zblewie, Lubichowie, Skórczu, Osiecznie, Osieku, Piecach, Pinczynie, Lubikach i Parchowie. Stan organizacyjny tych grup jest zadawalniający. Do wydziału Koła wybrano: Lazarewicza Leona, jako prezesa (ponownie), Szulza Kazimierza jako zastępcę, Schulza Leona sekretarzem (ponownie), Herbasza Augustyna zastępcą, Kawkę Józefa skarbnikiem (ponownie), Kochańskiego Franciszka zastępcą; do komisji rewizyjnej wybrano: Biernackiego, Czerskiego, Listewnika, Bławata i Bembenka a jako ich zastępców: Romanowskiego, Rezmera i Piotrkowskiego. Do sądu koleżeńskiego wybrano dr. Sucheckiego jako przewodniczącego, Władysława Czarnowskiego, Michała Paczkowskiego Szedego ze Zblewa i Kamińskiego z Osieczna jako członków. Jako delegatów na zjazdy wybrano: Lazarewicza Leona, Schulza Leona, Kawkę Józefa i Kochańskiego Franciszka.

Wiadomości z Tczewa.

Lodołamacz „Gabrjel Narutowicz". Lodołamacz wykonany został w Stoczni Gdańskiej, kosztem 472.000 zł. Urządzenie wewnętrzne składa się z salonu pokładowego, salonu dolnego oraz z sypialni dla kierownika, oddzielnych kajut dla kapitana, maszynisty, sternika oraz wspólnej kajuty dla sześciu członków załogi. Oświetlenie elektryczne, ogrzewanie centralne. Odbioru i próbnej jazdy dokonali: dyrektor Born i radca Krieger z Dyrekcji Dróg Wodnych w Toruniu oraz radca Kornecki z Zarządu Dróg Wodn. w Tczewie. Tabor Zarządu Dróg Wodnych w Tczewie powiększył się o trzy poważne statki. W porcie naszym mamy oprócz „Gabrjela Narutowicza" parowiec „Gniew" oraz lodołamacz pocztowy „Wrobnę" wybudowany w miejsce lodołamacza tej samej nazwy, który zatonął w roku 1921 podczas łamania lodów.

Wypadek podczas pracy. W Zajączkowie, w miejscowej remizie parowozów, ślusarz Edw. Wróżkiewicz, zajęty remontem części parowozu, wpadł nieszczęśliwie do kanału, skąd go wydobyto z ciężkiemi obrażeniami cielesnemi. Odstawiono ofiarę wypadku do szpitala.

Niezwykły wypadek. Maszynista parowozowy p. Tresder z Tczewa uległ w tych dniach niezwykłemu a przytem strasznemu wypadkowi. Jadąc pociągiem do Bydgoszczy, zajęty chwilowo na tendrze węglowym uderzył głową o sklepienie mostu. Odstawiono go do szpitala. Stan nieszczęśliwego jest beznadziejny.

Z Państw. Urzędu Pośrednictwa Pracy. Kilku kontrolerów bezrobotnych i pracowników umysłowych może się zaraz zgłosić w Państw. Urzędzie Pośrednictwa Pracy, do przeprowadzania kontroli domowej.

Kurs oświaty. W ub. wtorek rozpoczął się kurs oświatowy dla nauczycieli oraz przedstawicieli towarzystw oświatowych w powiecie tczewskim. Kurs został otwarty przez inspektora p. Sugajskiego. Kierownictwo naczelne dzierży naczelnik Wydziału oświaty pozaszkolnej, radca Błażewski z Torunia. Udział w kursie bierze 50 osób.

Ze sportu. W niedzielę, dn. 2 bm. o godz. 14,10 odbył się mecz pomiędzy I. drużyną Kol. Klubu Sport. „Unja" przy K. P. W. Tczew i I. Ligą Reserve - Neufahrwasser 1919. Mecz zakończył się wynikiem 10:2 (7:0) na korzyść „Unji".

Walne zebranie chóru męskiego „Echo". W ub. wtorek odbyło się roczne walne zebranie „Echa", które zagaił p. Kobyliński. Sprawozdanie ogólne wygłosił p. Synak, kasowe p. Słomka. W imieniu komisji rewizyjnej p. Schneider prosił zebranych o udzielenie zarządowi i skarbnikowi absolutorjum. Marszałkiem zebrania wybrano p. Rekowskiego, sekretarzem p. Tkaczyka. Do nowego zarządu wybrano pp.: Rekowskiego prezesem, Synaka wiceprezesem, Guzińskiego sekretarzem, Krupę zastępcą, Pardellę skarbnikiem, Lucknera bibljotekarzem, pp.: Słomkę, Leszczyńskiego i Zmijewskiego ławnikami, dyr. Semraua i Schneidera do komisji rewizyjnej.

Uroczystość 10-lecia kolejnictwa pomorskiego. Święto kolejarzy tczewskich było świętem całego miasta, przystrojonego w zieleń i narodowe sztandary. Na akademji wygłosił dłuższy referat nacz. wydz. eksploatacyjnego p. inż. Wasiański. Wieczorem o godz. 20 witano ministra komunikacji p. inż. Kühna. Na dworcu oczekiwali nań p. starosta Stachowski, prezes Dyrekcji Kolejowej p. Dobrzycki, prezes KPW. z Tczewa p. Kopf, burmistrz p. Wojczyński oraz reprezentanci władz cywilnych i wojska. Minister przeszedł przed frontem kompanji KPW. z Tczewa, która pod dowództwem komendanta p. Białego prezentowała się znakomicie. Z dworca udano się do sali Miejskiej, gdzie do ministra przemówili inż. Wądołowski i Wasiański, a córeczka p. Patana zadeklamowała piękny wierszyk i wręczyła mu bukiet kwiatów. Później odbył się raut, wydany na cześć gości.

Pielgrzymka do Kartaginy.

Kancelarja Prymasa Polski komunikuje, że z powodu kilka wolnych miejsc na zakontraktowanym okręcie, termin przyjmowania dalszych zgłoszeń na pielgrzymkę do Kartaginy przesuwa się nieodwołalnie do dnia 15 marca br.

Pragnący wziąć jeszcze udział w pielgrzymce winni do dnia 15 marca wpłacić kwotę 1000 zł do Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu na konto Nr. 27852 — „Pielgrzymka do Kartaginy", resztę zaś w wysokości 600 złotych do dnia 1 kwietnia br. Zgłoszenia uskuteczniać należy telegraficznie, lub listem express.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

Fl. Rogaczewski, Pruszcz Pom. Na razie nie.

M. Stokowska — Wiertka. Zajście samo nie jest rzadkością. Nasza znana tolerancyjność jest właśnie powodem tego, że rozmaite indywidua w rodzaju O. Funk zapominają o tem, iż jedzą polski chleb i dzięki społeczeństwu polskiemu mają egzystencję. Mamy nadzieję, że wybryki podobnych jednostek wrogich państwu polskiemu zdołamy raz na zawsze usunąć. List odesłaliśmy do rąk odnośnych władz.

PROGRAM RADJOFONICZNY.

NIEDZIELA, 9 MARCA.

12,10: **Warszawa.** Poranek symfoniczny z Filharmonji Warszawskiej.
16,00: **Praga.** Koncert Filharmonji Czeskiej.
18,00: **Wiedeń.** „Zmierzch bogów" — opera w 3 aktach Wagnera. Transmisja z Opery Państw.
19,30: **Lipsk.** „Kraj uśmiechu", operetka Lehara.
20,00: **Stuttgart.** Transmisja z Markuskirche.
20,00: **Oslo.** „Mesjasz" — oratorjum Händla.
20,15—21,45: **Poznań.** Koncert firmy F. Lisiecki, Dom Konfekcyjny, Poznań.
20,00: **Langenberg.** „Don Paschale", opera komiczna Donizettiego.
21,45—22,15: **Poznań.** (Transmisja na wszystkie stacje polskie). Słuchowisko pogodne p. t. „Karnawał na Chwaliszewie".

PONIEDZIAŁEK, 10 MARCA.

17,45—18,15: **Poznań.** Pieśni i arje kompozytorów rosyjskich.
18,45—19,25: **Wilno.** Audycja literacka: „Ogniwa", nowela E. Orzeszkowej.
20,00: **Kopenhaga.** Transmisja z Odd. - Felow Palaeets.
20,00: **Lipsk.** „Potępienie Fausta", legenda, legenda dramatyczna Berlioza.
20,30: **Warszawa.** Koncert międzynarodowy. Transmisja do Wiednia, Pragi, Berlina, Budapesztu, Zagrzebia i Białogrodu.
21,30: **Frankfurt.** „Cyrulik Sewilski", Rossiniego (gramof.).
22,00: **Warszawa.** Feljeton p. t. „Drugi lot", wygł. p. major Kubala.

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 8 marca 1930 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: Bł. Wincentego Kadł., Jana Bożego.
Jutro: Franciszki Rzymianki wd.
Wschód słońca: godz. 6,34.
Zachód słońca: godz. 17,49.

DYŻURY APTEK:

Od poniedziałku dnia 3 bm. do poniedziałku 10 bm. dyżurują:

1) **Apteka Piastowska,** Plac Piastowski.
2) **Apteka Pod Orłem,** Stary Rynek im. Marszałka Piłsudskiego.

— **Muzeum Miejskie** przy Starym Rynku otwarte codziennie od 10—4, w niedziele od 11—2. Obecnie w Muzeum „I. wystawa artystek polskich“.

— **Bibljoteka Miejska** (Stary Rynek im. Marsz. Piłsudskiego 1) otwarta codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godz. 9—14 i od 7—20. Pracownia Naukowa i Czytelnia pism codziennie od 10—13 i od 17—20. Wypożyczalnia codziennie od godz. 11—13½ i od 17—18,45.

— **Bibljoteka Ludowa** (Jana Kazimierza nr. 9) Wypożyczalnia otwarta codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od 12—13, ponadto w poniedziałki, środy, czwartki i piątpi od 17—19, we wtorki i soboty od 15—19.

TEATR MIEJSKI.

Dziś w sobotę i jutro w niedzielę 2 przedstawienia. Po południu o godz. 4-ej po raz pierwszy po cenach zniżonych rekordowa komedja Siedleckiego **„Maman do wzięcia“,** oraz wieczorem o 8-ej ostatni przebój naszego repertuaru operetkowego piękna **„Frasquita“** Lehara. Wielka przedsprzedaż biletów zapowiada przepełnioną widownię na obu przedstawieniach.

W próbach pod kierunkiem Heleny Arkawin komedja w 3 aktach M. Hemara **„Dwaj Panowie B.“.**

Piszą nam:

Szanowna Redakcja dobrze robi, nie spuszczając z oka sprawy budowlanej, poruszonej właśnie wczoraj na tem miejscu. To jest zagadnienie pierwszorzędne, bo rozwiązuje dwie sprawy równocześnie: nędzę mieszkaniową i kwestję bezrobocia.

Jesteśmy zaś w tem nieszczęśliwem położeniu, że aby nasz rząd coś zrozumiał i racjonalność tego uznał, trzeba mu najprostszą rzecz aż do znudzenia powtarzać i tłumaczyć. Jest on literalnie tą skałą, którą kropla drążyć musi. Że przypomnę tylko sprawę paszportową, która po tylu latach awanturowania się całej prasy została nareszcie — ale i to częściowo tylko — załatwioną a raczej złagodzoną. Albo cło na pomarańcze i cytryny. Wszystkie pisma walczyły o zniesienie tego cła, związki lekarskie wnosiły do rządu petycje i memorjały, wskazujące na szkodliwość takiej polityki cłowej, nim rząd po 8 latach zajadłej walki oświadczył, że odnośne postanowienia zostaną poddane rewizji.

Zupełnie tak samo rzecz się ma z akcją budowlaną. I tę trzeba na rządzie wymusić i wydusić. Naturalnie pójdzie to już trudniej, bo rzecz ta powinna być zakrojoną na gigantyczne rozmiary. Rząd wie, że jest to sprawa jak ogień piekąca, a mimoto zbywa ją nawet nie półśrodkami, tylko mydleniem oczu opinji publicznej. I tak w tym roku sezon budowlany ze strony rządu zainaugurowany został wielką konferencją w Banku Gospodarstwa Krajowego, gdzie było dużo gadania, dużo projektów, ale niema nadziei, aby za tem poszedł jakiś czyn. Sprawa budowlana znajduje się u nas do dziś dnia na martwym punkcie, mimo że posiada aleksandryjską niemal literaturę, wolumina protokułów z rozmaitych posiedzeń i ankiet — jednem słowem tyle papieru obrócono na spisywanie czczej gadaniny, że gdyby ten papier w cegły skomprymować, to powstałby z tego wcale okazały gmach mieszkalny.

Więc ta akcja prasy, nieustępliwa, zawzięta, to ustawiczne wołanie na rząd, aby się raz otrząsł z apatji i z letargu, nie w tym to w innym roku owoce przynieść musi. Rząd jak struś chowa głowę w piasek. Czuje się widocznie za słaby do tego olbrzymiego zadania. Tymczasem zadanie to staje się coraz większe. Wiceminister Klarner, odgrywający u nas rolę „speca“ w kwestji budowlanej, wyrachował, że obecne zapotrzebowanie wynosi w Polsce jeden miljon izb, gdy przed trzema laty wynosiło zaledwie 700.000. Więc niebezpieczeństwo rośnie gwałtownie, a siły rządu bodaj czy nie słabną w tej samej proporcji. Możemy — jak Rzym za Tyberjusza — z powodu bezdomności mas znaleźć się w obliczu groźnych rozruchów.

— **Osobiste.** Sędzia grodzki Jan **Arndt** w Bydgoszczy, pochodzący z pow. inowrocławskiego, został mianowany sędzią sądu okręgowego w Bydgoszczy.

— **Nowe rozporządzenia.** „Dzien. Ustaw“ nr. 15 przynosi nowe rozporządzenia, a mianowicie: 1) o przenoszeniu oficerów zawodowych z innych korpusów osobowych do korpusów oficerów sądowych; 2) o zmianie granic gminy wiejskiej Hel i obszaru dworskiego Hel, w powiecie morskim; 3) o zniesieniu obszaru dworskiego Rybowo w pow. wągrowieckim; 4) o zniesieniu obszaru dworskiego Sierosław, w pow. poznańskim; 5) w sprawie przeniesienia do Urzędu Patentowego Rzplitej Polskiej ksiąg wzorów i modeli prowadzonych przez sądy grodzkie w okręgu sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz w okręgu sądu okręgowego w Katowicach; 6) w sprawie wykonywania postanowień, dotyczących przymusowego umieszczania w przytułkach i domach pracy przymusowej w województwach poznańskiem i pomorskiem.

— **Niemieccy** katolicy a raczej ich protestancka niańka „Deutsche Rundschau“ — wszczęli alarm z powodu rzekomego odebrania Niemcom „jedynego kościoła w Polsce“, to jest **kościoła pojezuickiego w Bydgoszczy.** Alarm ten jest fałszywy. Niemieckim katolikom nikt posługi duchownej w ich języku macierzystym nie odmawia ani nie uszczupla. Co niedzielę i święto odprawiane będą nadal w kościele pojezuickim **nabożeństwa niemieckie** z kazaniem o godz. 8, 9 i 10¼ przed poł. Jedynie ze względu na szczupłość Fary władza duchowna zarządziła, aby co niedzielę o godz. 12 odbywało się w kościele pojezuickim **jedno** nabożeństwo polskie.

— **Dla bezrobotnych** na kuchnię ludową złożył p. Franciszek Uliński 25 bochenków chleba i o prowadzenie łańcucha składkowego prosi mistrza piekarskiego p. Marmurowicza przy Zbożowym Rynku.

— **Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet** składa serdeczne podziękowanie firmie „Karbid Wielkopolski“ za złożoną kwotę 500 zł. oraz Radzie Okręgowej B.R.W.R. za złożone 50 zł. na dożywianie dzieci rodzin bezrobotnych, któremi opiekuje się nasza organizacja.

— **„Walka o Pomorze w dziejach Polski“** Zapowiedziany na powyższy temat odczyt p. kpt. Kulwiecia wzbudził zrozumiałe zainteresowanie, tak ze względu na osoby organizatorów, jak i prelegenta, znanego mistrza słowa. Niewątpimy, że w niedzielę, dnia 9. bm. o godz. 17 sala szkoły przemysłowej zostanie wypełniona po brzegi, by wysłuchać ze wszechmiar ciekawego wykładu. Młodzież winna gremjalnie pospieszyć.

— **Związek Kapłanów „Unitas“** zaprasza P. T. kapłanów archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej oraz wprowadzonych przez nich P. T. księży gości na walne zebranie połączone ze zjazdem duchowieństwa, we wtorek 11 marca br. o godz. 11 przed południem w sali rekreacyjnej arcybiskupiego seminarjum duchownego w Poznaniu, ul. Wieżowa 1-4.

— **Tysiące osób podziwiało** oświetlenie Starego Rynku, Klarysek, Fary itd. w Bydgoszczy podczas uroczystości 10-lecia oswobodzenia Bydgoszczy, oświetlenie Bydgoskiego Domu Towarowego podczas „Białych Dni“, oświetlenie Dyrekcji Kolejowej w dniu 1 marca br. Do wiadomości czytelników podajemy, że wszystko to było oświetlone armaturami „Kandem“. Armatury „Kandem“ zamieniają noc na dzień. Gdzie jest armatura „Kandem“ tam dzień ma 24 godziny — szczególnie jeśli do tych armatur „Kandem“ używa się żarówki „Tantris“.

— **Żeńska szkoła wydziałowa im. Marji Konopnickiej** urządza w czwartek, dnia 13. bm. o godz. 19,30 w auli szkoły (ul. Konarskiego 1) obchód dziesięciolecia swego istnienia jako szkoła polska. Na program składają się popisy chóru szkolnego, inscenizacje wierszy, wesoły i barwny obrazek sceniczny p. t. „Przebudzenie“. Szkoła stara się, rodzicom uczenic i przyjaciołom szkoły uprzejemnić wieczór, spędzony w murach szkolnych. Obchód ma przypomnieć wzniosłe i pełne radości chwile powstania szkoły polskiej w Bydgoszczy, a barwne obrazki, które przesuną się przed oczyma gości, niechaj zasłonią chociaż na parę chwil szarzyznę kłopotliwego życia codziennego.

1. **Zupa cebulowa** (postna) na 6 osób.

Przyprawy: 4 duże cebule, 8 dkg masła, 5 dkg mąki, 8 dkg. suszonego chleba, 2 l. rosołu sporządzonego z 6-ciu kostek „Maggi'ego, ¼ l. słodkiej śmietany, 2 żółtka, szczypta soli i pieprzu.

Sposób przyrządzania: Obraną cebulę pokrajać w talarki i przesmażyć w maśle. Chleb ususzyć w piecu, połamać go na kawałki i dodać do cebuli, zalać rosołem, sporządzonym z 6-ciu kostek „Maggi'ego“ i razem dłuższy czas gotować. Gdy chleb się rozgotuje, zupę przetrzeć przez sito, dodać zasmażkę z masła i mąki, trochę słodkiej śmietany, pieprzu i soli. Krótko przed wylaniem zupy do wazy, zaprawić ją dwoma żółtkami, uważając, aby się nie ścięły. Do zupy można podać grzanki z chleba.

5872) **„Janka“.**

Na bezrobotnych.

F-ma Mathes i personel 114 zł. Spodziewają się tego samego po f-mie Eug. Krüger i po Dworze Szwajcarskim.

Personel f-my „Petow“ 35 zł z apelem do złotych serc Bydgoszczy.

P. Marjan Kujawa 5 zł i prosi p. Pawła Kwirama.

Dom Handlowy Stefan Goniszewski 20 zł. Czemu nikogo nie wzywa? Przecie ma tyle Remingtonów do dyspozycji !

F. Fryc 10 zł. Także bez odwoływania się.

Inż. L. Stenzel 25 zł i prosi rotmistrza Linharda, aby wyjechał na front

Urzędnicy Komunalnej Kasy Oszczędności m. Bydgoszczy wpłacili do tejże kasy dla dzieci bezrobotnych 65 zł i szlą pozdrowienie kolegom z Komun. Kasy Oszcz. powiatu Bydgoszcz.

P. F. A. Matz 5 zł. Następca p. Gustaw Neuman.

Klasa VI b szkoły wydz. żeńskiej 10 zł ze słodkim jak ananas uśmiechem do milusińskich kolegów klasy I a szkoły wydz. męskiej.

Urzędnicy Pow. Kasy Chorych 45 zł prosząc do ofiarnego czynu: 1) Komisarza Kasy Chorych p. mjr. Warmuzińskiego, 2) Lekarza naczelnego Kasy p. dr. Wieckiego, 3) Związek Lekarzy Z. P., 4) Związek Lekarzy Dentystów, 5) Lekarzy ambulatorjum P. K. Ch., 6) Sekretarjat Związku Lekarzy, 7) Urzędników starostwa, 8) Urzędników Wydziału Powiatowego, 9) Urzędników Dyrekcji Lasów Państw.

P. Herszkowicz, blacharz 2 zł.

Pp. Malinowscy 10 zł.

Pracownicy Kasy Chorych m. Bydgoszczy 119 zł i wzywają Związek Lekarzy i Aptekarzy.

Personel f-my M. Klimek 47 zł 50 gr. Na następców proszą swego szefa p. M. Klimka, p. Z. Jaworskiego, p. A. Konitzera i personel f-my W. Dąbrowski, Mostowa 6.

Związek Niższych Pracowników Poczt, Telegrafów i Telefonów Koło Bydgoszcz 45,50 zł zebrane wśród członków z Dyrekcji, I. K. R., Urzędu Telegr., z urzędu poczt. Bydgoszcz 2, 4 i 6. Równocześnie zaznacza się, że członkowie Związku Niższych Prac. Poczt. i Telegr., zajęci w urzędzie poczt. Bydgoszcz 1, przyłączyli się już do listy składek wraz z urzędnikami urzędu poczt. Bydgoszcz 1.

P. Joanna Butowska 10 zł polecając się łaskawej pamięci p. Najdrowskiej z ul. Dworcowej.

P. Antoni Weynerowski 20 zł i sięga do Myślęcinka po p. Jana Jaranowskiego.

P. Henryk Weynerowski 20 zł i puka do p. Maks. Kentzera z tartaku.

P. Juljan Jarocki 20 zł. Na plac pp.: prez. Izby rzem. Grześkowiak, budowniczy Szatkowski, Józef Sporny i f-ma Orłowski i syn.

Polskie Zjednoczenie Drobnych Kupców 50 złotych. Tow. Kupców Detalistów niech się teraz nieda zawstydzić!

P. Józef Treuchel 5 zł pod adresem p. Teodora Zandera.

P. Stan. Rujner 10 zł z apelem do p. Czesł Biernackiego i p. Stan. Jahrosa.

P. Józef Kwella 10 zł.

P. Jendowa 5 zł.

P. Wally Richterowa 10 zł z pozdrowieniem p. Leonowi Machalińskiemu i z próbą wzruszenia opasłego Frącka z pod „Dzwona“.

Pracownicy fabryki obuwia Behring 70 zł 60 gr i proszą fabr. obuwia Weynerowski i Minerwa. (Na Boga, dajcie już raz Weynerowskim spokój! Kto chce i niechce ciśnie tę familję o składkę!).

P. Stan. Bonneberger 10 zł. P. Wład. Szmańda zechce się łaskawie zgłosić.

P. Otton Fischer 5 zł i zaprasza p. Roberta Fischera.

P. Wład. Battke 5 zł. Co na to p. Jan Świetlik?

Personel Bydg. Domu Towarowego 100 zł. Do naśladownictwa nie wzywają jakoś nikogo.

* * *

A teraz coś zupełnie nowego!

Otrzymujemy następujące pismo:

Z inicjatywy Komendanta Garnizonu pana generała Thomee, odbędą się w każdą niedzielę w tut. Teatrze Miejskim **„Poranki muzyczne“,** z których dochód przeznacza się na bezrobotnych miasta Bydgoszczy.

Tutejsze Społeczeństwo prosi się o jak najliczniejsze przybycie i poparcie tej imprezy.

Pierwszy poranek odbędzie się 9. bm. o godzinie 12,30. Program wypełni: a) koncert orkiestry wojskowej, b) śpiew, c) deklamacje itd. wykonane przez artystów Teatru Miejskiego.

To jest bardzo dobry pomysł. Chodzi teraz o to, aby słuchacze dopisali. A o to chyba niema obawy. Co drugi z naszych obywateli jest melomanem. A także proszę zważyć: za marnych parę groszy siedzi się w wygodnym fotelu i słucha przez parę godzin produkcyj wokalnych. Taka okazja nie prędko się znowu zdarzy!

W tramwaju.

— Czy pani chora, pani Łepkoska? Bo pani taka żółta, prawie że zieluna.

— Tak mi nic nie brakuje, ino markoce się panem Rybickim. Myślałam, że to przejdzie, a tymczasem coraz bardzi jakby mnie jakiś robak na wnątrzu wiercił. Najpierw zwołał mnie od flantropy, potem skąpice ze mnie robi i na oczach całego miasta pięć złotych mi oddaje. Moje drodzy, przecie człowiek ma swoją ambicje, i gorzy sie takie coś czuje, niż gdyby w pysk dostał.

— Ady wy sie z panem Rybickim znowu pogodzicie.

— Nie podam mu już ręki do zgody, żeby ta i wszyscy Święci godzić nas chcieli. Ugodził mnie w moje najczulsze miejsce. A miałam dziś właśnie kupić sobie rumianku w jego aptyce.

— Albo to rumianek na żółć pani co pomoże?

— Nie dla siebie, ino dla Ceśki. Dziewucha coś mi kwęka. Zrobiła sie taka zamedytowana, i oczy ma jakby je kto smołą podlepił.

— Była pani z nią u doktora?

— Przecie że byłam .Oglądnął ją, opatrzył, opukał, a potem bierze mnie na bok i mówi: wydaj pani córke jak najpryndzy za mąż.

— Masz babo redute!

— Ja sobie tyż zaraz pomyślała, że dziewczyna ma już swoje lata, a takie to jeszcze głupie, takie niewinne. Nima rady, ino byde ją musiała uświadomić.

— Pani Łepkoska, czy pani ma bzika? Prędzy Ceśka panią uświadomi, niż pani Ceśke!

— Ludzie, nie bajajcie jak na mękach! Skąd dziewucha ma o tych rzeczach wiedzieć? W domu z moim starym o czymś takim nigdy nie gadamy, a z Dziennika także sie nie dowi. Chciała ji kupić i podsunąć na noc pod poduszke te książke Szyller Szkodnika „O czem każda dorastająca panna wiedzieć powinna“, ale nimoge ji dostać. Raz to nawet już weszłam do księgarni Gieryna do środka, a jak już tam byłam, to mi ta książka nie chciała przejść przez gardło. Zawstydziłam sie, bo mi przyszło na myśl: gotowi jeszcze pomyśleć, że to ty taka ciekawa jesteś! Więc zamiast tego Szyllera powiedziałam ino: Niech bydzie pochwalony! i kupiłam Sennik Egipski.

— Rynek pana marszałka Piłsudskiego!

Harcerz Jeliński w Bydgoszczy

Odczyt z przezroczami z podróży naokoło świata samochodem.

Znany ze swej podróży samochodem naokoło świata harcerz Jeliński, wygłosi w środę, 12. bm. w sali „Resursy Kupieckiej“ (Jagiellońska 25), o godz. 20 interesujący odczyt, bogato ilustrowany przeźroczami z wrażeń i przeżyć podróży naokoło świata.

Druh Jeliński wyruszył w swoją podróż jesienią 1926 roku przez: Austrję, Czechosłowację, Węgry, Jugosławję, Włochy, Sycylję, Afrykę, Amerykę, Wyspy Hawajskie, Japonję, Chiny, kolonje angielskie i Indje, Cejlon. Do Polski wrócił przez Francję, Belgję i Niemcy, wszędzie witany serdecznie. Przyjmowany przez najwybitniejsze osobistości świata, posiada cały szereg autografów i fotografji, jak: prez. Czechosłowacji prof. Massaryka, Ojca św., Mussoliniego, prez. Austrji M. Heinischa, regenta Węgier admirała Horthyego, prez. Stan. Zjedn. Coolidge'a, belgijskiego króla Albrechta oraz całego szeregu innych.

Przejechał 78.000 klm., bez dostatecznych środków, a chociaż niejednokrotnie śmierć zaglądała mu w oczy, pokonał wszystkie trudności i wrócił szczęśliwie, opasując flagą polską całą kulę ziemską.

Za jego niepospolity wyczyn sportowy Pan Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej odznaczył druha Jelińskiego krzyżem zasługi, a cały szereg zagranicznych klubów automobilowych przyjęło go na swego członka i wręczyło mu swoje odznaki klubowe.

Druh Jeliński wracając do Polski, zawadził również i o **Bydgoszcz**, która wówczas przyjęła go bardzo serdecznie, dlatego mamy nadzieję, że na jego odczycie zjawi się nietylko młodzież, sfery sportowe (zwłaszcza automobiliści), ale również starsze społeczeństwo i wysłucha ciekawych opowiadań naszego podróżnika.

— **Dalszy ciąg ofiar na bezrobotnych** miasta Bydgoszczy: Bank Kredytowy 400 zł; p. M. Caspari 10 zł; p. adwokat Sioda 90 zł; p. radca Dzionara 20 zł; Bydg. Tow. Wiośl. 57 zł; Stowarzyszenie Zegarmistrzów i Złotników 100 zł; pp. Małgorzata i Maks Hensel 50 zł; Deutscher Frauenverein 100 zł; Bracia Brauer 100 zł; p. L. Wreza 10 zł; p. Jan Twardowski 10 zł; p. Schlimsik 5 zł; 16 p. ułanów 50 obiadów dziennie; pracownicy Gazowni Miejskiej 124 zł; p. E. Dąbrowski 10 zł; N. N. 5 zł; p. Dobrzyński 10 zł. Wszystkim ofiarodawcom składam niniejszem serdeczne podziękowanie.

(—) Dr. Śliwiński, prezydent miasta.

Podziękowanie.

Do Komunalnej Kasy Oszczędności wpłaciła Redakcja „Dziennika Bydgoskiego“ na rzecz bezrobotnych:

Dnia 28. II. rb. **1.500,— zł.**
„ 3. III. rb. **2.000,— zł.**

Szanownej Redakcji Dziennika Bydgoskiego oraz wszystkim Ofiarodawcom składam najserdeczniejsze podziękowanie.

Bydgoszcz, dnia 7 marca 1930 roku.

(—) **Dr. B. Śliwiński**, prezydent miasta.

Uwierzytelnia: **Czarnecki**, kierownik Urzędu Opieki Społecznej.

Do panów kupców!

Z funduszu pochodzącego z ofiar Obywatelstwa postanowił Magistrat rozdzielić sumę **6000 zł.** pomiędzy bezrobotnych.

Bezrobotni nie otrzymają gotówki tylko **bony.**

Każdy bon będzie posiadał wartość 3.— zł.

Za bony wydane przez Magistrat—Urząd Opieki Społecznej—będą mogli **bezrobotni nabywać wszelki towar we wszystkich składach, za wyjątkiem wyrobów tytoniowych i spirytuozów.**

Magistrat uprasza tutejsze Kupiectwo, aby zechciało bony przyjmować jako pieniądz.

Otrzymane bony zechcą pp. kupcy przesyłać do Urzędu Opieki Społecznej, który je będzie zaraz realizować.

Magistrat—Urząd Opieki Społecznej.

Udawał kobietę,

bo lubiał, że mężczyźni nadskakiwali mu jak kobiecie, przytem chciał się bawić, a nie miał za co

Przez kilka tygodni zwracała na siebie uwagę panów, odwiedzających cukiernie i kawiarnie, pewna młoda, o męskich, lecz delikatnych rysach twarzy kobietka, o nader ujmującym i zachęcającym uśmiechu. Kobietka ubrana była zawsze skromnie, lecz czysto i gustownie, przytem odznaczała się wielką wprawą w zawieraniu przygodnych znajomości z panami, od których chętnie bardzo przyjmowała zaproszenia na szklaneczkę kawy. Nie kończyło się jednak nigdy na szklaneczce kawy, bo młoda kobietka miała doskonały apetyt i na koszt zapraszających raczyła się obficie czekoladą i ciastkami, które jej bardzo smakowały.

W pewnym jednak momencie, gdy już miała dosyć towarzystwa panów i... smakołyków, pożegnała pod jakimkolwiek pozorem towarzystwo i odchodziła z cukierni, aby znowu zjawić się na „swą porcję“ dnia następnego. Panowie lubieli jej towarzystwo, bo była bardzo sympatyczna, a przytem zaintrygowani byli tajemniczością, jaką się otaczała amatorka ciastek i czekolady. Nikomu nie powiedziała, jak się nazywa, nikt nie wiedział kim jest, a choć ten i ów wzdychał i przewracał oczami, aby zdobyć sobie uczucie młodej kobiety, to nie było takiego, który mógłby się pochwalić jakiemiś specjalnemi jej względami.

Młoda kobieta odwiedzała też i restauracje, w których tak samo, jak w cukierni była zupełnie na swojem miejscu. O ile bowiem w cukierni raczyła się do syta ciastkami i czekoladą, o tyle w restauracji ciągnęła piwo, jak Zagłoba, zajadając przytem kolacje z właściwym sobie apetytem — naturalnie na koszt fundatorów. Po libacji żegnała panów wdzięcznym uśmiechem, obiecując w niedalekiej przyszłości nowe spotkanie. Ta tajemniczość zagadkowej kobiety intrygowała panów coraz więcej, jednając jej przytem coraz większą liczbę adoratorów. Wreszcie jeden z jej największych wielbicieli, postanowił za wszelką cenę dowiedzieć się kim jest owa kobieta i w tym celu począł ją śledzić.

Idąc pewnego wieczoru krok w krok za młodą kobietą, zauważył, że weszła ona do jednej z kamienic przy ul. Gdańskiej, której numer zapamiętał sobie.

Gdy następnego dnia rano, udał się do tegoż domu, aby zasięgnąć języka, spotkał wychodzącego z bramy jakiegoś młodzieńca, nadzwyczajnie podobnego do śledzonej przezeń biety. Poszedł więc za młodzieńcem i zdołał stwierdzić, że pracuje on jako biurowy w jednem z prywatnych przedsiębiorstw; dowiedziawszy się następnie o której godzinie wychodzi z biura, czekał na niego, odprowadzając niewidocznie aż do drzwi mieszkania, do którego młodzieniec wszedł. W kilka chwil potem zastukał do drzwi; otworzył mu ten sam młody człowiek, który jednak na widok obcego drzwi szybko z powrotem zatrzasnął.

Wobec tego adorator tajemniczej piękności, nabrał podejrzenia, ale nic nie mówiąc, postanowił czekać na ulicy, dopóki nie ukaże się tajemnicza kobieta, która pewnie, jak zwykle, pójdzie do cukierni. I rzeczywiście, o godzinie 4 po południu wyszła z bramy domu oczekiwana, za którą pobiegł zacięty adorator i począł ją indagować, a widząc zamieszanie kobiety, zagroził, że jeżeli nie powie całej prawdy, zawezwie natychmiast policję. Wówczas tajemnicza niewiasta ze skruchą przyznała, że jest mężczyzną i nazywa się B. Przebierał się za kobietę dlatego, że mu się to bardzo podobało, i mężczyźni nadskakiwali mu jak kobiecie, a przytem chciał się bawić w towarzystwie panów, a nie miał za co, więc użył takiego sposobu, przyczem błagał swego interlokutora, aby nie robił żadnego użytku z tego, przyrzekając przytem, że więcej już tego nie będzie robił, chociaż to było — jak mówił — bardzo przyjemnie.

Serdeczna prośba!

Z powodu coraz bardziej wzrastającego bezrobocia zapanowała wśród szerokich rzesz robotniczych i pracowników umysłowych — szczególnie w miastach większych, jak: Poznań, **Bydgoszcz**, Gniezno i t. d. — niebywała nędza, wskutek czego wzmagają się również przestępstwa różnego rodzaju. Konferencje męskie Towarzystwa św. Wincentego à Paulo zasypane są dlatego — jak wszystkie stowarzyszenia charytatywne, — wnioskami o wsparcie, które dla braku funduszów w małej tylko i to bardzo niedostatecznej części uwględnić mogą. Przyjść im z pomocą jest nietylko nakazem miłości bliźniego, ale leży we własnym dobrze zrozumianym interesie sfer mienniejszych. Spowodowani przeto chęcią dopomożenia ludności cierpiącej, zwracamy się z gorącą prośbą do Szanownego Społeczeństwa wszelkich stanów o spieszne i wedle możności każdego hojne zasilenie kasy naszej dobrowolnemi ofiarami, które niezwłocznie rozdzielone zostaną pomiędzy poszczególne konferencje, skarżące się z powodu ogromu nędzy na niebywały brak funduszów.

„Podwójnie da — kto spiesznie da“. Pan Bóg zaś wynagrodzi stokrotnie każdą ofiarę.

Łaskawe składki prosimy złożyć na konto czekowe P. K. O. nr. 212.909.

Rada Wyższa Tow. św. Wincentego à Paulo dla archidiecezji gnieźnieńsko-poznańskiej

— **„Morze w literaturze polskiej“** — oto tytuł wykładu, jaki wygłosi w niedzielę dnia 9 bm. prof. uniw. Kleczkowski ,staraniem miejscowego oddziału Powszechnych Wykładów Uniwersytetu Poznańskiego. Wykład odbędzie się w auli gimnazjum humanistycznego przy ul. Grodzkiej o godz. 18-ej. Wstęp 50 gr, dla młodzieży i wojskowych 20 groszy.

— **Wyjaśnienie.** W wzmiance p. t. „Ujęcie sprawców śmiałej kradzieży cukru w firmie „Lukullus“ — zaszła omyłka o tyle, że p. Jan Milanowski za 20 worków cukru zapłacił nie 1500 zł, a **3000 zł.** O wyjaśnienie to prosił nas p. Milanowski osobiście.

— **Wielkie zebranie** sfer gospodarczych m. Bydgoszczy, zwołuje Związek Towarzystw Kupieckich na obwód nadnotecki w poniedziaełk, 10 bm. o godz. 20-ej w sali Resursy Kupieckiej. Celem zebrania jest przeciwstawienie się nieuwzględnionym przez rząd i większość sejmu postulatom zrzeszeń kupieckich w sprawie podatku przemysłowego oraz uchwalenie rezolucji, przedstawiającej konieczność reformy podatku przemysłowego. Zasadniczy referat wygłosi p. poseł A. B. Lewandowski.

— **Zwracamy uwagę** na ogłoszenie tapicerni p. Janowicza, Bydgoszcz, ul. Marszałka Focha 4, który reklamuje swoje patentowe i wyściełane materace.

U golibrody.

— Pan redaktor zna ty głęboki sentecyi: zgody buduje, niezgody rujnuje? Mnie to przyszło na myszli, jak ja przeczytał o załatwieniu sprawy honorowy pana Łazarski z panem poseł Dąbrowski. Pan pamięta: oni sobie dali na gęby jeden drugiemu. To jest w życiu politycznem bardzo pospolity afer. Ale zamiast iść z tem do sądu, to oni zwołali konferencyi honorowy, aby ona dała wyroku o konsekwencyi takiego incydentu. I co pan redaktor powi na to — ta konferencya orzekniła, że to smarowanie na gęby nima żadnego znaczenia i ono wcale nie geltuje. Pan redaktor rozumi: sie gilt nicht! Oni nie muszą dawać sobi honorowy satysfakcyi, oni nie poczebują iść do sądu, oni mogą zostać do samy szmierci dobry kolegi.

Mnie taki rezolucyi bardzo sze spodobało. Ja mojego praktykanta cały dżeń bije w gęby, i gdyby on mi za każdy raz wydał pojedynku, to u mnie nie byłoby golarni tylko Szczelnicy. Ja zamiast na chlib i na szlidz, muszziałbym cały życie pracować na prochu i na kuli. A jakie ja dopiero dostaje smary na gęby od moi goszczy! Gdyby ja każdemu zato zaraz posyłał sekundanty, to jaby poczebował do tego mieć więcy znajomy niż są żydki w cały Bydgoszczy. Ja raz jednemu kljent utnił z brzytwem kawałek nosa. To on mi z pięszczem wybił dwa zęby i krzyknił: teraz jesteśmy kwit, ty wszczekły parchu! Powidz pan redaktor, czy nie lepszy jest takiego doraźnego sądu, niż wszystkie protokuły i inne awantury?

A także poczeba mieć zastanowienie, o co panowie Łazarski i Dąbrowski mieli sze jeden drugiego zabić. Ten dał tamtemu a tamten dał temu. Oni swojego rachunku bardzo uczciwie wyrównali. Zrobili ze sobą zupełnie czyste saldo. A jak nima dyferencyi, to poco i o co sądu i procesu?

Pan redaktor teraz wi mój elementarny kodeks honorowy. Ja go sze czymam i ja dlatego jeszcze żyje i jestem zdrów. Inaczy mnieby już zaszczelnił albo mój praktykant, alby jaby muszział zginąć z ręki mojego szwagra Szlomy Katzendreck, który ma takiego paskudnego zwyczaju, że nie przejdzie koło mnie, aby mi nie zrobić masażu pod lewe oko. Za co on mi bije, pan sze pita?... Za swojego syna. Pan redaktor tego nie rozumi? Szlome jest taki maniak, który czągle mówi, że jego syn to jest mój syn...

Głosy czytelników.

„Miłosierne panie" a bezrobotni.

Na wiecach bezrobotnych i w Radzie Miejskiej podniesiono szydercze zarzuty przeciwko „miłosiernym paniom" opiekującym się zwierzętami, którym przypomina się, aby najpierw pamiętały o rodzaju ssaka najszlachetniejszym, to jest o człowieku (patrz „Dzien. Bydg." z 15 lutego br.).

Oświadczamy, że zadanie dbałości o ludzkie obchodzenie się ze zwierzętami wzięły na siebie nie „miłosierne panie", ale **Towarzystywo opieki nad zwierzętami.** Podstawą jego założenia, była konieczność zdobycia sobie prawnej egzekutywy, przy zapobieganiu pastwienia się nad bezbronnemi stworzeniami, ponieważ bez takiej egzekutywy jednostki wrażliwe na okrucieństwo ludzkie wobec zwierząt, narażały się dotychczas na drwiny i na bezskuteczność swych napomnień.

Towarzystwo takie mogłoby nie istnieć, gdyby nie brak moralności w tym względzie, o czem świadczą fakty, jak między wieloma: znalezienie przed dwoma dniami psa, zabitego razami, zadanemi jedynie w pysk. W Towarzystwie opieki nad zwierzętami działają zarówno kobiety, jak i mężczyźni. A to, że „miłosierne panie" spełniają obowiązki swoje ze specjalną gorliwością, jest tylko jednym z objawów licznego udziału płci żeńskiej w pracy społecznej we wszystkich dziedzinach dobroczynności.

Co do osób, histerycznie przywiązujących się do zwierząt, przypuszczamy, iż kierownicy wieców nie obrali ich za przedmiot swoich głównych trosk, przy tylu innych poważniejszych.

Towarzystwo opieki nad zwierzętami w Bydgoszczy.

— **Ujęty za kradzież.** Policja ujęła i aresztowała za kradzież z włamaniem, dokonaną na szkodę Pawła Kuzego w Bydgoszczy niej. Jana Ratajczego, zamieszkałego przy ulicy Kijowskiej 6.

— **Związek Pracowników Gastronomicznych** urządził dnia 3 bm. zabawę karnawałową. Dochód przeznaczono na **wsparcie bezrobotnych członków** towarzystwa. Komitet w osobach pp. Bogdańskiego, Siekiery, Częstochowskiego, Sokołowskiego i Wojciechowskiego dołożył wszelkich starań, aby zabawa się udała. Dla bezrobotnych oddano czysty zysk w kwocie 262 zł 70 gr.

Bezrobotni pracownicy gastronomiczni składają serdeczne podziękowanie p. Jankowiakowi za bezpłatne użyczenie sali „Strzelnicy" na zabawę oraz następującym firmom za dary: Browarowi Bydgoskiemu, Browarowi Braci Brauer, pani Mellerowej (restauracja 3-go Maja) oraz pp. Kulpie i Żółkiewiczowi i wszystkim którzy dopomogli.

Stan wody w Wiśle w dniu 8 marca: Płock 0,70; Toruń 0,58; Fordon 0,54. Chełmno 0,52; Grudziądz 0,66; Korzeniewo 0, 71; Piekło —0,01; Tczew —0,39; Einlage 1,96; Schiewenhorst 2,16.

— **Ofiary złożone dla kuchni ludowej.** III. komisarjat P. P. (z konfiskaty) 13 funtów wyrobów mięsnych i 3 funty sadła, p. Chwiałkowski 77 funtów wyrobów mięsnych, p. Łyskawa 258 funtów mięsa wołowego i 148 funtów mięsa wieprzowego, p. Uliński 5 bochenków 3-funtowego chleba, p. Kunkiel 5 boch. 3-funt. chleba, p. F. Ziółowski 10 skrzynek sera, p. Mączkowski 131 funt. mięsa, p. Nowak 5 ctr. węgla, p. Sommer 16½ funta łoju, p. Behrendt 50 f. kawy słod. i 50 f. owocu suszonego, pp. Bracia Szulc 100 f. mięsa wołowego, p. Loose 100 f. grochu, p. Burzyński Andrzej 2 mtr. drzewa, p. Jóźwiak Feliks 50 f. fasoli, p. Zimoch 100 f. grochu, p. Łuczkowski 400 f. fasoli, Drukarnia Kupiecka druki w kwocie 36 zł, 15 Wlkp. pułk artyl. polnej 6 ctr. grochu, 6 ctr. penczaku, 6 ctr. kaszy jęczmiennej, 6 ctr. kaszy jęczmiennej, 6 ctr. kapusty kiszonej, 2 ctr. mąki pszennej, 2 ctr. smalcu i 20 ctr. ziemniaków, p. Jasiński 27 bochenków 3-funt. chleba, firma „Panis" 30 bochenków 3-funt. chleba, p. Kunkiel Zygmunt 50 boch. 2-funt. chleba i 100 bułek, p. Głazik 13 bochenków 3-funt. chleba, Lloyd Bydgoski 4 ctr. ryżu i 32 funty kaszy, 61 p. p. Wlkp. — korpus oficerski — 86 boch. 3-funt. chleba, 3 ctr. kaszy, 4 ctr. grochu i 150 funtów smalcu, korpus podoficerski: 150 boch. 3-funt. chleba, 3 ctr. kaszy, 6 ctr. grochu, 1 ctr. cukru i 50 f. smalcu, p. Kunkiel Oswald 30 boch. 3-funt. chleba. — Wszystkim ofiarodawcom składam serdeczne podziękowanie. Bydgoszcz, dnia 21 lutego 1930. — **Dr. Śliwiński**, prezydent miasta.

Smutno mi Boże...

Tym — co trawestują
„Pana Tadeusza".

Smutno mi Boże w moim polskim kraju,
Gdzie dzwonią kłosy na pszenicznej glebie,
Gdzie tyle bogactw, tyle urodzaju
W nawozie partyj codziennie się grzebie...
Gdy głąb zawrotną bezeceństw otworzę
Smutno mi Boże...

Jako na szczęścia odejście się żali
Człowiecze serce — melancholji bliski
Patrząc na zawiść co nam duszę pali
U Wyzwolenia naszego kołyski,
Choć wiem, że kiedyś niebo ześle zorze,
Smutno mi Boże...

. . . .

Swobodni ciałem a duszą niewoli,
Przeżarci gniewem, nienawiścią struci,
Jak raby kroczym po ojczystej roli,
Co się z naszego zaślepienia smuci.
Ciągle nam bruździ jakaś Targowica,
Warcholstwo w Sejmie pod boki się wspiera;
Ci, co przed wrogiem pochylali lica,
Dzisiaj się w togę stroją bohatera.
Smutno mi Boże! Bo kiedyś przed laty,
Błądząc jak tułacz po rozłogach świata,
Sercem padałem na próg polskiej chaty
Wierząc, że kwieciu, co w mrokach oblata,
Potrzeba tylko pocałunków słońca,
Że duch tak mocny w kajdanach niewoli,
Gdy wolnym będzie to gwiazdy postrąca...
Dziś? To dziś właśnie dokucza i boli!
Wśród braci moich, w moim polskim kraju,
Gdzie dzwonią kłosy na pszenicznej glebie,
Gdzie tyle bogactw, tyle urodzaju
„Liberum veto" tak jak przedtem grzebie...
Choć wiem, że kiedyś niebo ześle zorze
Smutno mi Boże!

M. Szurło-Gorzelak.

Zmniejszenie ruchu kolejowego.

Podaje się do wiadomości, że w myśl rozporządzenia Ministerstwa Komunikacji z dnia 26. II. br. wstrzymuje się z dniem 8 marca br. aż do odwołania w obrębie D. O. K. P. Gdańsk bieg następujących pociągów pasażerskich: 1029 i 1030 na przestrzeni Bydgoszcz—Piła, pc.: 1331 i 1332 Kowalewo Pom. — Kowalewo Pom. Miasto, pc.: 3953 i 3954 Toruń Mokre — Lubicz K. Torunia, pc.: 45 i 46 Tczew—Gdańsk, pc.: 721 i 724 na odcinku Starogard—Chojnice pc. 1833 i 1834 Skórcz—Starogard, pc.: 3353 i 3354 Czersk—Skórcz, pc.: 4151, 4152, 4153 i 4154 Smętowo—Opalenie, pc. dla robotników 5524 i 5525 Gdynia—Strzebielino, pc.: 4431. 4432, 4443 i 4444 Gdask—Praust i pc.: 4326 i 4327 Tiegenhof—Simonsdorf.

W obrębie D. O. K. P. Warszawa: pc.: 131, 132, 142 i 146 Warszawa Gł.—Pruszków, pc.: 111 i 124 Warszawa Gł—Grodzisk, pc.: 327 i 320 Kaluszki—Łódź Fabr., pc.: 1011 i 1020 Częstochowa—Herby Nowe, pc.: 520 i 523 Zielkowice—Łódź Kaliska

W obrębie D. O. K. P. Radom: pc.: 417 i 418 Koluszki—Tomaszów i pc.: 623 i 624 Skarzysko—Ostrowiec.

W obrębie D. O. K. P. Poznań: pc.: 224 i 229 Bydgoszcz—Inowrocław, pc.: 729 i 748 Poznań—Leszno, pc. 2843 i 2854 Janowiec—Skoki, pc.: 1854 i 1855 Damasławek—Żnin, oraz pc.: 2633 i 2654 Barcin—Mogilno.

W obrębie D. O. K. P. Katowice: poc.: 1045 i 1046 Lubliniec Herby Śl., pc.: wycieczkowe 848 i 849 Rybnik—Orzesza.

W obrębie D. O. K. P. Kraków: pc.: 1238 i 1239 Żywiec—Sucha

W obrębie D. O K. P. Lwów: pc. 2215 i 2216 Lwów—Żółkiew, pc. 2246 i 2247 Lwów—Brzuchowice, pc.: 1421 i 1422 Rawa Ruska—Sokal, pc.: 1733 i 1734 Lwów—Skniłów i przewóz osob. w pc. tow. 2783 i 2788 Tarnopol—Zbaraż.

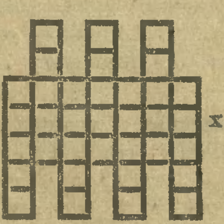
W obrębie D. O K. P. Stanisławów: pc. 3343 i 3344 Chodorów—Rohatyn i wycieczkowe 3119 i 3124 Stanisławów—Worochta.

Równocześnie wstrzymuje Dyrekcja Königsberg z dniem 15 marca br. bieg pc. motorowego 1006 i 1011, oraz pc. 1012 i 1019 na przestrzeni Marienwerder—Gardeja.

Nr. 53.

Kwadraty wypełnić literami; rzędy pionowe (z góry na dół czytane) i środkowy rząd poziomy (x x) utworzą wyrazy, mające łączność z teatrem:

a a a a a a a b c e e k k ł m m n o ó p r r r r s s t t t t t u y z.

Nr. 54.

Jedna i druga — straszna i dzika;
W piśmie je różni litera;
W jednej bezpiecznie taki pomyka,
Co drugą groźnie otwiera.

Rozwiązanie szarad.

Nr. 51: **sak, sęk, syk, sok.**

Nr. 52: **Ignacy, Wiktor, Gwidon, Damian, Ludwik, Antoni.**

Trafne rozwiązania nadesłali:

Miejscowe: T. Józefiak, Z. Wullert, H. Kurdelski, E. Kasprzak, S. Wodecki, M. Nowicka, U. Gregrowiczówna, J. Schmidtówna, T. Uliński, J. Gapiński, G. Olszewska, M. Pawłowski, J. Meyer, M. Rygielska, J. Plopówna, E. Uliński, E. Raszeja, J. Manet, J. Siuda, A. Siuda, K. Jasiekówna, B. Górska, Z. Górska, W. Siuda, G. Górska, H. Górska, L. Górska, H. Ursynowiczówna, M. Górska, S. Kłębowska, M. Napierałówna, A. Niemczewska, M. Poczekaj, M. Niemczewski, E. Krayer, A. Jóźwiakówna, L. Hoppówna, T. Stojaczyk, J. Stojaczyk, J. Kuminek, L. Czochański, J. Łepczyński, Z. Orłowski, E. Weyna, J. Wawrowski, H. Duch, W. Wilczyński, W. Zwoliński, E. Zwoliński, M. Borowiecka, L. Buczkowski, Ł. Kostkowska, I. Eliaszówna, J. Tatarkiewiczówna, W. Terlecki, E. Stryszewska, B. Ciaciuch O. Schulz, T. Leśniewska, J. Güntzel, E. Wolakówna, L. Dutkiewicz, W. Chudziński, T. Bartkowski, B. Wrońska, M. Mężydło, N. Kaminiecka, W. Burchardt, S. Rządkowski, J. Kielbichówna, B. Weyna, G. Zernelek, S. Porowski, B Górska, J. Bruska, M. Kowalska, J. Patalong, B. Niemczewski A. Różdżyński, A. Piaskowski, F. Lubański, A. Hejza, H. Piaskowska, F. Leśniewski, J. Krasicki, C. Woźny, F. Bogusławski, W. Parzysz, L. Dondajewski, F. Jabczyński, B. Jarzembska, E. Stołowski, Z. Śliwiński, E. Cichocki, K. Tabaczyński, E. Dominowski, O. Świtalski, J. Szmelc, T. Szmelc, Cz. Woźny, T. Bartkowski, J. Chrzan, E. Maternowski, Andrzejewski, B. Połaszewski, Z. Małdan, S. Gibas, L. Leśniewski, A. Jaranowski, H. Pietrzykowska, P. Saganowski, J. Niemczewska, J. Stepczyński, M. Kostkowska, J. Dominowski, W. Oczadły, J. Malicki, T. Poczekaj, W. Oczadlanka, H. Michalska, L. Umiński, K. Krakowski, B. Cieślewicz, M. Stepczyńska, Z. Kmera, B. Kostkowski, J. Leśniewski, E. Budzyński, Z. Bobowska, A. Koralukówna, K. Orchowski, W. Raciniewski, B. Podliński, R. Macięga, B. Książkiewiczówna, L. Gregrowicz, J. Stęszewska, F. Graetzer, L. Dutkiewicz, Z. Świtalski, **A. Glesmer**, B. Marciniakówna, L. Bona, J. Kordas, E. Glesmer, W. Cepłuchówna, B. Malak, A. Szefler, P. Potocki, F. Potocki, J. Gabrysia, M. Bielicki, H. Klappa, K. Jarzembski, B. Hoppe, B. Donajewski, J. Kiełbasa, J. Kaczmarek, A. Jaranowski, F. Urbański, J. Kozłowski, H. Zwolińska, J Hoppe, F. Szyperski, Z. Urbański, Z. Klębowski, Z. Andruszkiewicz, K. Patalong, B. Śliwiński, I. Lehmanówna, Z. Woźniewski, H. Stryszkówna, A. Jarzembski, G. Narenżanka, A. Chudziński, L. Rekowska, L. Miklaszewski, M. Nowicka, H. Stryszekówna, B. Ciaciuch, E. Aleksandrowicz, F. Szmelter, T. Walczak, J. Tatarkiewicz, F. Centkowski, R. Żytowin, J. Kowalski, Z. Schmidt, H. Suja, Z. Gliszczyński, Z. Cyrulik, W. Cichowski, J. Raczkowski, H. Iwańska, K. Raszyński, T. Pietrzykowski, S. Tulibacki, W. Mazurek, M. Nereżanka, L. Zatorska M. Borowiakówna, F. Czochańska, J. Wollmann, W. Turecki, E. Daroń, L. Miłoszewski, A. Wollmann, E. Doleżanka, Z. Gackowski, I. Zwolińska, K. Strzemeski, F. Kosicki, Z. Melcanówna, Z. Miłoszewski, S. Kwiatkowski, Z. Sztencel, I. Maniewska, H. Slabęcka, A. Kulpińska, T. Lorkowski, A. Karolewiczówna, E. Stachowiakówna, T. Gabrych, T. Siudek A. Ogrodowski, S. Czajkowski, M. Świdowski, Z. Podemska E. Spychalski, A. Wojdylak, F. Miniszewski, **A. Szalla**, W. Rutkowski, E. Rutkowski, A. Rutkowska, F. Lisiecki, B. Bogucki, L. Rządkowski, M. Chojnacki.

Z prowincji: S. Frankowski (Rynarzewo), M. Mikołajski (Poznań), **C. Miłoszewska (Radomno)**, M. Gapińska (Inowrocław), Z. Fischbach (Ostrów), S. Kulpińska (Fordon), S. Biskup (Inowrocław), M. Ginter (Klonowo), L. Gruss-Pozdrowiński (Grabowo), Ł. Stróżówna (Nakło), S. Pasiut (Prądy), Z. Gockowiak (Nakło), Z. Ilnicka (Nakło), W. Czarnecki (Skórcz), E. Krygiołka (Jachcice), B. Górski (Maksymiljanowo), K. Cyganek (Jachcice), A. Pierucki (Ślesin), I. Kurdelska (Łabiszyn), E. Kasprzakówna (Łabiszyn), L. Pawłowski, K. Pawłowski, **E. Pawłowski (Trzemeszno)**, S. Guth, F. Augustyniak, I. Augustyniak (Wydartowo), I. Maliszewska (Łubiszewo), M. Stracówna (Nakło), A. Redmanówna (Kruszyniec), Z. Frankowska (Rynarzewo), R. Plopówna (Inowrocław), J. Andrzejewska (Kcynia), W. Andrzejewska (Tuczno), S. Majewski (Nakło). E. Andrzejewska (Kcynia), S. Dawid (Margonin), B. Tomaszczyk (Nakło), M. Gradowska (Nakło), Helena Elminowska (Radomno), B. Dawid (Nakło). W. Bötgerowa (Poznań). W. Schmidt (Małociechowo), S. Grzesiński (Szubin), E. Zarembianka (Maksymiljanowo), K. Kolańczyk (Strzelce).

Nagrody w drodze losowania otrzymali:

I) **Alojzy Szalla, Bydgoszcz,** Lubelska 26 (Zane Grey: **„Rzeka opuszczenia"**).

II) **Czesława Miłoszewska, Radomno,** pow. Lubawa (Zane Grey: **„Newada"**).

III) **Alfred Glesner,** Bydgoszcz, Grunwaldzka 151 (J. I. Kraszewski: **„Brühl"** — 2 tomy).

10) **Edmund Pawłowski, Trzemeszno,** (H. G Wells: **„Przygody łowieckie w dziewiczych krajach"**).

Uwagi: **Rozwiązania szarad nadesłane po każdym czwartku włącznie, nie będą brane pod uwagę w czasie losowania o nasze cenne nagrody.**

Komunikat nr. 16 oddziału bydgoskiego.

1) **Zebranie kwartalne** odbędzie się **w niedzielę, 9 marca, o godz. 2,30** po poł. w dużej sali **„Pod Lwem"** (dawniej „Ognisko") przy ul. Marszaka Focha 71.

Po zebraniu **o godz. 3,15** wygłosi aktualny wykład p. red. Konrad Fiedler. Na wykład ten wstęp mają **również niecztonkowie,** sympatycy naszego ruchu.

2) Z powodu chwilowego wyjazdu prezesa oddziału, we wszystkich sprawach należy **zwracać się do sekretarza oddziału** (p. Kazimierz Małycha, redakcja „Gazety Bydg.").

3) Wszystkich urodzonych na b. terenie plebiscytowym, tam dawniej zamieszkałych i b. działaczy plebiscytowych prosimy o zgłoszenie się celem przekazania im deklaracji członkowskiej.

Zarząd Oddziału Bydgoskiego Zrzeszenia Rodaków z Warmji, Mazur i Ziemi Malborskiej.

Komuniści uciszyli się.

Wczorajszy dzień przeszedł naogół spokojnie; podszczuwane przez naganiaczy komunistycznych tłumy młokosów, nie urządzały żadnych zebrań, ani manifestacyj. Policja jednak nie dowierza temu pozornemu uciszeniu się i każdej chwili gotowa jest stłumić wszelkie zakusy komunistycznych wystąpień otumanionych i ogłupionych przez agitatorów młokosów. Jak już poprzednio bowiem zaznaczyliśmy, nie występują tutaj ci prawdziwi biedacy, obarczeni rodziną i cierpiący niedolę skutkiem bezrobocia, lecz młodzież, wystugująca się żydowsko-komunistycznym płatnym agitatorom.

Wczoraj rano policja ujęła 8 osób z grupy demonstrantów, których oddano do dyspozycji sądu.

Aresztowano dotychczas ogółem dwadzieścia kilka osób.

Do jakiego ogłupienia doszli już niektórzy z tych służalców komunistycznych, dowodzi fakt, że w ubiegłą środę, gdy jakiś malec-uczeń wyglądał oknem z gimnazjum humanistycznego, jeden z demonstrantów, przechodzących ulicą Grodzką, zwymyślał chłopca najordynarniejszemi słowy, nazywając go przytem „burżujem".

Wzywamy wszystkich robotników, którzy mają jeszcze w sobie jakąś iskrę polskiego uczucia, aby się opamiętali i przestali wysługiwać się tym, którymi już dzisiaj cały świat uczciwy pogardza.

SOKÓŁ ŻEŃSKI. Kurs robótek ręcznych odbędzie się w poniedziałek 11 bm. o godz. 7,30 wieczorem w sekretarjacie, z powodu zebrania plenarnego, które przypada na środę 13 bm. O liczny udział druhen uprasza Zarząd.

— **P. K. P. Kolejowa Przychodnia Lekarska Bydgoszcz.** W niedzielę, dnia 9 bm. dyżuruje lekarz kolejowy dr. Kubczak, ulica Marszałka Focha 8, telef. 17-42.

— **Na kuchnię ubogiej inteligencji** złożył p. inż. L. Stenzel 12 złotych zamiast biletów na zabawę „śledziową".

— **Asygnata na jeden centnar węgla** dla p. Łazarskiej, która została prawdopodobnie zgubiona, znajduje się w naszej redakcji. Odebrać ją można w godzinach urzędowych.

— **Turniej walk zapaśniczych.** W dzisiejszą sobotę, 8. bm. w wielkiej sali (wejście z frontu) u p. Kocerki **rozpoczyna się turniej** walk zapaśniczych, w którym występują atleci światowej sławy. Arbitrem turnieju jest dobrze już znany na gruncie bydgoskim zapaśnik p. Lubuśko. Bliższe szczegóły w afiszach.

Straszna tragedja na tle niesnasek rodzinnych.

Teść rzuca się z siekierą na zięcia.

Dnia 7 bm. miejscowość Niwy pod Bydgoszczą zaalarmowaną została strasznym wypadkiem, jaki zdarzył się w rodzinie Skonieczných, zamieszkałej w Niwach.

O godzinie 16 w domu Antoniego Skoniecznego, emerytowanego kolejarza, wynikła kłótnia między nim a jego zięciem Józefem Chłodą. W pewnym momencie Skonieczny **pochwycił siekierę i zadał nią Chłodzie kilka cięć w głowę oraz bił go obuchem po całem ciele.** Do Chłody, który padł pod razami teścia nieprzytomny na ziemię, zawezwano pogotowie ratunkowe, które odwiozło nieszczęśliwą ofiarę niesnasek rodzinnych do szpitala powiatowego na Bielawkach, w stanie nader groźnym, tak, że **słaba istnieje nadzieja utrzymania go przy życiu.** Skoniecznego policja aresztowała i odstawiła do dyspozycji sądu w Bydgoszczy.

— **Rewja warszawska** z znakomitym artystą Lopkiem-Krukowskim z „Qui pro Quo" przyjeżdża do Bydgoszczy tylko na **jeden** występ gościnny, w czwartek 13 bm. Rewja wynajęła salę kina „Oko" na cały wieczór dla siebie. Miejsca będą numerowane. Kino w ten dzień będzie nieczynne. Występ artystów warszawskich zapowiada się dla Bydgoszczy jako wydarzenie niecodzienne.

— **Znaleziony zegarek damski.** W Miejskim Urzędzie Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego zgłoszono znalezienie zegarek damski na paseczku. Prawo własności należy zgłosić w tymże urzędzie, ul. Grodzka 32, pokój nr. 13a.

— Ujęto 19 osobników za podburzanie do gwałtów ulicznych, 1 złodzieja, 3 awanturników, 1 rajfurkę oraz 2 niewiasty za przekroczenie policyjn[illegible] [illegible]yczajowe.

Kto wygrał na loterji?

W drugim dniu ciągnienia V klasy 20 polskiej państwowej loterji, padły wygrane na numery następujące:

Po **25 000 złotych** na n-ry: 48053 144699

Po **20 000 złotych** na n-ry: 59355 78429 193147.

Po **15 000 zł** na n-ry: 58562 122796.

Po **10 000 zł** na n-ry: 29844 72728 141216 155428.

Po **5 000 zł** na n-ry: 32624 57220 59225 165521 166832 181896

Po **3 000 zł** na n-ry: 35005 44076 48814 51637 53364 144557 150231 151201 162039 181973 190112.

Po **2 000 zł** na n-ry: 27350 34850 102881 104507 106758 135753 142041 155378 185532 197315 202858

Po **1 000 zł** na n-ry: 951 45355 50535 63148 64259 69181 100269 120093 131123 134745 140116 143397 175701 181866 203946.

Po **600 zł** na n-ry: 59640 74140 78276 78568 93508 94164 96754 97629 122350 124538 127378 131063 131895 134701 138070 140217 143949 147521 151118 156817 158850 159236 160218 161713 166380 168974 169287 171817 174732 175734 180315 188743 190260 190417 191038 195007 195140 195975 196535 201062 207085 207182 208548 209122 209268 209361.

Po **500 zł** na n-ry: 38 490 4482 6980 8531 12060 13913 15123 15542 16324 16419 16593 16790 17133 17565 22438 23284 24840 28833 31046 31319 32232 33976 37553 37715 39284 39330 40528 41130 42271 44551 48694 49154 60167 61995 66480 68249 68466 68729 70266 71917 72385 73185 74760 75434 76752 78069 78987 81209 84022 84026 86226 86801 88521 96107 100075 100477 101311 101333 101599 101919 103596 104570 104732 105566 106043 114061 114100 117711 121425 121579 129964 131947 133288 133682 133792 134444 134886 135365 135835 135949 137100 138670 139237 140549 141738 141781 142020 142709 146099 147348 147387 147468 147666 148014 150032 152699 158091 158803 158922 159238 159674 160242 162106 163584 164193 165301 166164 168067 169037 172495 173802 175335 175839 177399 177866 178066 178441 180076 180186 181743 182593 183255 184584 184634 185544 186629 188353 194581 197980 199200 199393 201863 203975 204151 208662 209401.

Klasa czwarta na linjach podmiejskich u nas pozostanie.

Warszawa, 8 3. (tel. wł.) Sprawa zniesienia klasy czwartej i pierwszej została załatwiona tylko częściowo. Ministerstwo komunikacji po zbadaniu sprawy powzięło decyzję zniesienia klasy czwartej tylko w pociągach dalekobieżnych. Pociągi lokalne w byłej dzielnicy pruskiej będą miały klasę czwartą, gdyż ludność wiejska wybierająca się na targi oraz robotnicy, odczuliby dotkliwie brak tej klasy.

Oddziały pierwszej klasy zniesione nie będą, aczkolwiek jest możliwe, że minister komunikacji skorzysta z prawa zniesienia pierwszej klasy na bocznych linjach przy słabej frekwencji.

Tydzień gospodarczy.

Podatki, tylko podatki! — Przed strajkiem kupców w stolicy. — Kobieto-Polko pamiętaj o perkalikach łódzkich! — Samowystarczalność gospodarcza w Polsce. — Traktat handlowy z Niemcami. — Rolnictwo oczekuje sanacji.

Porzućcie wszelką nadzieję, wy, którzy... liczyliście na wielką, szumnie zapowiedzianą przez rząd reformę podatkową. Wszyscy, a przedewszystkiem mieszczuch polski wie, że jest prawdziwym, dobrym obywatelem, gdyż często, ze łzami w oczach, płaci niezmiernie wysokie podatki. Wiedzą o tem też urzędy egzekucyjne, gdzie nigdy jeszcze nie było tak wielkiej ilości licytacyj, jak w ostatnich czasach. Wielkie hale w Warszawie, służące do umieszczenia przedmiotów zajętych przez władze podatkowe, wskutek niewypłacalności podatników, w krótkim czasie zostały tak bardzo zapchane zasekwestrowanemi meblami, towarami itp., że obecnie przewidziana jest rozbudowa tych hal, co pochłonie kilkanaście tysięcy złotych. Skoro tak, to trudno pomyśleć o reformie podatkowej, tembardziej, że smutną piosenkę zaśpiewał nam ostatnio p. minister Matuszewski. Zapowiedziane obniżenie stawek podatku obrotowego chwilowo nie nastąpi. Oczywiście nagła obawa o zbyt nadęty budżet i ewentualną niemożność pokrycia wydatków państwowych jest przyczyną cofnięcia danych przyrzeczeń. Gorzki zawód sprawił minister skarbu kupiectwu i rzemiosłu. Liczono bowiem z całą pewnością, że już teraz stopa podatku obrotowego dla handlu detalicznego będzie obniżona do 1 proc., zaś dla przemysłu nastąpi zbawienna ćwierćprocentowa obniżka. Tymczasem obecna redakcja noweli **odracza istotną reformę podatku obrotowego do 1 stycznia 1932 roku.** W ten sposób chybiony został główny cel reformy, polegający na przyjściu z doraźną pomocą życiu gospodarczemu w obecnem ciężkiem przesileniu. Jest jasne jak słońce, że w takich warunkach o kapitalizacji wewnętrznej nie może być mowy a kasy kupców i rzemieślników zawsze pozostaną puste. Odmowne stanowisko rządu w sprawie obniżenia podatku obrotowego, — poparte głosami stronnictw włościańskich wzamian za koncesje dane rolnikom — było **rzuceniem rękawicy naszemu kupiectwu.** Na znak protestu kupcy i rzemieślnicy warszawscy pozamykają we wtorek swe składy i warsztaty oraz w pochodzie demonstrować będą przed Sejmem. W innych miastach kupcy i przemysłowcy zapowiadają pójść za przykładem Warszawy.

Zagadnienie samowystarczalności gospodarczej dziś przy liczbie około 300,000 bezrobotnych jest bardziej aktualne niż kiedykolwiek. Wysuwa ono jako swój naczelny postulat popieranie wyrobów krajowych, aby własną usilną pracą tworzyć nowe wartości i kapitały, a obywać się bez pomocy zagranicy. Kto zajmuje się bliżej zagadnieniem pracy i produkcji w Polsce, spostrzegł zapewne z przerażeniem, **jak mało dotąd czyniono, aby pewne wyroby obce wypierać i zastąpić swojemi.** Nasz doradca finansowy p. Devey ostatnio znowu zwrócił uwagę na zbyt wielki przywóz towarów z zagranicy, a przedewszystkiem zaapelował do kobiet polskich, ażeby w pierwszym rzędzie kupowały i ubierały się w perkaliki łódzkie. Zupełnie słusznie! Tak mówił praktyczny i doświadczony Amerykanin, znający prawidła podniesienia dobrobytu w kraju drogą ograniczenia przywozu. Ale czy naprawdę kokieteryjna kobieta nowoczesna będzie w stanie wyzbyć się jedwabnych fatałaszków zagranicznych? Powinna — nakaz moralny każdej prawdziwej kobiety-Polki! Patrjotyzm gospodarczy górą! Weźcie sobie przykład panie od angielskiej kobiety. Mianowicie patrjotyczne Angielki zerwały wszelki kontakt z Paryżem, który wszechwładnie dyktuje prawa w dziedzinie mody (ostatnio niewygodnej i kosztownej długiej sukni), by jak najdalej posunąć samowystarczalność. Utworzyły one ze współudziałem mistrzów kunsztu krawieckiego w Londynie wspaniały magazyn garderoby, gdzie wykonywa się wszystko z krajowych materjałów. A więc. kupujcie tylko wyroby polskie: w Łodzi tysiące robotników czeka na zatrudnienie.

Nie można jednakowoż przeciwstawić się zdrowemu importowi towarów t. j. takich, których w kraju nie wyrabiamy. Istnienie współzależności gospodarczej państw nie da się zaprzeczyć. Nie można też się bawić w szowinizm gospodarczy. Idea samowystarczalności gospodarczej nie wyklucza nawiązania stosunków gospodarczych z Niemcami. Mimo długoletniej wojny celnej, wymiana towarów z Niemcami zajęła w naszym bilansie handlowym **pierwsze miejsce.** Rokowania handlowe polsko-niemieckie nareszcie pomyślnie zostały zakończone. Obawy co do podboju politycznego Polski przez zawarcie traktatu polsko-niemieckiego są niepłonne, gdyż nawiązanie normalnych stosunków gospodarczych z naszym sąsiadem może prędzej przyczynić się do dobrobytu, przedewszystkiem w naszych dzielnicach zachodnich. Sądzić można, że nastąpi większy dopływ tanich kapitałów i znaczne ożywienie tętna życia gospodarczego.

Wielkie nadzieje pokłada **rolnictwo** w urzeczywistnieniu „planu doraźnej pomocy dla rolnictwa" oraz umowy żytniej polsko-niemieckiej. Umowa zbożowa z Niemcami ma za cel wspólny wywóz żyta po oznaczonej cenie na rynki państw północnych. Wykluczy się więc temsamem wzajemne podbijanie cen w dół przez dotychczasowych konkurentów, skutkiem czego nie będzie więc obniżenia cen żyta. Umowa jest bardzo korzystna. Dla zażegnania kryzysu rolniczego rząd winien w pierwszym rzędzie udzielić rolnikom kredytów ulgowych dla przetrwania przednówka, bez konieczności sprzedaży zboża za bezcen.

A. K—ski.

Ostatnie wiadomości.

Warszawa, 8. 3. (tel. wł.) Dziś o godz. 4. odbędzie się posiedzenie plenarne Sejmu. Na porządku dziennym sprawa podatku przemysłowego od obrotu, ustawa o zgromadzeniach, wniosek w sprawie przedłożenia przez rząd ustawy ubezpieczeniowej i inne.

Warszawa, 7. 3. (Pat.) W godzinach popołudniowych p. prezes Rady Ministrów przyjął wiceprezesa komisji dla tranzytu i komunikacji przy Lidze Narodów Augusta de Vasconcelosa, byłego premjera Portugalji oraz długoletniego posła portugalskiego w Londynie.

Warszawa, 7. 3. (Pat.) W dniu 15. bm. p. minister przemysłu i handlu uda się na zaproszenie rządu czechosłowackiego do Pragi, celem wzięcia udziału w uroczystości otwarcia międzynarodowych targów praskich.

Gdańsk, 7. 3. (Pat.) Emisyjny bank gdański postanowił począwszy od dnia jutrzejszego, t. j. 8. bm. obniżyć swą stopę dyskontową z 6 na 5½%, zaś stopę lombardową z 7 na 6½%.

Wiedeń, 7. 3 .(Pat.) Rada związku zatwierdziła jednogłośnie układ haski, układy z Belgją i Polską oraz traktat pojednawczo-rozjemczy z Italją.

Genewa, 7. 3. (Pat.) Konferencja w sprawie kodyfikacji prawa międzynarodowego, zwołana przez Ligę Narodów zbierze się w Hadze w dniu 13. bm.

W Łodzi zamknięto fabrykę Eiserta.

Łódź, 8. 3. (tel. wł.) Wczoraj zamknięto fabrykę włókienniczą Eiserta, zatrudniającą 1000 osób. Tło sprawy było następujące: Przed dwoma dniami z polecenia inspektora pracy dyrekcja wywiesiła w jednej z hal tablicę z regulaminem kar. Robotnicy zaprotestowali i grozili porzuceniem pracy na przeciąg czterech godzin. W odpowiedzi na strajk dyrekcja fabrykę zamknęła.

Komunistów gdańskich zlano zimną wodą.

(Pat.) Pomimo zakazu policji gdańskiej, partja komunistyczna usiłowała urządzić zarówno w Gdańsku jak i w wielu miejscowościach na prowincji demonstracje, które jednak wszędzie udaremnione zostały przez policję. W kilkunastu punktach zarówno w Gdańsku jak i na prowincji przyszło do ostrych starć z policją, która posługiwała się pałkami gumowemi i białą bronią, oraz sikawkami strażackiemi, które okazały się bronią najskuteczniejszą. W czasie bójki rannych zostało 6 policjantów, w tem 1 ciężko. Również po stronie demonstrantów było kilka osób rannych.

Straszna katastrofa w kopalni.

Charlotten Rois, 7. 3. (Pat.) W kopalni węgla w Martine nastąpił wybuch gazów węglowych, wskutek którego 10 górników zostało zabitych, 11 odniosło rany.

Komunistyczna heca nie miała powodzenia w Poznaniu.

Nieudały wiec PPS - lewicy na placu Bernardyńskim.

Zapowiadany na czwartek ub. popołudniu wiec PPS-lewicy na placu Bernardyńskim (w związku z demonstracjami komunistycznemi na całym świecie) skończył się zupełnem fiaskiem. Zamiast „marszu głodnych i bezrobotnych“ odbył się marsz kilkudziesięciu osobników na komisarjat. Drobne grupki demonstrantów zebrały się po raz pierwszy około godz. 5 popołudniu, ale natychmiast zostały rozproszone przez policję. Następnie zebrał się około godziny 6 większy tłum na Wielkich Garbarach. Oddział policji konnej przypuścił szarżę na zebrany tłum. Ulica opustoszała momentalnie. Przy tej okazji aresztowano kilku bardziej agresywnych osobników. Słowem — demonstracja skończyła się na paru utarczkach słownych między policją a przechodniami. Dodać trzeba, że większa część zebranych „demonstrantów“ składała się z żądnych sensacji gapiów.

Dowiadujemy się, że w związku z wczorajszemi zajściami aresztowano znaną „działaczkę“ radykalną, p. Ratajczakową, radną miejską.

Wybory w Gnieźnieńskiem z początkiem czerwca.

Z Warszawy donoszą: jedna z agencyj prasowych podała wiadomość, iż, wybory w okręgu gnieźnieńskim odbędą się prawdopodobnie w niedzielę, 1 czerwca. Rozporządzenie ministra spraw wewn. w tej sprawie ma się ukazać 17-go bm.

Spadł z drzewa, łamiąc sobie obie ręce.

Strzelno, 8. 3.

Ze Strzelna donoszą: Kazimierz Rogoziński ze Strzelna, chcąc matce swej, która mu przyniosła obiad, uzbierać suchych gałęzi, wszedł na drzewo i spadł z wysokości 15 metrów, łamiąc sobie obie ręce. Samochodem przewieziono go do szpitala.

Śmierć samobójcza książkowego w Tczewie.

Z **Tczewa** donoszą: targnął się na swe życie niej. F. Grabowski, książkowy tczewskiego Zarządu Dróg Wodnych. Denat strzelił do siebie z rewolweru i wkrótce zmarł. Przyczyną rozpaczliwego kroku były niedokładności w kasie, wskutek czego zmarły był bardzo zdenerwowany już od grudnia ub. r.

Trzeci koncert polski w Berlinie.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 8. 3. W sobotę wieczór odbędzie się staraniem towarzystwa Opieka Polska w Berlinie trzeci w obecnym sezonie koncert muzyki polskiej. Udział weźmie **primadonna opery poznańskiej Zofja Fedyczkowska,** która odśpiewa wyłącznie utwory kompozytorów polskich, m. in .Nowowiejskiego i Różyckiego. Pozatem wystąpi na koncercie znany wiolonczelista polski **Kazimierz Wiłkomirski.** Wśród kolonji polskiej oraz melomanów berlińskich i zagranicznych panuje duże zainteresowanie koncertem. **B.**

Budżet — wyrazem ucisku podatkowego.

Chadecja nie ma do min. oświaty Czerwińskiego zaufania.

Warszawa, 7. 3. (PAT) W Senacie przystąpiono do dalszej dyskusji ogólnej nad preliminarzem budżetowym.

Senator Koerner (żyd) stwierdził, że dochody w budżecie są preliminowane **za wysoko wobec sytuacji gospodarczej.** Mówca wytyka ciężary podatkowe z powodu utrzymywania przez państwo przedsiębiorstw; domaga się podziału zasiłków nie tylko na rolnictwo, lecz także na **drobny handel i rzemiosło.** Mówca oświadcza, że **budżet jest wyrazem ucisku podatkowego.**

Senator Kopciński (PPS) krytykuje ostatni system rządów pomajowych; oświadcza, że klub jego głosować będzie za budżetem i zaznacza, że klub jego wierzy, iż kierownictwo narodu nie może być, jak się wyraził, wydzierżawiane żadnej najbardziej autorytatywnej grupie, albo człowiekowi.

Senator Hasbach omawia kryzys gospodarczy, krytykuje politykę rządu, w szczególności do mniejszości narodowych, wskazując m. in., że ustawa o reformie rolnej jest tak stosowana, że służy do pomniejszenia stanu posiadania własności niemieckiej.

Senator Thullie (Ch. D.) oświadcza imieniem klubu, że głosować będzie za budżetem. Ubolewa, że nie znalazły się pieniądze na zwiększenie poborów urzędniczych, wnosi rezolucję, wzywającą rząd, aby przy nowym rozdziale mandatów kolonjalnych w Lidze Narodów starał się uzyskać **kolonję również dla Polski;** domaga się wniesienia projektu ustawy o budowie mieszkań; krytykuje kurs, panujący w Ministerstwie Wyznań Rel i Ośw. Publ. i stwierdza, że **klub Ch. D. nie może mieć do tego ministra zaufania.**

Senator Kulerski (Piast) uważa budżet za nierealny, apelując do rządu o niewyzyskiwanie uchwalonych kredytów, ale o oszczędności. Mówca krytykuje działalność wojewody pomorskiego i wyraża się krytycznie o umowie likwidacyjnej z Niemcami.

Obrażeni ministrowie.

Przedstawiciel Stronnictwa Chłopskiego użył w Senacie „mocnych“ słów.

Warszawa, 7. 3. (PAT) Na posiedzeniu popołudniowem Senatu marszałek Szymański, uczcił 80-tą rocznicę urodzin prezydenta Czechosłowacji, Tomasza Massaryka.

Przemówienie swe marszałek zakończył okrzykiem: „Niech żyje długie lata prezydent Tomasz Massaryk“, co Izba przyjęła hucznemi oklaskami.

Następnie przystąpiono do dalszej rozprawy budżetowej. Sen. Szafranek (Str. Chłop.) bardzo ostro krytykował obecny system rządzenia. M. in. użył takiego zwrotu: **„Tak państwem — panowie wojskowi i profesorowie — rządzić nie można, bo państwo to nie wasz folwark dochodowy“** na co p. premjer Bartel z ław rządowych odparł: „Co to znaczy folwark dochodowy — do kogo się to odnosi? protestuję przeciw temu“.

Sen. Szafranek odrzekł — nie do pana. Wówczas **p. premjer Bartel uderzając w pulpit** oświadczył: „Mówił pan o rządzie, ja protestuję przeciwko temu“.

W tej chwili obecni na sali p. premjer, min. Józewski, min. Janta-Połczyński oraz wiceminister Wysocki o**puścili salę obrad.**

Marszałek zabrawszy głos oświadczył co następuje: Każdemu senatorowi przysługuje prawo krytykowania rządu, ale **nie wolno mu ubliżać, nie wolno mu wyrażać się o państwie polskiem tak, jak to uczynił senator Szafranek,** albowiem porównywanie państwa polskiego z folwarkiem dochodowym nie licuje z powagą Izby, dlatego **marszałek przywołuje senatora Szafranka do porządku.**

Zakończono rozprawę ogólną, a przystąpiono do dyskusji szczegółowej.

Rabini uciekają z Rosji.

(m) Prześladowania rabinów w Sowietach z każdym dniem wzmagają się, a częściowo nawet przypominają czasy inkwizycji. W wielu miastach zmuszeni są oni porzucać swoje gminy i uciekać z Sowietów. Wśród tych, którzy uciekli i którzy muszą się ukrywać, są znane osoby w świecie żydowskim, jak np. rabin Medalje z Witebska i rabin Abramski ze Słucka. Na rabina Medalje nałożyli podatek w sumie 2000 rubli, a kiedy zapłacił ten podatek, dowiedział się, że przygotowują względem niego inne represje. Z tego powodu musiał uciec z Witebska, gdzie pozostawał rabinem 22 lata. Medalje ma teraz lat 60. Jego rodzina, jak również rodzina Abramskiego została się bez wszelkich środków do życia.

W innych miastach rabinów siłą zmuszają do wstępowania w związki bezbożników i podpisywania bluźnierczych deklaracyj, które drukują następnie w „Bezbożniku“. Zwykła metoda, jaką stosują względem opornych rabinów, jest następująca: rabina oskarżają w jakimkolwiek występku kontrrewolucyjnym, powołując się na fałszywe zeznania świadków. Zatem nakładają ogromne podatki na nich i wypędzają wraz z rodzinami z ich własnych mieszkań, nie oszczędzając przytem ani kobiet, ani chorych, ani dzieci. Względem tego, kto okaże pomoc rodzinie rabina, stosują władze sowieckie ostre represje.

Zgon powieściopisarza angielskiego.

Z Londynu donoszą o śmierci powieściopisarza angielskiego D. H. Lawrence, który od pewnego czasu był chory i mieszkał w Vence na Riwierze.

Umowa polsko-gdańska w sprawie kontroli artykułów żywnościowych.

Podpisaną została przez min. Strassburgera ze strony polskiej i sen. Jevelowsky'ego ze strony Gdańska umowa polsko-gdańska, dotycząca kontroli artykułów żywnościowych. Na podstawie umowy Gdańsk wprowadza ustawę, dotyczącą akcji żywnościowej i odpowiadającą ustawie polskiej.

Notowania Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 7. 3. 1930 roku.
płacono za 100 kg. w zł.

Towar	Cena
Żyto	16,25—16,75
Pszenica	33,00—32,00
Jęczmień przemiałowy	19,00—18.50
Jęczmień browarowy	21,50—23,50
Owies	16,50—15,50
Mąka żytnia 70 proc.	00,00—29,00
Mąka pszenna 65 proc.	50,50—54,50
Mąka żytnia 65 proc.	00,00—00,00
Otręby żytnie	12.00—11,00
Otręby pszenne	15,00—14,00
Wyka latowa	25,00—27,00
Peluszka	23, 0—2 ,00
Rzepak	00,00—00,00
Groch polny	26,00—29,00
Groch Viktorja	28,00—33,00
Groch Folgera	26,00—29,00
Ziemniaki fab. franco fab.	00—00 gr. 1 kg.

Ceduła urzędowa giełdy pieniężnej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 7 marca 1930 roku.

Papier	Kurs
5% Pożyczka konwersyjna	51,50— 00,00
8% dolawe listy Pozn. Ziemstwa Kredyt.	94,00—00,00
4% listy zastaw. Pozn. Ziemstwa Kredyt.	039.50 — 40,00
Bank Polski I. em.	000,00—164,00
Dr. Roman May I em.	57,00— 58,00
„Unja“ (dawniej Ventzki) I em.	00,00— 67,00

Tendencja: Utrzymana.

Giełda warszawska

dnia 7 marca 1930.
Papiery Państwowe i obligacje

Papier			
4-proc. poż. inwest.	000,00	126,00	127,50
5-proc. poż. premj. dol.	074,25	000,00	000,00

Akcje w złotych:

Akcje	Kurs
Bank Polski	165,25—165,50
Bank Zw. Sp. Zarob.	00,00— 78,50
Łazy	04,25—000,00
W. T. Węgla	050,00—050,50
Lilpop	24,00— 24,25
Modrzejów	00,00— 12,25
Starachowice	20,75— 21,00
Haberbusch	106,00—107,00

Bank Polski płacił dnia 8 marca za:

Waluta	Kurs
dolary amerykańskie	8,85—8,86
funty szterlingów	43,19½
franki szwajcarskie	171,87
franki francuskie	34,76½
marki niemieckie	212,04
guldeny gdańskie	172,63
szylingi austrjackie	125,10
liry włoskie	46,54
korony czeskie	26,32½

Firma St. Szukalski

Bydgoszcz, płaciła w ostatnich dniach za:

Towar	Cena
Koniczyna czerwona	100—130
Koniczyna biała	150—240
Koniczyna szwedzka	200—160
Koniczyna żółta w łuskach	160,00—200,00
Koniczyna żółta	060—065
Inkarnatka	190—220
Przelot	080—100
Tymotkę	40— 35
Rajgras krajowy	090—110
Seradelę	18— 20
Wykę latową	24— 25
Wykę zimową	50— 60
Peluszkę	23— 24
Groch polny	26— 28
Groch Wiktorja	33— 28
Gorczycę	50— 60
Rzepak	80— 75
Rzepik letni	80— 75
Siemie lniane	70— 80
Konopie	070— 80
Proso	40— 50
Tatarke	24—026
Mak biały	130—120
Mak niebieski	100—120
Łubin niebieski siewny	20— 22
Łubin żółty siewny	22— 19

wszystko za 100 kg.

„Gospodarz, który nie znosi radja".

Sprostowanie.

Na podstawie § 11 ustawy prasowej uprzejmie proszę Szanowną Redakcję o wydrukowanie sprostowania na notatkę umieszczoną w „Dzienniku Bydgoskim" z dnia 4 marca br. pt. „Gospodarz, który nie znosi radja".

Otóż zaznaczam, że nieprawdą jest, jakoby p. Buczak miał odemnie zezwolenie na zainstalowanie radja na dachu mego domu, natomiast prawdą jest, że p. radca Buczak pozwolił sobie antenę radjową umieścić pokryjomu na dachu mego domu wyrządzając szkody. Co się tyczy „nie znosi radja" i „uprzedzeń do radja" to w danym wypadku mylnie sądzi autor notatki, bo mam radjo nawet u siebie w kinie.

F. Junosza Piotrowski,
właściciel domu przy ul. Cieszkowskiego 8 a—9.

— **Koncert na chleb dla bezrobotnych.** Jak już donosiliśmy, koncert na chleb dla bezrobotnych odbędzie się w niedzielę, dnia 9. bm. o godzinie 8 wiecz. w sali gimnazjum im. Kopernika. Łaskawy współudział przyjęły panie: Marta Jankowska (skrzypce), Zofja Majewska (śpiew) Jadwiga Kopijowska art. T. M. (deklamacja) i Anna Rehbein (śpiew) oraz panowie: Czyżewski Bernard (śpiew), Iwański Jan (śpiew) i Kulecki Karol (fortepian). Bilety wcześniej nabywać można w księgarni i składzie nut p. J. Idzikowskiego przy ulicy Gdańskiej — w dzień zaś koncertu wieczorem przy kasie wejściowej.

— **O. P. N. „Gwiazda".** Dnia 9. bm. odbędzie się drugi bieg trójkowy na 1500 mtr. na Wilczaku i to dla biegaczy do 18 lat. Zbiórka zawodników nie- i stowarzyszonych w dniu 9. bm. o godz. 7,30 przed poł. Zapisy niestowarzyszonych na miejscu w Domu Katolickim na Wilczaku ul. Miedza.

PROGRAM W KINACH.

CORSO. Dziś i w niedzielę po raz ostatni potężny dramat p. t. **„Robin Hood"** (Robin z lasu). Główną rolę odtwarza, człowiek o stalowych mięśniach i kociej zwinności słynny Douglas Fairbanks. Nadprogram komedja p. t. „Podróż z przygodami". Pocz. dziś o 6,30, w niedzielę o 2,30.

KRISTAL. Dziś Harry Liedtke jako **„Rywal własnego syna"**, przezabawna historja ojca, wdowca, konkurującego do narzeczonej syna. Świetna gra, wystawa, moc pomysłowych scen rozbrajają najsmutniejszego. Poza tem farsa dwuaktowa i obraz lotniczy p. t. „Podniebny szlak".

MARYSIEŃKA. Dziś premjera promiennego filmu z życia kadetów p. t. **„Wiosenna parada"** z bohaterką z „4 djabłów" Nancy Drexel w roli głównej.

NOWOŚCI wyświetla w dalszym ciągu ładny dramat p. t. **„Męka milczenia".** Akcja żywa i niezwykle interesująca. W roli detektywa występuje sławny Donald Calthros. Nadprogram „Riviera" w swej okazałości.

OKO wyświetla w dalszym ciągu wspaniały komedjo-dramat p. t. **„Mój ideał — to blondynka"**, a na scenie występy rewji warszawskiej „Maski" z Lubiczem na czele.

PAW dziś i w niedzielę wyświetla nieodwołalnie ostatni raz przepiękny dramat wschodni p. t. **„Szeik Fazil".** W rolach głównych para pięknych kochanków Charles Farrel i Greta Nissen. Film naprawdę godny obejrzenia. Na scenie występy artystów cyrkowych.

WOJSKOWE wyświetla wspaniały film pt. **„Jeden przeciw dziesięciu"**, potężny dramat z życia osadników amerykańskich. Nadprogram komedja i tygodnik. Początek seansów 8. bm. o godz. 7 i 9, a dnia 9. bm. o godz. 4, 6 i 8.

O. P. N. „Gwiazda". Zebranie miesięczne w sobotę, dnia 8. bm. w salce przy kościele św. Trójcy o godz. 19,30.

Kalendarzyk zebrań Ch. D.

Zebranie Koła Ch. D. Fordon odbędzie się w niedzielę, dnia 9. bm. w lokalu p. Krygiera przy Rynku. Referent przybędzie z Bydgoszczy. W zebraniu mogą brać udział członkowie i przez członków wprowadzeni goście.

* * *

Zebranie Koła Ch. D. Rynarzewo odbędzie się w niedzielę, 9. bm. o godz. 5 po poł. w lokalu p. Banacha. Referent przybędzie z Bydgoszczy. O liczny udział prosi Zarząd.

Z życia towarzystw.

K. S. „Brda". Zebranie zarządu dziś w sobotę, o godz. 5 w lokalu p. Kamińskiego. Zebranie miesięczne o godz. 7. Komplet I i II drużyny pożądany.

S. M. P. „Orzeł" urządza w dniu 9 marca b. r. bieg reklamowo-propagandowy na dystansie 5500 m. po ulicach Czyżkówka. W biegu udział brać mogą wszyscy mieszkańcy naszej parafji. Zgłoszenia z wpisowem 0,50 zł przyjmuje do dnia 8. bm. godz. 8 wiecz. w salce przy kościele, kierownik biegu Z. Wiciński. Zbiórka zawodników w niedzielę przed kaplicą o godz. 11,30.

Zebranie organizacyjne Tow. gimn. „Sokół" Zimne Wody. Dnia 9. bm. o godz. 15 odbędzie się zebranie organizacyjne w lokalu p. Komarnickiego, ul. Toruńska 112, celem założenia **żeńskiego Tow. gimn. „Sokół".** Zaprasza się wszystkie panie Małych Bartodziej i Zimnych wód na powyższe zebranie.

Tow. Powst. i Woj. Wilczak - Okole. Plenarne zebranie w poniedziałek dnia 10. bm. o godz. 6 w lokalu p. Klemerta przy 4 śluzie.

„HALKA". Odtąd lekcje śpiewu odbywać się będą w poniedziałki i czwartki o godzinie 20 w lokalu „Pod Lwem", ul. Marsz. Focha.

S. M. P. „Brzask". W niedzielę zbiórka do wycieczki przy Strzelnicy, ul. Toruńska o godzinie 2 po poł.

Kat. Tow. Rob. Polskich przy kościele św. Trójcy urządza w niedzielę, dnia 9. bm. o g. 18 w sali Strzelnicy (ul. Toruńska, przedstawienie amatorskie p. t. „Genowefa". O liczny udział miejscowego obywatelstwa prosi Zarząd.

Okręg Stow. Młodzieży Polskiej. W najbliższą środę odbędzie się zebranie zarządów w sali przy kościele św. Trójcy o godz. 19. Ważne sprawy nowego zarządu okręgowego. W niedzielę, o godz. 1,30 fotografja nowego i starego zarządu okręgowego u p. Wojuckiego.

S. M. P. „Promyk". Zebranie plenarne oddz. starsz. w niedzielę 9. bm. o godz. 4. Próba teatralna o godz. 10 przed poł. w ognisku

K. K. S. „Sparta". Dnia 9. bm. wyjazd I. druż. do Inowrocławia. Zbiórka o g. 12,30 na dworcu.

Stow. Pań Pracujących w handlu i konfekcji. Zebranie dnia 10. bm. o g. 19 w biurze parafj. przy kościele św. Trójcy.

K. S. Legja Jachcice. Zebranie miesięczne dnia 8. bm. o godz. 19,30 w lokalu p. Orczykowskiego.

Zawody II. druż. w niedzielę o g. 13,30 na Jachcicach.

Tow. Ośw. Relig. pod opieką św. Ignacego. Zebranie dnia 9. bm. o godz. 14 w sali p. Kleinerta przy 4 śluzie.

Stow. Katol. Abstynentów Bydgoszcz - Bielawy. Dnia 9. bm. o godz. 14 odbędzie się w sali zakładu księży misjonarzy zebranie plenarne z odczytem ks. Gieszczykiewicza: „O organizacji naszego stowarzyszenia".

Tow. Powst. i Wojaków Macierz. W niedzielę, 9. bm. o godz. 17 odbędzie się pogrzeb śp. żony druha Arczyńskiego. Zbiórka wszystkich członków o godz. 16,45 przy ul. Bocianowo 40.

O. P. N. Sokół V. II. druż. dnia 9. bm. o g. 2 zawody na boisku K. K. S. „Sparta".

Cech Fryzjerów i Perukarzy. Drugi kurs przygotowawczy do egzaminu mistrzowskiego rozpoczyna się 10. bm., zapisy przyjmuje kol. Chopcia ul. Warszawska 22.

---

†

Dnia 6 bm. po krótkiej, lecz bardzo ciężkiej chorobie, opatrzona Sakramentami św., zakończyła doczesny swój żywot moja kochana siostra

ś. p. z Tomaszewskich

Pelagja Damska

Pogrzeb z domu żałoby Bocianowo 10 na cmentarz Serca Jezusa, w niedzielę, 9 marca o godz. 2 popoł.

Msza św. żałobna za jej duszę we wtorek, o godzinie 9-tej rano w kościele Serca Jezusa.

Czcigodne Duchowieństwo prosi o Memento

6031 **X. C. Tomaszewski, C. S. Sp.**

---

†

Dnia 6 marca zasnął w Bogu po ciężkich lecz długich cierpieniach zaopatrzony Sakramentami św. mój najdroższy mąż, nasz kochany i dobry ojciec, teść i dziadek ś. p.

Feliks Tobolewski

w 72 roku życia, o czem donosi w ciężkim smutku pogrążona **Żona i dzieci.**

Eksportacja drogich zwłok odbędzie się dnia 10 marca o godz. 8½ przy ul. Ks. Skorupki 16. do kościoła M. B. N. P. na Szwederowie, na nabożeństwo żałobne a następnie pogrzeb. (5956

---

†

Dnia 6 bm. o godz. 9-tej zasnęła w Bogu po długiej i ciężkiej chorobie, opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św. moja najukochańsza żona, nasza najdroższa, nigdy niezapomniana matka, siostra, teściowa i babka ś. p.

z Skomskich

Petronela Arczyńska

w 58 roku życia, o czem donosi w smutku pogrążony **Mąż z dziećmi i rodzina.**

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę o godz. 5-ej popoł. z domu żałoby ul. Bocianowo 40 na cmentarz parafji Serca Jeznsowego. Msza św. żałobna odbędzie się w poniedziałek, dnia 10 bm. o godz. 8-mej. (6048

Serdeczne Bóg zapłać składam Przew. Ks. Proboszczowi Skrzypińskiemu z Wyrzyska, Ks. Degórskiemu z Osieka, siostrom miłosierdzia, krewnym, znajomym i tym wszystkim, którzy oddali ostatnią przysługę w odprowadzeniu zwłok na wieczny spoczynek mojej drogiej matki ś. p. **Elżbiety Boy** z Toczkowskich.

Klara Ida Boy
córka

Nakło, Wyrzysk, 7 marca 1930 r. (6122

---

†

Dnia 6-go bm. zmarł po ciężkich cierpieniach opatrzony Sakramentami św. mój najdroższy mąż, nigdy niezapomniany ojciec, teść i dziadek

ś. p.

Franciszek Drewa

w 66 roku życia, o czem donosi w nieutulonym smutku pogrążona **RODZINA.**

Bydgoszcz, dnia 7. III. 1930 r.

Pogrzeb odbędzie się dnia 10-go bm. o godzinie 4-tej po południu z domu żałoby, ul. Kościnszki 8. (F3382

Podziękowanie.

Wszystkim którzy uczcili pamięć drogiego męża mego **Pawła Zakierskiego** mistrza ślusarskiego przez udział w pogrzebie a w szczególności Przewielebn. X. Preissowi, X. Heimanowi i X. Kaluschke składam na tej drodze serdeczne **Bóg zapłać!** **Żona z rodziną.**

Zarazem podaję do wiadomości, że nadal prowadzę po śmierci mego męża Pawła Zakierskiego, mistrza ślusarskiego warsztat ślusarski przy ul. Gdańskiej 54 i proszę o łask. poparcie.

6056) **Anna Zakierska,** wdowa.

---

†

Dnia 8-go bm. o godz. 2 w nocy zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., moja najukochańsza żona i nasza mamusia

ś. p.

Teodozja Frankowska

w 50 roku życia, o czem donosi w ciężkim smutku pogrążona **Rodzina.**

Pogrzeb odbędzie się dnia 11-go b. m. o godz. 3 z domu żałoby, Nakielska 95. (6070

Najnowszy i udoskonalony 6-cylindrowy 50 KM.

samochód ciężarowy Overland-Whippet

nośności 1½ ton

posiada 7 razy łożyskowany wał korbowy przedłużoną, szerszą oraz wzmocnioną ramę, hamulce na 4 koła, wzmocnione pneumatyki cena podwozia franco Poznań **zł. 9.950.—**

Samochody osobowe

4-cyl. 10/45 KM. z karoserją 4 osobową krytą wykonanie luksusowe **zł. 12.500.—**

6-cyl. 12/50 KM. z karoserją 4 osobową krytą wykonanie luksusowe **zł. 14.500.—**

Prosimy żądać szczegółowych ofert oraz nieobowiązujących do kupna jazd próbnych.

„BRZESKIAUTO" Sp. Akc. POZNAŃ

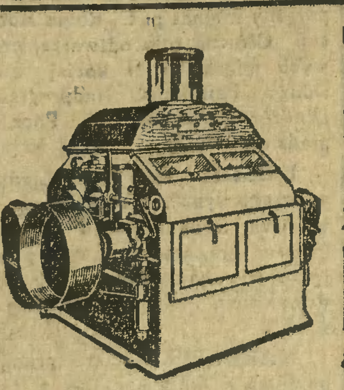
ulica Dąbrowskiego 29, telefon 6323, 6365

Zastępstwo rejonowe K. ŚMIGIELSKI Bydgoszcz, ul. Dworcowa 32.

(4555)

WAŻNE DLA PP. MŁYNARZY!

NAJWIĘKSZA W KRAJU

FABRYKA MASZYN I URZĄDZEŃ MŁYNSKICH

pod firmą:

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE

Inż. Fr. PAŁASZEWSKI Sp. Akc.

Łódź, ul. Zakątna nr. 39. Tel. 131-11.

Posiada na składzie i dostarcza:

Produkcja masowa!!

POSTAWY WALCOWE pojedyncze i podwójne

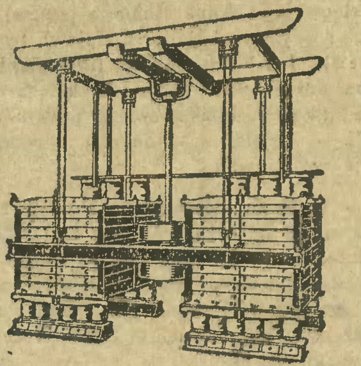
ODSIEWACZE PŁASKIE (plansychtry) 2,3,4,5 i 6-cio działowe

ŁUSZCZARKI, FILTRY, TARARY, TRYJERY

ELEWATORY, APARATY MAGNETYCZNE

WAGI AUTOMATYCZNE, maszyny do pakowania mąki i do czyszczenia kaszek pszennych.

TURBINY FRANCIS'a

Gaza jedwabna marki „Dufour". Wszelkie przyrządy i artykuły młynarskie.

Z zapytaniami prosimy zwracać się do naszego przedstawiciela

p. Zygmunta Wińskiego

Bydgoszcz, ul. Grodzka 17, róg Mostowej.

4006

KOKS POGAZOWY

w pierwszorzędnych gatunkach

SIARCZAN AMONOWY

o zawartości 20—22% azotu

BENZOL MOTOROWY

biały i żółty

sprzeda w większych i mniejszych partjach po cenach zniżonych

BYDGOSKA GAZOWNIA MIEJSKA

Jagiellońska 38. (4268) Tel. 630, 631, 2235.

Bezpłatnie!

Czytelnikom „Dziennika Bydgoskiego"!

Redaktor Szyller-Szkolnik (autor prac naukowych), określa charakter zdolności i przeznaczenie bezinteresownie. Napisz imię, nazwisko, miesiąc urodzenia, otrzymasz analizę darmo. Poznasz kim jesteś, kim być możesz. **Warszawa, Psycho-Grafolog Szyller-Szkolnik, Nowowiejska nr. 32, m. 6.** Znaczkami pocztowemi 75 gr. na przesyłkę załączyć. **Przyjęcie osobiste płatne godzina 11—7.** (4307

Wielki wybór

PIANIN

w doskonałym gatunku poleca

B. Sommerfeld

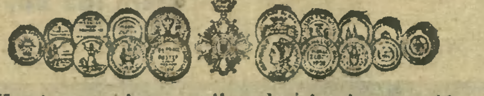
Największa w Polsce fabryka pianin

BYDGOSZCZ

ul. Śniadeckich 56 - tel. 883 i 458

Filja: GRUDZIĄDZ, ulica Groblowa 4

Dostawca Państw. Konserwatorjum Muzycznego w Katowicach 29075

Uważam sobie za miły obowiązek wyrazić uznanie za dostarczone mi pierwszorzędne pianino marki B. Sommerfeld. Pianino to odznacza się pięknym, głębokim, bardzo śpiewnym tonem i przyjemną grą. Stwierdziłem z prawdziwem zadowoleniem że pianina marki „Sommerfelda" dorównują pod względem dźwięku jak i nadzwyczajnego mechanizmu najlepszym zagranicznym fabrykatom, wobec czego mogę takowe reflektantom gorąco polecić.

Dyr. J. Zwierzchowski.

Bawić można się a przytem oszczędzać!!

Kabaret **Teatr** **Jazzband**

Wszystko masz w domu!

Kupno pierwszorzędnego kompletu radjo-instalacji Philipsa teraz dostępne każdemu na raty po 35 złotych miesięcznie przy wpłacie 50 złotych. Szczegóły u firmy

„Radjofavox" Król. Jadwigi 9

Telefon nr. 2101. 1528

Wytwórnia rowerów „Juwel"

poleca rowery solidnego wykonania, masywne, nadające się dla każdego urzędu i gońców. Wielki wybór.

BYDGOSZCZ, Grunwaldzka 144.

Żelazo, blachę, gwoździe,

osie i buksy do wozów

odkładnie, lemiesze

podkowy

śruby i nity (23397

poleca po przystępnych cenach

Fa. JULJ. MUSOLFF

Tow. z ogr. poręką

ul. Gdańska 6 BYDGOSZCZ Tel. 26 i 1650

Piec majolikowy

ogniotrwały, mało używany, zaraz **na sprzedaż.**

Menning — Szretery, Promenada 34 dom ogrodowy, prawo. 3601

Modny lokal handlowy

oraz wielkie, jasne

ubikacje fabryczne i składowe

do wynajęcia. 5640

Ulica Jagiellońska 11. I.

Wytłoki kiszone

po zł. 1.— za 100 kg. franko wagon fabryka ma **na sprzedaż** 5706

Cukrownia Kruszwica.

Sadzonki leśne i drzewa owocowe

dostarczają po najniższych cenach. Wykonujemy się fachowo: zalesienia nieużytków, zakładanie parków i plantacji owocowych. (5230

Bracia Kunca

szkółka leśna, Sępólno-Lutowo.

Baczność! Praktyczne nowości!

Najnowszy aparat do cerowania pończoch, skarpet, ubrań, bielizny itd. 6 letnie dziecko może tym aparatem cerować. Cena **zł. 3.50** zpoczeniem

Maszynka samolcząca, która mnoży, dzieli itd. momentalnie bez łamania głowy. Praktyczna rzecz dla każdego. Cena **zł. 2.00**

Ostatnia nowość! Żywe lusterko, wzbudza śmiech do rozpuku, można nosić w torebce, lub w kieszonce kamizelki. Cena **zł. 1.60.**

Kto zamówi te trzy przedmioty, otrzyma bezpłatnie praktyczny aparat, potrzebny dla każdej pani.

Wysyłka franco za poprzedniem nadesłaniem należności lub pobraniem poczt. 1 zł więcej. 4661

Biuro Handlowe Walenty Kossmann, Poznań, ul. Fredry nr. 6.

Zastępcy i odsprzedawcy poszukiwani.

Resory samochodowe

kompletne, jak i pojedyncze warstwy własnej fabrykacji, dostarcza pod gwarancją najlepszego wykonania (5004

„AUTOARMA"

BYDGOSZCZ, Śniadeckich 45. — Telefon 1824.

Gnieźnieńska Loterja na Konie

Cena losu 1 zł, 11 losów 10 zł wyłącznie porto lub za zaliczeniem

Ciągnienienie 28-go kwietnia b. r.

poleca 3962

Felicja Kaschowa

kolektura Loterji Państwowej

Gniezno, ulica Tumska nr. 5

Tel. 200.

P. K. O. Poznań 207907.

Piegi

plamy, wyrzuty usuwa krem i mydło „Benegnina". Puder Benegnina jako konieczny dodatek nadaje cerze przepiękny wygląd i naturalną świeżość. Cena kremu 2 zł. mydła 1,50 zł. pudru 1 zł. (5612

Mag. Jan Stenzel

aptekarz

Apteka pod „Łabędziem" **Grudziądz, Rynek 20** Telefon 142.

Wszędzie do nabycia.

Prima

Węgiel górnośl. Koks Brykiety

3987

w każdej ilości dostarcza:

„IMPREGNACJA" Bydgoszcz

Składnica, Chodkiewicza 8—18 telefon 1300.

Drzwi i okna

wykonuje 4700

Wielkp. Tow. Budowl. „RIKA" Sp. Akc. Bydgoszcz

Marcinkowskiego 9, tel. 172

KANDEM KANDEM KANDEM KANDEM KANDEM KANDEM

Taką lampę biurkową winien WPan mieć na swem biurku

lecz prosimy zważać, żeby ta lampa była „Kandem", a nie jakiś anonimowy fabrykat.

Przy tej biurkowej lampie „Kandem" pracuje się jak przy świetle słonecznem. Przy tej lampie „Kandem" praca jest przyjemnością, bo się nie męczy wzrok. (5902

Próbne oświetlenie gratis i bez zobowiązania.

Do nabycia:

„Palatine" Bydgoszcz, Długa 37 - **Inż. B. Ziętak, Bydgoszcz,** Dworcowa 5 - **Inż. W. Bucholz, Bydgoszcz,** Gdańska 150a - **A. Kunisch, Grudziądz,** Toruńska 4 - **Elektrownia Kartuzy - O. Bonin, Chojnice - Elektrownia Brodnica.**

Rutynowany

sekretarz adwokacki i notarjalny

przyjmie posadę od 1. IV. ewtl. 1. V. 30. Łaskawe zgłoszenia pod „A. W. R." do filji Dziennika Bydgoskiego. (F3312

Technik lub zdolny akwizytor

z wiadomością techniczną lub chemiczną **potrzebny jako zastępca** do sprzedaży artykułów technicznych na pensję i prowizję. Zgłoszenia skierować pod „FEX 500" do filji Dziennika Bydgoskiego. (5924

Zastępcom

posiadającym zł. 500,— gotówki, **oddam do sprzedaży na rachunek własny patentowany, bezkonkurencyjny artykuł** na obszary, przylegające do Wolnego Miasta Gdańska. Zgłoszenia pod „Nr. 12" do **I. G. Annoncen, Annoncenexpedition, Gdańsk,** Langermarkt 7—8. (5700

Obwieszczenie o licytacji.

Urząd Skarbowy Podatków i Opłat Skarbowych Bydgoszcz powiat na zasadzie § 38 Instrukcji o przymusowem ściąganiu państwowych podatków i opłat z dn. 17. V. 1929 r. (Dz. Urz. Min. Skarb. Nr. 15) podaje do wiadomości ogólnej, iż w dn. 10 marca 1930 r. o godz. 12 w poł. w lokalu p. Piotra Juergsa w Solcu Kujawskim odbędzie się sprzedaż z licytacji niżej wymienionych ruchomości, należących do p. P. Juergsa celem pokrycia zaległości podatkowych:

ca. 140 centn. wikliny obczesanej
ca. 400 kop obręczy zielonych i obczesan. klacz gniadą i wóz roboczy.

Zajęte przedmioty reflektanci mogą oglądać w dniu 10 marca 1930 r. od godz. 11 do godz. 12 w poł. w lokalu jak wyżej.

Bydgoszcz, dnia 7 marca 1930 r.

6026) **Kierownik Urzędu Skarbowego:** (—) Smektała, asesor.

W dniu 20 marca br. o godz. 10-tej rano odbędzie się **na składnicy celnej** (gmach Ekspedycji Towarowej) **sprzedaż licytacyjna zalegających towarów:** 1. części maszyn, papier ozdobowy, kwas. stal, azbest, śliwki, farba, narzędzia, instrumenty muzyczne, części rowerów, wyroby z blachy; 2. koks. tkanina bawełniana. Pod 2. powrotny wywóz zagranicę.

Bliższe dane w ogłoszeniu, wywieszonem w Urzędzie Celnym.

Wzywa się odbiorców do wykupienia towaru przed terminem licytacji, najpóźniej do godz. 9 30, bowiem stracą prawo rozporządzenia towarem. (6016

Urząd Celny Bydgoszcz.

Tapety - Ceraty - Linoleum

5711 **S. Stryszyk, Bydgoszcz, Długa 34.**

Przetarg.

Państwowy Urząd Budownictwa Naziemnego w Grudziądzu, ulica Stara 1 — ogłasza przetarg publiczny na

urządzenie natrysków i przebudowę sali gimnastycznej w Gimnazjum Żeńskiem w Grudziądzu.

Blankiety ofertowe oddaje niżej podpisany Urząd oddzielnie: 1. na prace murarskie . . za opłatą 1,50 zł. 2. na prace instalatorskie za opłatą 0,50 zł.

Zamknięte i opieczętowane oferty winny być przesłane do dnia **19. III. 1930 r.** godz. 12-tej w południe do biura P. U. B. N., gdzie nastąpi otwarcie ofert.

Do oferty należy dołączyć pokwitowanie Kasy Skarbowej ze złożonego wadjum w wysokości 5% sumy ofertowej. Oferty bez złożonego wadjum nie będą uwzględnione.

Bliższych szczegółów udzieli niżej podpisany Urząd w godzinach służbowych od 8½—15½. (6017

Państwowy Urząd Budownictwa Naziemnego.

Wielki wybór

PIANIN

znanych fabryk polskich i zagranicznych poleca na dogodnych warunkach

Władysław Kwiatkowski, Toruń
Stary Rynek 14, telefon 873.
Dostawca Pomorskiego Konserwatorjum Muzycznego w Toruniu. (6090

Samochody

„Ford" karetka 4-osobowa, 2-drzwiowa, mod. 28
„Chenard & Walcker" 4-osobowy, torpedo z nasadzką, mod. 28
„Renault" 4-osobowy, torpedo z nasadzką, mod. 27
„Aga" 4-osobowy, torpedo z nasadzką, mod. 27
„Fiat" 4—5 osobowy. model 503 6021

Wszystkie samochody są maszynowo w bardzo dobrym stanie, z światłem elektr. i starterem.

Rudolf Jachmann - Automobile Bydgoszcz Mostowa 5.
Przedstawicielstwo samochodów Essex - Brockway - Hudson - N. S. U.

Palarnia kawy

z elektrycznym zapędem korzystnie na sprzedaż. Wiadomość 6100
Toruń, Łazienna 28, Sp. Akc. „Lech".

Lokal

6101

na biuro ze składnicą w pierwszorzędnym punkcie Torunia korzystnie do wynajęcia. Wiadomość
Toruń, Łazienna 28 Sp. Akc. „Lech"

Polecamy do dostawy bieżącej: 2136

ser tylżycki

pełno-, półtłusty, chudy

Ser Romadur

pełno-, półtłusty, chudy w kawałkach po ca. 175 gramów.

Ser limburski

chudy w kawałkach po ca. 450 gramów.

Twaróg stołowy
Twaróg przemysłowy.
Cennik na żądanie.

Dwór Szwajcarski

Mleczarnia Bydgoszcz Jackowskiego 25 - 27. Tel. 254. (2136

Zwoliński i Paradowski

Zakład malarski Bydgoszcz
ul. Unji Lubelskiej nr. 1 wykonuje wszelkie prace malarskie. Również pisanie firm i malowanie fasad F3113
Solidnie Gustownie

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb — jedno słowo i, w, z, a — każde stanowi jedno słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

Drobne ogłoszenia

Większe ogłoszenia wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłym dziale ogłoszeń.

Dla poszukujących posady 20% zniżki.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9.

POLECENIA

Palenie
tytoniu odzwyczaja w ciągu 3 dni papieros Nargilo. Drogerja Minerwa, Bydgoszcz, Śniadeckich nr 42a. 6058

Szpagaty
linki, gurty, wycieraczki, ceraty, szczotki różnych rodzaji, walizki, artykuły skórzane po niskich cenach. Z. Drzewiecki, Gdańska 43. (6117

Najtańsze
źródło zakupu! Maszyna do szycia 250 zł, wirówka 75 zł kompletny rower 155 zł, opona 5,80 zł, dętka 3 zł, pedały 4,80 zł, łańcuch 4 zł, rączki 1 zł, wszelkie inne części sprzedaje najtaniej, reperacje wykonuje natychmiast „Rower" Gdańska 41. F3408

SPRZEDAŻE

Folwark
480 mórg z kompletnym inwentarzem żywym i martwym. Cena 170 000, wpłaty 80,000 zł. Folwark 448 mórg blisko miasta. Inwentarze kompletne, 160,000 zł wpłaty 80.000 zł sprzeda biuro Pogoń. Dworcowa 80.

Dzierżawy
majątku od 600—1000 mg. dobrej ziemi poszukuję dla poważnego reflektanta. Jak również majątku przy wpłacie 200—300,000 zł. Łaskawe zgłosz. uprasza biuro Pogoń, Dworcowa 80.

Sprzedam
100 morg. gospodarstwo z żywym i martwym inwentarzem. 30 mórg łąk, 10 klm. od Bydgoszczy Wpłata i cena podług ugody. L Beyeler Krasiński, Kruszyn Krajński pow Bydgoszcz. 6075

Gospodarstwo
234 mórg w Gościeradzu. nad szosą w wiosce gdzie dworzec kolejowy i bezpośrednia komunikacja Koronowo—Bydgoszcz, z żywym i martwym inwentarzem bonitacji katastralnej 309 talarów, jest z powodu działów natychmiast na sprzedaż. Cena i warunki wpłaty podług ugody. Zgłoszenia skierować: M. Gordon, Gościeradz, pow. Bydgoszcz Pośrednicy wykluczeni. 6052

Plac .
budowlany rogowy, miasto sprzedam. Chłoniewskiego 9, początek Kujawskiej. 6108

Samochód
używany 3 osobowy sprzedam tanio, Metelski, Gamma 8. (6118

150 mórg
pszennej ziemi z większą cegielnią polową, cementarnią, zabudowania masywne murowane, inwentarze kompletne. Duże plantacje wikliny. 5 klm. do miasta powiatowego, za cenę 75.000 wpłaty 35 tys. zł natychmiast na sprzedaż. Zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „150 mórg" 6005

Gospodarstwo
obsz. 17 mórg ziemi, zabudowanie dobre, żywy i martwy inwentarz dobry, dom mieszkalny. 4 pokoje wraz umeblowaniem zaraz na sprzedaż. Friedr. Gartzke, Gromadno pow. Szubin. 6041

Sklep
papieru i galant. z towarem i urządz. dobrze zaprowadzony za 5000 zł sprzedam. Oferty do Dz. Bydg, pod „Nr. 600" (6103

Restauracje
w śródmieściu sprzedam Adres w filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. (F3436

Rolwóz
nadający się na przyczepkę do samochodu sprzedam tanio. Grunwaldzka 35. F3401

Gołębie
garłacze na sprzedaż, Garbary 27 w podwórzu, Winicki. 6000

Sprzedam
wannę emaljowaną. Wiadomość w Dz. Bydg. (6030

Narybek
karpie kopa 16 zł, 100 linów 15 zł. Fritsche, Toruń. 6104

Prima
żwir betonowy i budowlany wyrzucony w każdych ilościach oddaję. Ks. Skorupki 107. 6109

Rower
męski jak nowy tanio na sprzedaż. Koronowska 19. 6055

Z powodu
przeprowadzki meble tanio do nabycia. Adres wskaże filja Dzien. Bydg. F3430

Reformy
jedwabne po 5, kapelusze jedwabne damskie tanio sprzedaje Słowik, Dworcowa 83. F3447

Świnie
średniaki sprzedaje Karpacka 30. (6082

Rower
za 40 zł sprzedam. Grunwaldzka 143. (6173

Rower
damski 135 zł, męski z nową gumą 115 zł sprzedam Gdańska 58. 6060

KUPNA

Kupię
skład kolonjalny. Oferty do Dzien. Bydgoskiego pod „10 000". 6066

Fortepjan
lub pianino światowej firmy kupię natychmiast za gotówkę. Wł. Kwiatkowski. Toruń, Stary Rynek nr. 14, tel. 873. 6102

LEKCJE

Lekcje
niemieckie udziela uczeń 8 klasy niemieckiego gimnazjum, uczni polsk. do 8 klasy. Pomorska 42, skład towarów krótkich. 6110

POSADY WOLNE

Agentów
sumiennych i pilnych do sprzedaży maszyn do szycia poszukuje na powiaty Swiecie, Bydgoszcz, Inowrocław. Toruń. Chełmno. Kromczyński. Poznań, Al Marcinkowskiego 5. (6087

1000 zł 6096
miesięcznie zarobią panie i panowie w mieście, na wsi kilkugodzinną pracą dziennie. Pouczania wskazówki, prospekty za nadesłaniem 50 gr. Biuro Handlowe: Walenty Kossmann, Poznań, Fredry 6.

Współpracowników
przyjmujemy. Praca domokrążna na wsi i w miastach. lub piśmienna, także ubocznie. Towary zaprowadzone, najlepsze, wszedzie potrzebne, zatem zarobek wysoki. Szafranek i Gronowski, Poznań. ulica Pocztowa 11. Znaczek załączyć. (6097

Młodszego
podróżującego na soki i zaprawy do wódek z kaucją do 1000 zł poszukuję zaraz Zgł. pod „Dzielny" do Dz. Bydg. (6120

Wstawię
jeszcse od 1. IV. br. deputatnika lub fornala do koni z szarwarkiem. Oehlmann, Wiąg pow. Świecki. (6088

Pomocnik
ogrodnik samodzielny dobrze obeznany w hodowli kwiatów potrzebny od 15. 3. ewentl. 1. 4. b. r. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „4". (6081

Poszukuję
majstra murarskiego do ottynkowania domu. Chełmińska ~~gospodarz.~~ Zgł. od 1—4 po poł. u gospodarza. (6111

Pomocnik
krawiecki może się zaraz zgłosić. Długa 46. Pracownia płaszczy damskich. 6085

Stolarz
fachowiec dobry potrzebny Zgł. od 4—5 popoł. Naruszewicza 2. (6071

Potrzebny
młody, zdolny biuralista ze znajomością buchalterji i korespondencji. Zgłoszenia „Favorit" Dworcowa 59. F3426

Pokojówki
kucharki, elewki potrzebne na majątek. Bogacko, Bydgoszcz-Okole, Plac Petersona 3. (6105

Kantorzystki
poszukuję zaraz. Oferty z życiorysem w niemieckim i polskim języku, odpisy świadectw, podaniem pensji ewentl. z fotografją do administracji Dziennika Bydgoskiego pod „Kantorzystka". 6002

Dzielny
młodszy pomocnik fryzjerski damsko-męski od 20 bm. potrzebny. Lewandowski, Toruń, Bydgoska 18. (6089

Starszą
książkową która włada językiem polskim i niemieckiem i pisze na maszynie zaraz potrzebna. Zgł. ul. Wileńska 5. Hurtownia piw. (F3432

Służąca
kucharka, która pracowała w lepszych domach, potrzebna od 15 marca. Gdańska 31 III p. prawo. F3428

Dziewczyna
do wszystkiego, z własną pościelą potrzebna. Adres w Dzien. Bydg. 6077

Potrzebna
panienka do dzieci zaraz. Sienkiewicza 48, II. ptr. prawo. F3414

Dobra
krawcowa w dom potrzebna. Błonia 8, III p. l. 6080

Dziewczyna
od 15. III. do wszelkiej pracy domowej potrzebna. 3 Maja 9 parter prawo. F3438

Służąca
z dobremi świadectwami umiejąca gotować potrzebna Stary Rynek 27 II. p. 6061

Uczciwa
dziewczyna zaraz potrzębna, najchętniej ze wsi. P. Makowiecki, ul. Dworcowa 18 b. F3412

POSADY POSZUKUJĄ

Młode
dziewczę poszukuje posługi lub do dzieci. Łaskawe oferty do Dzien. Bydg. pod „Młode". 5999

Dziewczyna
poszukuje posady od 15. 3. z gotowaniem lubiaca dzieci. Łask. oferty Bernacka. Toruń. Kopernika nr. 39 p. Hiller. (6090

Praczka
prasowaczka w krytycznem położeniu prosi o pracę w Hotelu lub pralni. Zgłosz. do filji Dz. Bydg. pod „33". 2419

Stenotypistka
inteligentna, młoda, poszukuje zajęcia w godz. wieczorowych. Łask. zgłoszenia pod „Biegła 1" do filji Dzien. Bydg. F3415

Dwie
sieroty z lepszego domu 20 i 16 lat mające wykształcenie w szkole gospodarczej poszukują posady do dzieci lub zastępczyni pani domu. Oferty pod „B. 210" do filji Dz. Bydg. Grudziądz. (6099

Szukam 6092
posady do dzieci lub pomocy pani domu, znam szycie. Oferty do Dzien. Bydg. Toruń pod „Nr. 345".

Poszukuję
posady jako podróżujący z kaucją 500 lub 1.000 zł na wszystko się nadający bardzo pilny i rzetelny. Barski Maksymiljan, Dolna Grupa, pow. Swiecki. 6098

DZIERŻAWY

Baczność!
Dla rzutkiego cukiernika lub karmelkarza, fabrykę wyrobów cukrowych i czekoladowych, kompletnem urządzeniem, większe miasto, odbiorcy stałe, w pełnym biegu wprost od właściciela z powodu choroby wydzierżawię. do objęcia potrzeba około 8000 złotych. Zgłoszenia biuro Pogoń, Bydgoszcz, Dworcowa 80. F3377

Salka
do zebrań, ćwiczeń, lekcji śpiewu itp. jest do wynajęcia. Restauracja Błoch (dawn. Jarnath) Jana Kazimierza 5. 6065

Ubikacja
na warsztat wynajmę, Chełmińska 16. 6062

Dwa F3378
pokoje i kuchnia, umebl. z elektrycznem światłem dla lepszego bezdzietnego małżeństwa do wynajęcia. Chocimska 3, parter pr.

Pokój
z kuchnią i meblami tanio na sprzedaż. Żuławy nr. 10, ptr. pr. 6001

Mieszkanie
3 pokoje z kuchnią i 2 morgi ogrodu tanio do wydzierżawienia. Adres wskaże Dz. Bydg. (6072

Wynajmę
pokój z kuchnią umeblowane. Kujawska 40. 6050

Od 1 kwietnia
komfortowe, 4 pokojowe mieszkanie z 3-ma balkonami, wszelkiemi wygodami, instalacja gazowa, elektr. telefoniczna, ewentualnie z garażem. Przed oknami place tenisowe i boiska sportowe. Wiad. ul. Paderewskiego 37, I prawo. (6114

Pokoik
i kuchnię wynajmę bezdzietnym. Czynsz roczny. Chołoniewskiego 9. (6107

Zamienię
2 pokoje z kuchnią na 3 lub 2. Of. pod „Tanio" do Dz. Bydg. (6116

POKOJE

Dwa
ładne pokoje, fortepian razem albo oddzielnie. solidnym lub małżeństwu wynajmę. Toruńska 154, II lewo. (6084

Pokój
do wynajęcia dla pana. Chełmińska 24, parter pr. 6069

Umeblowany
pokój z utrzymaniem lub bez. Chrobrego 16, parter. (6083

Pokój
umebl. dla 2 panów z osobnem wejściem, Jasna 22, ptr. lewo. 6104

2 pokoje
w centrum miasta na part. na biura do wynajęcia od 1 kwietnia rb. Adres wskaże Dziennik Bydg. (6119

Pokój
Hetmańska 13, II. (F3145

Pokój
umebl. do wynajęcia. Długosza 14, ptr. (6106

Pokój
komfortowy inteligentnej osobie wynajmę. Cieszkowskiego 21, parter. F3399

Pokój
z osobnem wejściem, Łokietka 8b, II. ptr. lewo, II. drzwi. 6068

Pokój
dla pani. Kordeckiego 15 II. ptr. prawo. 6054

Pokój
Podgórna 19. 6059

Umeblowany
pokój do wynajęcia od 15 lub zaraz. Cieszkowskiego nr. 15, w podwórzu. (3417

Pokój
umebl. osobne wejście, światło elektryczne, łazienka, tel z utrzymaniem dla panów do wynajęcia zaraz. Gdańska 52, 1 ptr. prawo. F3446

Pokój
umeblowany z telefonem do wynajęcia. Dworcowa nr. 18a, II. F3420

Pokój
pani wynajmę. Gdańska 51 II lewo. (F3410

RÓŻNE

Obiady
smaczne i tanie 1,10 zł poleca Pomorzanka, Pomorska 47. F3443

Szofer
z kaucją na taksówkę, zarazem może objąć na własny rachunek z powodu wyjazdu. Zgłosz. do Dzien. Bydg. pod „Szofer". (6115

Obelgę
rzuconą przeciw mnie przez robotnika Franciszka Sztuckiego Bocianowo nr. 5 podaję do sądu, względnie odpowie za takową osobiście. Czajkowski, Grunwaldzka 88. (6075

Ostrzeżenie!
Ostrzegam, ażeby z Dąbkiem, który mi nował się właścicielem nieruchomości. Strzelecka 24. żadnych transakcji nie zawierać, ponieważ kontrakt kupna jest rozwiązany. Właścicielka, Apolonja Łęczycka. 6076

MATRYMONJALNE

Panienka
lat 26, z inteligencji, Wielkopolanka, niebrzydka, religijna, wyrozumiała, znająca wszelkie gospodarstwo kobiece, nawiąże korespodencję w celu matrymonjalnym. Przystojni bruneci na dobrem państwowem lub innem stanowisku raczą złożyć poważne oferty do Dz. Bydg. pod „Solidna Stefanja". 6047

POLECENIA

Biuro 25860
obrony prywatnej Karola Schrödela, Nowy Rynek 6, II ptr. załatwia wszelkie sprawy sądowe, hipoteczne, karne, kontrakty spółkowe, administracyjne, reguluje hipoteki, załatwia wszelką korespondencję.

Akuszerka
R. Skubińska, Sienkiewicza 1a, udziela porady przed porodem i po porodzie przyjmuje zamówienia także dla Kasy Chorych. (6038

MEBLE
Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją dęb.: jadalni, sypialni pokoi męskich, kuchni oraz mebli pojedyńczych, także wyściełane solidnego wykonania własnych warsztatów na dogodnych warunkach poleca Ignacy Grajnert, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 8, telefon 1921. 9574

Grzyby
suszone pierwszorzędne, kilo 16 zł wysyła Jan Słomiński, Rytel. (6012

Meble
kompletne, sypialnie, jadalnie, kuchnie oraz pojedyńcze, szafy, łóżka, krzesła, leżanki, kanapy, klubowe garnitury najtaniej i na raty tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek 5-6, telefon nr. 2143. (3857

Reperuję
spuszczone oczka w pończochach i drzemprach. Zgł Merchel, Grunwaldzka 113. (F3374

Robię
swetry przerabiam stare i zarabiam oczka.S. Ka'zorówna, Hermanna Frankego nr. 3. (6079

Fryzjerka
onduluje tanio, udziela lekcji. Sienkiewicza 12. F3375

Zakład
blacharski, Wełniany Rynek 13. Wykonuje prace blacharskie i instalację gazu, wodociągu i kanalizacji po niskich cenach Z poważaniem Jan Witucki. 6078

Panowie!
Najbardziej zniszczoną garderobę czyści, reperuje starannie, najtaniej „Ekon mja", Dr. Emila Warmińskiego 15. (F3379

Szlifiernia
ostrzy brzytwy, nożyczki. Poznańska 6. 5989

SPRZEDAŻE

W Bydgoszczy
gospodarstwo 4 morgi z budynkami z żywym i martwym inwentarzem zaraz na sprzedaż. Ulica Koźmiana 7 przy ul. Kujawskiej. 6051

Zamiana.
Mam kilkanaście domów na zamianę na majątki ziemskie, gospodarstwa, lub młyny. Biuro „Merkury" Szkodlarski Dworcowa 53. (5988

2 mniejsze
domy w Bydgoszczy z dużym ogrodem przy wpłacie 10—12 tys. z wolnem 3 pokojowem mieszkaniem sprzeda Grundtke, Bydgoszcz, Sniadeckich 33. 5870

Restauracja
na sprzedaż bardzo tanio w samem centrum Bydgoszczy. Wełniany Rynek 6063

Kiosk F3394
dobrze zaprowadzony przy ulicy Sniadeckich przy rogu Gdańskiej.

Okazja!
Piekarnia, cukiernia, kawiarnia w rynku dobrze zaprowadzona z wyszynkiem tanio do ostąpienia z powodu wyjazdu, 3 pokoje kuchnia, dzierżawa 150 zł miesięcznie. Miasto 6 tys. mieszkańców. Of. do Dzien. Bydg. pod „Spieszna okazja". (6011

Restauracja
na sprzedaż w Bydgoszczy. Wiad. w filji Dzien. Bydg. F3389

Dom
z dużemi chlewami i ogrodem. Czysta hipoteka, w dużej ruchliwej wsi, szkoła, poczta, stacja w miejscu, nadające się dla handlarza inwentarzem, ponieważ taki interes istniał. Na lakiernika, siodlarza, tapicera, krawca murarza, wolne mieszkanie, natychmiast za cenę 8 tys. zł. Trzebiatowski. Wąsosz, pow. Szubin. (6014

Oberżę
i piekarnię w dużej wsi kościelnej, najlepsze położenie przy rynku, kościele i kolei, dobra okolica na wymianę mąki, bardzo korzystnie sprzedam, wpłata 8000 zł. Fortuna, Śliwice. 6057

Skład
towarów krótkich przy głównej ulicy na sprzedaż. Wiad. Promenada 13, parter, 3—5 popołudniu. F3282

Auto
Mathis 4 siedz., gotowe do jazdy, cena 3000 zł. Samochód ciężarowy Adler 3 ton., cena 1500 zł. Motor benzynowy 4 P. S., mało używany na sprzedaż. Dogodne warunki spłaty. Of. Kamiczek p. adr. Knossalla, Gdańska 54. F3366

Sprzedam
bardzo korzystnie motocykl, Indian, Bykschew 12 P. S. z przyczepką, dobrze utrzymany. Foerster, Młyn Lisewo poczta Golub, tel. 6. Pom. (F3211

Osie
do wozów nowe i używane odda bardzo tanio Fabryka, Bydgoszcz, ul. Nowodworska 13. 5973

Z powodu
likwidacji przedsiębiorstwa sprzedam: bloki dębowe i sosnowe, aparaty do ogrzewania parówek, lampy do opalania świń, skrzynie do puszek, fartuchy fabryczne, używane rury miedziane, makulaturę, szafę, regały. Zgł. Tabako, ul. Jagiellońska 60 suterena. Tel. 343. (F5962

Sprzedam
okazyjnie nowa sypialkę, kanapę, stół, biurko, dywan i obrazy. Chocimska 3, parter. (F3370

Kasa
ogniotrwała, syst. „Arnheim S. 7 Berlin" w zupełnie dobrym stanie na sprzedaż. Tabako, ul. Jagiellońska 60, suterena, tel. 343. 5965

Basen
cynkowy, drzewem okładany i pompa dwutłokowa, w dobrym stanie na sprzedaż. Gospodarz, Krakowska 15 5967

Maszyna
do szycia, jak nowa, „Singer" tanio na sprzedaż. Ul. Kordeckiego 34 b, part. F3381

Kanarki
harceny samce i samiczki na sprzedaż. Chrobrego 7, podwórze II ptr. Neumann. F3353

Zupełna
wyprzedaż używanych, nowych rowerów za gotówkę i na wspłatę. Długa 50. (6007

Sprzedam
tanio maszynę damską „Singer". Fiszlewicz, Senatorska 70. 5995

Samochód
6 cylindrowy Chevrolett 20000 klm. korzystnie na sprzedaż lub zamienię na stary za dopłatą. Oferty składać do Dzien. Bydg. pod „36". 6037

Wózik
na paskach mało używany za 90 zł. Konopna 9 I ptr. lewo. (6008

Pies
młody buldog na sprzedaż. T. Leszcz, Lubelska nr. 34. (6039

Sieczkarka
na sprzedaż. Kujawska nr. 9. (6010

Maszyna
Singera w dobrym stanie na sprzedaż. Brzozowa 65. 5986

Wózik
dziecięcy, rower męski i damski tanio sprzedam. Warmińskiego 3, podwórze. F3391

Trawę morską
sprzedaję w każdej ilości na półwyspie Hel. L. Lisakowski, Jastarnia 14. (6044

Samochód
półciężarowy „Ford" 1927 z karoserją, w bardzo dobrym stanie okazyjnie na sprzedaż Tamże rozmaite części Fordowskie, motor kaloryfery do centr. ogrzewania tanio sprzedam. Ul. Dworcowa 65, skład. (6033

Sypialnie
najnowszy styl, dąb forn. tanio sprzeda Kordeckiego 20, stolarnia. (6006

Skrzynkę
z sortymentem szkieł do zegarków i warsztat tanio sprzedam. Długa 42, parter. 6074

Sypialkę
dębową okazyjnie stolarnia. Marszałka Focha 3. 6029

Elegancki
wózek dziecięcy i gramofon sprzedam. Sienkiewicza 48, podwórze. F3393

Motocykl
Saroléa 5 P. S. z powodu wyjazdu zagranicę sprzedam. Pomorska 38. (F3395

Maszyna F3265
do pisania okazyjnie na sprzedaż. Ul. Gdańska 38, Perlik, skład kolonjalny.

Urządzenie
biurowe w komplecie sprzedam. Tabako, ulica Jagiellońska 60, suterena Tel. 343. 5963

Rower
męski w dobrym stanie tanio sprzedam. Szubińska 19, Lipiński. 5990

KUPNA

Kupię
dom z mieszkaniami po 2—4 pok. w dobrem położeniu i z wolnem mieszkaniem. Wpłaty około 15.000 zł. Oferty pod „Dom z wolnem mieszkaniem" do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2. F3359

Kupię
belki żelazne profil 16 do 20, długie 5 mtr. Siwczyński, Gdańska 40. F3388

Kupię
dom z interesami wśródmieściu. Wyczerpujące oferty pod „W. F." do filji Dz. Bydg. Pośrednicy wykluczeni. F3367

LEKCJE

Matematyki
fizyki udzielam gimnazjastom wszystkich klas. Włostowski, Swiętojańska 20. F3351

Udzielam F3355
lekcji gry fortepianowej, miesięcznie 10 zł, 2 całe godziny tygodniowo. Sniadeckich 40, parter lewo.

Na kurs
kroju przyjmuję jeszcze od 15. marca. Nauka rzetelna. Misiewiczówna, mistrzyni, Sienkiewicza 12 5992

Pisania F3380
na maszynie wyuczam. Przepisy na poczekaniu A. Znaniecki, Błonia 22 a

POSADY WOLNE

Dzielnego
pomocnika fryzjerskiego poszukuję zaraz. Antoni Lemke, mistrz fryzjerski Tczew, Gdańska 10. 5950

Poszukuję
czeladnika szewskiego na damską robotę, obcasy francuskie. Praca stała. Grunwaldzka 125. 5944

Kto
mnie wypożyczy 3.000 zł, pewną hipotekę, otrzyma pasadę 2 0 zł miesięcznie. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Kto". 5985

Dzielny 5979
solidny poljer murarski umiejący wykonywać prace podług rysunku, zechce nadesłać ofertę pod „Z. 555" do filji Dz. Bydg.

Poszukuję
zaraz rutynowaną i przystojną bufetową do restauracji. Zgłosz. z fotografją należy kierować do R. M. Tczew, ul. Dworcowa 16. 5961

2 bufetowe
do restauracji „Pod Orłem" Bydgoszcz potrzebne. Swiadectwa wymagane. (F3383

Panienka
do lat 18, sierota z okolicy z wolnem utrzymaniem do składu wyrobów tytoniowych może się zgłosić. Of. do Dz. Bydg. pod „P. D." 5687

Uczeń F3354
gastronomiczny (kelner) syn uczciwych rodziców z dobremi świadectwami może się zaraz zgłosić. Hotel du Nord, Tuchola.

Potrzebna
dziewczyna do pomocy. Dworcowa 18, skład obuwia. (F3373

Służąca
do gospodarstwa na wieś, z dojeniem krów potrzebna. Gdańska 40, Siwczyński. F3387

POSADY POSZUKUJĄ

Kowal
i maszynista 12 lat praktyki, lat 40, z własnemi narzędziami i swoimi ludźmi poszukuje posady na majątek od 1. 4. 30. Nowogórski Stanisław, Sędziny, p. Wysoka pow. Wyrzysk. (5792

Potrzebny
młody, energiczny podróżujący na stałą posadę i pensję. Wymagana kaucja za towar w kwocie 200 zł. Zgłoszenia pod „Podróżujący" do Dzien. Bydg. 5994

Marszantka
wykwalifikowana samodzielna poszukuje posady stałej od 15. 3. lub 1. 4. Łask. of. uprasza do Dz. Bydg. pod „Stała". (6036

Ogrodnik
kawaler, z długoletnią praktyką, dobrze obeznany w swym zawodzie poszukuje od 1. 4. 1930 r. stałej posady. Łaskawe zgłosz. do Dzien Bydg. pod „Ogrodnik". (6037

Kotlarz
miedziany poszukuje posady. Zgł. do Dz. Bydg. pod „A. N." 5997

DZIERŻAWY

Piekarnia
w powiatowem mieście, dobrze prosperująca, z powodu stosunków familijnych zaraz do wydzierżawienia. Zgłoszenia skierować do Dzien. Bydg. pod „Piekarnia". 5955

Ubikacje
na warsztat zapędem elektrycznym. Sniadeckich 40, u gospodarza. (F3369

Obszerne
ubikacje warsztatowe, śródmieście. Wiadomość: Jackowskiego 17, gospodarz. 5987

Wydzierżawię
obszerne ubikacje fabryczne, mieszkania i place ewentualnie sprzedam całą posesję przy ul. Promenada nr. 1. Zgł. F. K. M., Tabako, ulica Jagiellońska 60, tel. 343. 5964

Wydzierżawię
od 1. IV. 30. skład z przynależnościami w ożywionem powiatowem mieście Pomorza, nadający się na skład obuwia lub zegarmistrza. Of. pod „R. 100" do Dz. Bydg. (5953

Ubikacja
suterenowa, obszerna, oświetlenie elektryczne, telefon na biuro, warsztat lub składnice zaraz do wydzierżawienia. Chocimska 9, I. F3371

Piekarnia
z kolonjalką, we wsi kościelnej, koło Krotoszyna, w Poznańskiem do wydzierżawienia, do objęcia potrzeba 1.300 zł. Na odpowiedź 50 gr. w znaczkach poczt. załączyć. Adres wskaże Dz. Bydg. (6045

MIESZKANIA

Starsze
bezdzietne małżeństwo poszukuje od 1. kwietnia mieszkanie o 2—3 pokojach i kuchni w spokojnym domu, wprost od właśc. Oferty pod „Starsze małżeństwo" do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. (F3360

Darmo
mieszkanie dwu pokojowe, wysoki procent otrzyma pożyczający 2—10.000 zł na pierwszą hipotekę. Oferty pod „Właściciel" do Dz. Bydg. 5954

Mieszkanie
4—6 pokojowe poszukuje wyższy urzędnik. Zgłosz. z podaniem warunków do filji Dzien. Bydg. pod „M. 3—4". F3350

Do 10 000 zł
dam pożyczki albo zapłaty zgóry za wynajęcie wili lub mieszkania 4 pok. pełny komfort, możliwie ogród. Of. do filji Dzien. Bydg. Toruń pod „Niekoniecznie zaraz". (6049

Mieszkanie
komfortowe, 6 pokojowe, gaz, elektryczność, łazienka, pokój służbowy, w pobliżu Al. Mickiewicza, oddam zaraz z powodu wyjazdu. Zgłoszenia spieszne do filji Dzien. Bydg. pod „M. 6". F3363

Pokój
z kuchnią do wynajęcia. Glinki 33. (6009

Zamienię
ładne 3 pokojowe mieszkanie w śródmieściu na 4 lub 5 pokojowe w okolicy Wełnianego Rynku lub Szwederowa. Oferty do filji Dziennika Bydg. pod „Z. B.". F3362

Zamienię
3 pokojowe mieszkanie przy Dworcowej 63, II l. na takie same przy spokojnej ulicy, (F3376

Zamienię
mieszkanie 3 pokojowe w Fordonie na 2—3 pokojowe w Bydgoszczy. Zgłosz. pod „L. F." do filji Dz. Bydg. F3384

Mieszkanie
4 pokojowe szukam na Okolu w pobliżu dworca Okole, wprost od gospodarza, agenci wykluczeni. Płacę czynsz roczny zgóry i ewentl. remont. Łask. of. proszę J. Dluzik, Toruń, Piekary 12. (5984

Mieszkań
duży wybór od 400 zł poleca „Przyszłość", Sniadeckich 40. F3398

Kamienicę
bardzo komfortową, przy eleganckiej, spokojnej ulicy z pięknym ogrodem i wolnem 4 pokojowem mieszkaniem sprzeda Grundtke, ul. Sniadeckich 33. (6042

POKOJE

Poszukuję
pokoju nieumeblowanego od 15. bm. Kościuszki 37a, lewo. F3372

Pokój
osobne wejście 2 osobom. Hetmańska 10. F3364

Pokój
wynajmę. Plac Piastowski nr. 4, III. prawo. (F3365

Pokój
dobrze umebl., łazienka, zdrowe utrzymanie dla 1 lub 2 osób. Paderewskiego 13, 1 p. lewo. F3357

Pokój
umebl. zaraz lub od 15. 3. do wynajęcia. Poznańska nr. 14, parter prawo. 6003

2 dobrze
umebl. pokoje z osobnem wejściem od 15 do wynajęcia. Oglądać można od godz. 4 po poł., ul. Sniadeckich 15-16, II ptr. prawo. 5982

Pokój
umebl. oddzielne wejście Toruńska 18, I prawo. 5981

1—2 pokoje
z wszelkiemi wygodami (telefon, fortepian itd.) na 2 osoby, ewentualnie z utrzymaniem. Sniadeckich 21, II. F3386

Umeblowany
pokój niekrępujący dla lepszego pana lub pani do wynajęcia. Dworcowa 65. skład. (6032

Pokój
umeblowany z używaniem kuchni dla bezdzietnego małżeństwa do wynajęcia. Sienkiewicza 29, II piętro prawo. F3397

Ładnie
umeblowany pokój, blisko dworca, dla solidnego pana od 15. bm. do wynajęcia. Warszawska 19 II. p. prawo. 5998

Umeblowany
pokój frontowy dla lepszego pana lub małżeństwa do wynajęcia, Gdańska 130, II. ptr. lewo. (6064

Pokój (6073
wspólny bez pościeli ewentualnie z utrzymaniem tanio. Długa 42, part.

Umeblowany
pokój z kuchnią wynajmę Niziny 34, Małe Bartodzieje. (6028

Pokój
dobrze umeblowany zaraz do wynajęcia. Paderewskiego 7, I. prawo. (5991

Frontowe
pokoje na biura oraz meble oddam zaraz. Długa nr. 19, II ptr. lewo. (6040

RÓŻNE

Zdumiewające
sztuki czarodziejskie i fakirskie pokażesz za pomocą aparatów i przyborów magicznych. Katalog „Magji" wysyłam bezpłatnie. J. Sojka, Przemysłowa 40, Poznań. 5980

Kino
wędrowne nowymi filmami korzystnie sprzedam lub poszukuję wspólnika. Adres wskaże Dziennik Bydgoski. 5969

Wspólnika
poszukuję do budowy. Of. do Dz. Bydg. pod „4000". 5977

Zgubiono
dnia 5. III. br. na ulicy Dworcowej do dworca, Bydgoszcz, torebkę damską ze sumą pieniężną, klucze, legitymację kolejową, którą unieważniam. Proszę o zwrot za wynagrodzeniem. Br. Białyńska Białebłota, pow. Bydgoszcz. 5966

Przybłąkana
kura w 3 dniach do odebrania, Chojnacka nr. 5. W razie nie zgłoszenia, będzie sprzedana. 5968

Poszukuję
pożyczki od 3-5 tys. zł na majątek ziemski w mieście. Za wypożyczenie dam mieszkanie z pełnem utrzymaniem na 1 lub 2 osoby i dobry procent, gwarancja zapewniona. Zgł. pod „Pożyczka" do Dz. Bydg. 5978

Zgubiono
dnia 3 bm. wieczorem na Wilczaku tekę skórzaną z zawartością akt osobistych. Znalazcę upraszam o oddanie za wynagrodzeniem do redakcji Dz. w Bydgoszczy. F3358

MATRYMONJALNE

Kawaler
lat 28, sierżant zawodowy, przystojny blondyn średniego wzrostu, trzeźwy, łagodnego charakteru, poszukuje towarzyszki życia. Panny do lat 25, z porządnej rodziny, posiadające wyprawę i cokolwiek gotówki, zechcą złożyć oferty tylko z fotografją którą zwracam do filji Dz. Bydg. Dworcowa nr. 2, pod „Wojskowy 28" F3356

Kto
chce dobrego męża lub żonę? Informacje „Przyszłość", Sniadeckich 40. F3390

Wdowiec F3385
lat 39, urzędnik państwowy na stałej posadzie, troje dzieci 13—16 lat, z 5 pokojowem mieszkaniem poszukuje pani do lat 38 celem ożenku. Córki ziemian z odpowiednim majątkiem lub realnością mają pierwszeństwo. Of. z fotografją proszę nadesłać do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „P. O. 39."

Ciemnoblondynka
lat 32, posiadająca 5000 zł gotówki i wyprawę pozna pana celem zamążpójścia. Oferty proszę skierować do Dz. Bydg. pod „Blondynka". 6043

Znawcy kupują

Pianina Jähnego

Nie należy utożsamiać z wyrobami **masowemi.** Nagrodzone **złotemi medalami** na każdej wystawie.

Salon wystawowy
Bydgoszcz
ul. Gdańska 149. Tel. 2225
Spłaty ratami do 18 miesięcy
Zastępstwa w wszystkich większych miastach.
3295

Obrońca prywatny

załatwia wszelkie, choćby najtrudniejsze sprawy sądowe, karne, procesowe, spadkowe, hipoteczne, waloryzacyjne, kontraktowe, spółkowe, najmu, podatkowe itd., ściąganie należności i udziela porady prawnej.
St. Banaszak,
Bydgoszcz,
Cieszkowskiego 2. Tel. 1304.
Długoletnia praktyka.

POLECENIA

Przeprowadziłam
się z Białośliwa do Wysoki Dworcowa 55. Zabłocka akuszerka. 5783

Drzewo
opałowe, podkłady budowlane, wagonowo dostarcza Krymski, Solec Kujawski. (4994

Detektyw
Bydgoszcz, Pomorska 67. Podziękowania. (F3148

POLECENIA

Gdańska 58!
Reparacje rowerów, maszyn do szycia, autogieniczne spawanie, wszelkie części, rowery używane od 100 zł. F3134

Meble!

Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. pokoje męskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako tez pojedyncze meble, szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy fotele, biurka, lustra i inne przedmioty.
Piechowiak, ul. Długa 8. Tel. 1651.

Elektromechanika.
Fachowa reperacja rowerów, maszyn do szycia i gramofonów. Instalacja światła elektrycznego oraz dostawa wszelkich części po cenach przystępnych. Poznańska 26. (4033

Klubowe
garnitury, lezanki, kanapy materace, najtaniej i z gwarancją tylko u Andrzeja Nowaka Wełniany Rynek 5/6. 3880

Śniegowce
kalosze, naprawy z indyjskiej gumy przyjmuje się do reperacji. E. Guhl i Ska Bydgoszcz, Długa 45, tel. nr. 1934. Hurtownia skór i gumy indyjskiej. (17137

Meble
w każdej cenie, pokoje męskie, sypialnie, kuchnie, krzesełka wiedeńskie. H. Schmidtke, Szpitalna 6.— Czysta praca, akuratna dostawa, dogodne warunki spłaty (21394

Parkiet
układam nowy, odnawiam brudny tanio i solidnie. Klomfas, Bielawki, Stepowa 4. F3129

Wózki
dziecięce, najnowsze modele poleca Fabryka Wózków Dziecięcych „Sport", 3 Maja 19. Tel. 7. Przyjmuje reperacje. (F3341

Krawcowa
szyje garderobę damską i dziecięcą gustownie po przystępnej cenie. Kujawska nr. 96, parter lewo II drzwi. 5860

Meble

Jadalnie sypialnie, ładne kuchnie i różne meble w wielkim wyborze od najwykwintniejszych do pojedyńczych. Ceny i warunki najkorzystniejsze. Dobrzyński, Długa 4. (5931

Materace
patentowe wykonuje fachowo po cenach fabrycznych Józef Bobkiewicz, Urocza, wejście Kowalska 5. (4095

Meble
wszelkiego rodzaju, kompletne pokoje stołowe, sypialnie, urządzenia kuchenne jako i pojedyńcze meble stałe na składzie poleca po bardzo niskich cenach i na dogodnych warunkach wprost z fabryki W. Kosmowski. Bydgoszcz, Plac Piastowski 6a. 4692

SPRZEDAŻE

Gospodarstwo
130 mórg pszenno-buraczanej kompletny inwentarz 80.000 wpłaty 50.000. Gospodarstwo 60 mórg pszennej ziemi wpłaty 10.000, 160 mórg piękna resztówka wiele innych poleca biuro Pogoń, Dworcowa 80.

Wybór
składów. Skład pierwszorzędny z urządzeniem, mieszkaniem 6000 zł. Skład kolonjalny z mieszkaniem 5000. Skład z urządzeniem mieszkaniem 2500 zł i wiele innych poleca biuro Pogoń. Dworcowa 80.

Resztówka
320 mórg, wtem 180 mórg pszennej, buraczanej ziemi, 130 mórg zarodowego jeziora, 10 mórg parku, własne wodociągi, zabudowania masywne, dom 10 pokoi, inwentarz martwy nadkomplet nowy, żywy 7 koni, 20 krów, 17 nierogacizny. Cena kupna 130,000 zł. wpłaty 45 do 50,000 zł oraz przejęcie zahipotekowane 53,000 zł. Bank Rolny na lat 30. Reszta ceny kupna na dłuższe lata. Biuro pośrednicze, Malinowski, Świecie n. W., Sądowa 16. Telefon 132. 5909

Trzypiętrowy
dom centrum. 11.000 zł dochódu cena 90.000 zł. wpłaty 45.000 zł sprzeda Sokołowski, Śniadeckich nr. 40. F3336

Dom (5868
morgę ogrodu sprzedam zaraz na dogodnych warunkach. Leon Szymański, Trzuskołań, poczta Niechanowo. pow. Gniezno.

Willę
wolne 6 pokoje sprzeda korzystnie Sokołowski, Śniadeckich 40. F3337

Dom 5746
II piętr. ze skrzydłem i morgowym ogrodem owocowym na sprzedaż wprost od właściciela. K. Welke, Inowrocław, Św. Ducha 10.

Na sprzedaż
dom masywny z zabudowaniami gospodarczemi i placem pod budowę w razie sprzedaży, 2 mieszk. wolne. Cena 19000. Gdzie? wskaże Dz. Bydg. (5922

Dom
I piętrowy z ogrodem w centrum miasta, 3 pokoje wolne sprzeda Gburczyk, ul. Jackowskiego 22. (5942

Sprzedam
w Nakle 2 domy, piętrowy i parterowy, 1½ morgi ogrodu warzywnego, 2 pokoje i kuchnia zaraz wolne. Wiadomość u p. zawiadowcy, ul. Nowy Świat nr. 196. 5773

Sprzedam
bardzo tanio I ptr. dom z dwoma składami w Jastarni. Labuda, Jastarnia półwysep Hel. 5949

Zakład fryzjerski
w śródmieściu Wolnego Miasta Gdańsk, dobra egzystencja sprzedam. Zgł. Fr. Zblewski, Chełmno. 5840

Dom
piętrowy z dużym składem, dwoma wystawowemi oknami, mieszkaniem, podwórzem, dużym ogrodem i placem budowlanym, w rynku najlepszem położeniu w mieście powiatowem gdzie gimnazjum na sprzedaż Zgłosz. do Dzien. Bydg. pod nr. „1234". (5598

Willa
przy ulicy pryncypalnej położona, z dwoma mieszkaniami o 5 i 7 pokojach z komfortem, mieszkaniem dla domowego, stajnią na 3 konie, garaż, ogród ozdobny z różami, wjazd z tylnej ulicy, w najlepszym porządku utrzymana, na sprzedaż. Cena 90000 zł. Reflekt. z odpowiednim kapitałem mogą oferty do filji Dz Bydg. Dworcowa 2 złożyć pod „3204". (F3204

Interes
steperski z warsztatem, nadający się też do innych branż tanio sprzedam. Zgłoszenia proszę Plac Kościeleckich 3. (5244

Skład
obuwia w Bydgoszczy, który od 35 lat istnieje, z warsztatem na sprzedaż, także mieszkanie 3 pokojowe. Oferty do Dz. Bydg pod „H. J." 5927

Place
budowlane metr. 60 gr sprzedam. Nakielska 80. 5920

Skład
2—4 pokoje z kuchnią, nadający się na każdą branżę przy ruchliwej ulicy jest zaraz na sprzedaż. Of do Dzien. Bydg. pod „L. 100". 5838

Skład
kolonjalny i mieszkanie z powodu zmiany sprzedam. Adres wskaże Dzien. Bydg. (5946

Mam
korzystnie w małem mieście na Pomorzu przy głównej ulicy dom z ogrodem i obszernym warsztatem, który się nadaje dla kołodzieja. Adres wskaże Dz. Bydg. 5929

Osady
parcelacyjne, rozmaite, zabudowane niezabudowane, dogodne warunki, posiadam. Pawelec, pełnomocnik majątków, Grudziadz, Groblowa 11. (1557

2 letnią
stodołę na rozbiórkę 10×8 mtr. sprzedam natychmiast za bezceu. Adres wskaże Dz. Bydg. Znaczek na odpowiedź. 5782

Skład
z 2 oknami wystawowemi w centr. miasta, nadający się na każdą branżę, za zezwoleniem gospodarza zaraz do objęcia. Zgłosz. do filji Dz. Bydg. pod „Nowość". F2810

Dobrze
używany wózik dziecięcy na sprzedaż. Św. Jańska nr. 21, I. lewo. F3361

Samochód
w najlepszym stanie na sprzedaż. Warsztat mechaniczny, Kordeckiego nr. 16. 5947

Bufet
kredens dębowy, biórka dębowe, szafki zegarowe stojące, kuchnie solidne wykonanie tanio sprzedam. Św. Trójcy 6, stolarnia. (5921

Sypialnie
stylowe, najlepsze wykonanie z toaletą sprzeda na dogodnych warunkach. Stolarnia, Wincentego Pola 1. (5959

Fryzjerskie (5923
urządzenie tanio sprzedam. Baniecki Grunwaldzka 122.

Rzeźnictwo
w mniejszem mieście na prowincji z nowoczesnem urządzeniem elektrycznem mieszkaniem dwu pokojowem i kuchnią jest zaraz na sprzedaż. Oferty pod „S. L. W." do Dz. Bydg 5951

Okazyjnie
futro damskie sprzedam tanio. Długa 18, I p. (F3302

Singera
maszyna do szycia nadająca się dla krawca oraz szycia cholewek na sprzedaż. Poznańska 12, podwórze. (5679

Motocykl
sprzedam zaraz firmy „Eichler" 3 P. S., cena 300 złotych. Wiederholz, Filarecka 3, Wzgórze Dąbrowskiego przy Wieży Wodnej. 5860

Waga pomostowa
do ważenia wozów. samochodów itp., nośności 5000 kg, kompl., wymiary powierzchni 2×5 mtr. w dobrym stanie na sprzedaż Oferty do Dzien. Bydg. pod „Waga". (5948

Szkło 5932
z 2 okień wyst. 2×2,15 m., 7 m/m. grub., schody żel. 5 m, korkociagowe, piec żel. do koksu 3 m. wys. do ogrzyw. sal bardzo korzystnie na sprzedaż. Stefan Wolszlegier. Gruczno stacja Parlin Pomorze

Sprzedam
I hipotekę 16000 zł w złocie, parcele lub dwie 72 mórg, maneż, młócarnię 4 k. i przetaczkę do młyna, wszystko korzystnie. Kitowski. Pacołtowo poczta Nowemiasto (Pomorze). 5905

Sypialka
nowa dębowa pierwszorzędna z lustrem 750 zł sprzedam. Nowodworska 42. 5930

2 stoły
rozciągane nowe tanio sprzedam. Kwiatkowski, Czyżkówko. Elbląska 3a. 5919

Sprzedam
stoły rzeźnickie, cukiernicze, obite cynkową blachą. Wiatrakowa 4. (5938

KUPNA

Kupię
za natychmiastową zapłata dobre używane meble oraz dobre pianino. Zgłoszenia z podaniem ceny upraszam do eksped. Dzien. Bydg. pod „Pianino". (3999

Kupię
domek w śródmieściu do 10.000 zł. Oferty do Dzien Bydg. pod „Kupię". (5863

Szukam
kupna, dzierżawy majątków, gospodarstw, domów i składów każdego rodzaju. Sokołowski, Śniadeckich 40. F3340

Samochód
półciężarowy, używany, gotów do jazdy na dogodne warunki zapłaty kupię zaraz. Oferty z podaniem ostatecznej ceny do Dzien. Bydg. pod „Samochód". 5971

POSADY WOLNE

Agenci
odwiedzając rolników w Poznańskiem i na Pomorzu, zabrać mogą na wysoką prowizję leczniczy środek bydła. Zarobek do 50 zł dziennie. Zgłoszenia: Dom wysyłkowy Ostrzyce, pow. Kartuzy, Pom. 5914

Poszukuję
agentów (tek) na pokupne nowości. Byt zapewniony. Zgłoszenia „PAR" Poznań Aleje Marcinkowskiego 11 pod 53,396. (5974

Bukieciarka 5635
zdolna, pierwszorzędna siła znajdzie posadę w salonie kwiatów Teodora Klimowicza we Lwowie

Samodzielny
czeladnik piekarski z dobremi świadectwami i 3 letnią praktyką zaraz potrzebny. Kcynia, Rynek 10. 5817

Dla
mego sklepu bławatów, konfekcji i obuwia poszukuję od 1 kwietnia br. młodszego dzielnego ekspedjenta, który zarazem jest dobrym dekoratorem i pisze lakiem, w mowie polskiej i niemieckiej obeznany. Zgł. z fotografją, podaniem pensji i odpis świadectw uprasza się do M. Flatauer nast., Świecie n. W. 5910

Młodszego
czeladnika kominiarskiego. dobrego fachowca i wolnego od wojskowości, poszukuję zaraz lub 15 marca. Mistrz kominiarski Bolesław Sikorski, Chojnice-Pomorze, Celuchowska 14. 5958

Poszukuję
się do Gdyni natychmiast ekspedjentki do samodzielnego prowadzenia interesu z kaucją do 1000 zł. Zgł. z fotografją, odpisem świadectw i życiorysem do Dz. Bydg. pod „Natychmiast". 5912

Potrzebny
człowiek do oprzętu bydła i doju krów za wysokiem wynagrodzeniem od 1. IV. 1930 r. H. Kuntz, Gogolinek, Bydgoszcz. (F3271

Portjer
samotny z dłuższą praktyką hotelową potrzebny zaraz. Hotel Sanssouci, Brodnica. 5799

2 uczennice
nieobowiązane do szkoły kursów dokształcających poszukuje się do składu obuwia. Zgł. z odp. świad. do filji Dzien Bydg. pod „Uczennice". (5526

Poszukuję
gospodyni kucharki rutynowanej znającej kuchnię warszawską i bufet. Zgłoszenia codziennie od godz. 12 14. Kasyno Oficerskie Plac Poznański nr. 6. (5941

POSADY POSZUKUJĄ

Wykwalifikowany
majster stolarski z rutyną techniczną samodzielny kierownik wielkiej wytwórni w obszernym zakresie stolarstwa, 30 letnia praktyka, zmieni posadę Oferty pod „Zdolny organizator" do Dziennika Bydg. 5241

Drogerzysta
dobry ekspedjent i dekorator przyjmie zaraz posadę w drogerji lub w aptece — ewentl. przyjmie zastępstwo na Pom. Łask. zgłosz. do filji Dz. Bydg. pod „Drogerzysta". (F3368

Gospodyni
poszukuje posady do starszego pana. Może być zamiejscowe. Of. do Dz. Bydg. pod „Gospodyni". 5830

Rozwódka
wiejska, posażna, lat 32, pracowita, szuka miejsca gospodyni. Ożenek możliwy. Oferty pod „13.000" do Dzieu. Bydg. (5945

Rachmistrz
z wyższem wykształceniem, z jednoroczną szkołą handlową dla abiturjentów. praktyką skarbową oraz praktyką w kancelarji adwokackiej, poszukuje posady. Of. do Dzien. Bydg. pod „Obywatel". (5940

Dziewczynka
ze wsi, sierota poszukuje posady w dobrym domu do dzieci lub do lekkich prac domowych zaraz, 15 marca lub później. Zgłoszenia Okoniewska, Gdańska 109. 5779

DZIERŻAWY

12 mórg
przedmieście za 1.800 zł wydzierżawię. Sokołowski Śniadeckich 40. F3339

Kuźnia
bez narzędzi z mieszkaniem przy głównej ulicy położona od 1 kwietnia do wydzierżawienia. Sampławski, Tuchola. (5325

Dobrą
ziemię wydzierżawi właściciel. Promenada 17. (5970

Piekarni (5916
poszukuję celem dzierżawy, w małem mieście lub dużej wsi kościelnej. Najchętniej wprost od gospodarza. Zarazem poproszę o bliższe warunki. Zgłoszenia: A. Magdziarz, Bydgoszcz ul. Czarneckiego 7, u p. Żuchowskich.

MIESZKANIA

Poszukuję
2 pokoje z używaniem kuchni, niekrępujące Zgł. Kawiarnia „Savoy". (F3141

Słoneczny
pokój i kuchnia dla bezdzietnego małżeństwa. Ul. Nakielska 57. 5809

Pokój
i kuchnia z meblami na sprzedaż za zgodą gospodarza. Adres wskaże Dz. Bydg. 5877

2 pokoje
z kuchnią do wynajęcia wprost od gospodarza Czynsz zgóry. Adres wskaże Dzien. Bydg. (5960

Mieszkanie
1 pokój z kuchnią wynajmę za miesięczną dzierżawę i remont. Jackowskiego 22, part. l. (5926

POKOJE

Próżny
pokój w centrum, nadający się na biuro poszukuję zaraz. Of. pod „L. L." do Dz. Bydg. 5754

Pokój
umebl. z używaniem łazienki. Wileńska 1, I lewo. F3260

Dla
nowożeńców umeblowany pokój z kuchnią. Konopna nr. 18. (5582

Pokój
dla pani lub pana. Gdańska 116, I prawo. (F3352

1—2 pokoje
słoneczne ładnie umeblowane, łazienka, oddzielne wejście, utrzymanie lub bez. Garbary 28/29 pierwsze piętro prawo. 5939

Pokój
z osobnem wejściem zaraz do wynajęcia. Kujawska 37, skład. 5918

RÓŻNE

Tysiące
chorych na katar żołądka, wzdęcia, kurcze, bóle. nudności, zgagę, niestrawność, brak apetytu, blednicę, ogólne osłabienie etc. odzyskało zdrowie, używając ziółka sławnego na cały świat Doktora Dietla, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Żądajcie bezpłatnej broszury pouczającej! Adres: Liszki, Apteka. 4541

Moje kremy
zawierają połączenia najlepszych składników odpowiadające naturalnemu tłuszczowi skóry. Przy kupnie kremu badanie cery i porady darmo. Żukowska, Instytut Kosmetyczny, Bydgoszcz, Cieszkowskiego 20. (F3279

Obiady
1,10 zł, w abonamencie 1 zł, kolacje od 1.20 poleca: Pomorzanka, Pomorska nr. 47. F2912

Baczność!
Gdzie by się mógł osiedlić dzielny starszy fachowiec w swoim zawodzie jako mistrz ślusarski, gdzie by nie miał żadnej konkurencji. Adres wskaże Dz. Bydg. 5928

10.000
poszukuję na I hipotekę. Of. nadesłać do filji Dz. Bydg. pod „B. B. 100". F3209

5000
pożyczki hipotecznej poszukuję za procent mieszkanie 2 pokojowe i kuchnia. Of. do Dzien. Bydg. pod „Pożyczka 5000" (5957

Wspólnika
do autobusu, z kapitałem 3 tys. zł na linję bez konkurencji, z nadzwyczajnem powodzeniem przyjmę zaraz. Zgłosz. do Dz. Bydg. pod „Nr. 35". (5972

Zgubiono
tablicę samochodową P.Z. 43007 na drodze Nakło-Bydgoszcz Oddać: J. Maciejewski, Bydgoszcz, Ossolińskich 7, Telefon 12-4. 5937

Pożyczki
uskutecznia „Informator", Dworcowa 73. (3348

Unieważnia
się zaginioną książeczkę wojskową. Kłoskowski Aleksander, Jackowskiego 18. (F3322

Zgubiłem (5917
książeczkę wojskową dnia 5 marca na placu Pośrednictwa Pracy. B. Sikorski, ul. Konopna 31.

Baczność!
Z powodu odejścia mojej żony Lidzi Golubiewskiej zamieszkałej w Pieniążkowiej, pochodzącej z domu Rohde, Małe Grabowo, pow. Kwidzin, nie odpowiadam od dnia 27. II. 1930r. za wszelkie przez nią na moje nazwisko zrobione długi. Jan Golubiewski, Pieniążkowo, p. Smętowo, powiat Gniew. 5787

Samotny
mężczyzna dużej kultury o pogodnem usposobieniu lat 33, wzrost średni, pragnie nawiązać wolną od pruderji pełną dowcipu i werwy korespondencję, a potem przyjaźń ze zgrabną, przystojną, inteligentną. pełną temperamentu bezinteresowną kobietą. Cel towarzyski. Narodowość, wyznanie, stan cywilny obojętne. Bezwzględna tajemnica korespondencji. Fotografja pożądana. Nieanonimowe zgłoszenia do Administracji pod „Sweetheart". (5626

MATRYMONJALNE

Leśniczy
państwowy, lat 27 etatowy poszukuje towarzyszki życia. Panie inteligentne, gospodarne, miłośniczki przyrody raczą przesłać zgłoszenia z dołączeniem fotografji do Dz. Bydg pod „Urok życia". 5908

Przystojna
utalentowana panna średnich lat, skromna, miła, szlachetna, zaprasza młodego konserwatystę celem ewentualnego ożenku. Of. pod „Pomorzanka 24" do Dz. Bydg. (5915

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetrowy na stronie 7-łamowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł., na dalszych stronach 85 gr. za milim. 1 łam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłem dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekscie udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Za redakcję odpowiedzialny: Stanisław Nowakowski w Bydgoszczy.